

TRINJA

PETERLE REZHE
SLOVENIJA VSTAN
DUH STOPA V
SLOVENZE
PETERLETOV

EN SAROD POGANJA
PREROJEN VES NOV

JEBI GA

DRŽAVA
Slovenija

CINDY CRAWFORD

TRIBUNA

MOKROCVETOČE ROŽ'CE

Ministra Staniča uvodnik

Tako lepa boš kot zora, ki pripelje beli dan. Tako čista boš kot solza, ki iz očesa mi kaplja. Zdaj, ko moja deželna država bo postala.

Od mladega hrepenenja plemenske zveze in vojvodine Velike Karantanije prek narodovega zorenja v kmečkih puntih, čitalnicah in na taborih do državnega uresničevanja je preteklo trinajst stoletij. Niti viharjev sile niti sovragov goljufije niso naš rod umorile. Spomladi, ko je upa sonce posijalo, narodovo srce je zaigralo, morje Adrijansko vzvalovalo. Zatorej danes, ko prestopamo Rubikon doline Šentflorjanske, slavimo slavo Slave sinov slavnih! Trubarja, Prešerna, Cankarja. Kučana, Peterleta, Bučarja. Nagelj ob nageljnu cveti, posadila ga je slovenska mati.

23. december je zgodovinski dan. Ne samo zato, ker se je tega dne pričelo ljudsko popotovanje od Hodoša do Sečovelj, od Rateč pa do Vinice, ampak zato, ker smo v nedeljo stopili na vlak, ki vozi od tod do večnosti. Stopili smo v družbo večnih kot enakopravna in enakovredna država z jezikom pesnikov, deli umetnikov, izdelki delavcev. Zatorej, le vkup, le vkup narod moj! Delavci in kmetje, matere in očetje, sinovi in hčere, bratje in sestre, Slovenci in Slovenke. Tako kot Slovenec prvič stoji na snežnikih kranjskih sivem poglavarju in solza sili mu v oko, tako ste tudi to nedeljo odprli zadnje duri, ki vodijo v svobodo, samostojnost in neodvisnost. Ne dovolite, da bi vam jih kdaj koli zaprli. Klio je svoje napake popravila.

Stežice, ki nas vodijo na širna pota prihodnosti, bodo sprva trnove, toda kaj kmalu bodo rožice vzcvetele. S pesmijo na ustih in smehom v srcu si bomo krčili pota. Toda to ne bo pesem ptic trnovk, enkrat in nikdar več izpeta. Nje odmev bo stoter. Državi, ki ima dva tisoč šesto ton možgan, se ni treba bati njene prihodnosti.

Moja država je dežela. In lepa Vida ne bo nikdar več tulila.

Branko Čakarmiš

Gospodu Borisu Ježu se ob tej priložnosti posebej zahvaljujemo, ker je plebiscitno novinarsko licenco posodil brez odškodnine.

- 1 Intervju:
Peran
Bošković,
prvi človek
pravoslavja
v Sloveniji
- 8 Srbi in
Cankarjev
dom
- 13 Hamfri:
- 16 Magajna
vrača
Pučniku
udarec
- 20 Športni duh
v zdravem
narodu
- 23 Albanija
– terra
incognita
- 24 Fotolabor
- 30 Infofaks
- 35 Filmske
lestvice leta
- 38 Koncertizmi
- 41 Teater
- 42 Art
- 46 Nagradna
križanka

TRIBUNA je glasilo ŠOU v Ljubljani. • Tisk: tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. • Naslov uredništva: Kersnikova 4, 61000 Ljubljana, tel. (061) 319-496, telefax (061) 319-448. • V uredništvu dežuramo vsak dan med 10. in 12. uro. • V.d. glavnega urednika: Bojan Korenini. • V.d. odgovornega urednika: Branko Čakarmiš. • Lektorica: Nives Klinc. • Cena 15 din. • Oproščeno prometnega davka po sklepu št. 421-170/22.2.1973. • Naslednja številka izide 14. januarja 1991.

V uredništvu TRIBUNE ali pri Tribuninih kolporterjih na fakultetah lahko študentje z indeksom kupijo TRIBUNO po ceni 5 dinarjev.

Spoštovana!

Enkrat sem že imela priložnost govoriti z vami, zato meni, da je zelo primerno, da ste seznanjeni z naslednjo vsebino:

Kot neposredno prizadeta želim prikazati svoj primer in na njem tudi absurdnost predlaganega črtanja popoldanske obrti iz novega obrtnega zakona, ki se pripravlja.

Kot dipl. ekonomist sem zaposlena v večjem podjetju kot svetovalka za področje davkov, popoldan pa vodim knjige za zasebna podjetja.

Moj delavnik pogosto obsega tudi 16 ur na dan, vendar me to ne moti, saj rada delam, obenem pa sem tudi sposobna toliko časa učinkovito delati.

Zato nisem v rednem delovnem razmerju nič slabša, morda še boljša, saj se, odkar opravljam tudi popoldansko dejavnost, obnašam v službi še bolj odgovorno in učinkoviteje izrabljam delovni čas, ker sem se to morala naučiti popoldan, če sem želela tudi kaj narediti in seveda zaslužiti.

V našem podjetju so 30% delavcev že odpustili - nisem bila med njimi in tudi ne bom, saj se večina tistih, ki delajo samo v rednem delovnem razmerju, obnaša ležernejše in manj odgovorno od mene; osebni dohodek je seveda fiksen oz. lahko variira samo nekaj procentov.

Torej - nihče mi ne more očitati, da dopoldan naredim manj, zato ker delam tudi popoldan.

Prav tako mi zakonodajalec lahko prepriše tudi višji davek, če menim (argumentirano!), da sem nelojalni konkurent rednim obrtnikom - nihče pa mi nima pravice prepovedati delati, če to želim, znam in zmorem.

Zakaj so določene anomalije, ki so se dogajale v praksi ob izvajanju tega instituta, razlog, da se določen način dela prepove, namesto da se ga ustrezno normira - je naloga zakonodajalca, da to obrazloži z vso odgovornostjo do tistih, ki si v sedanjih gospodarskih razmerah poskušajo izboljšati svoj gnotni položaj oz. preživeti.

Primerjanje s tujimi ureditvami tukaj ni na mestu, saj se naše razmere oz. dohodki iz rednega delovnega razmerja ne morejo primerjati z nemškimi ampak smo po mnenju EGS takoj za Romunijo in Albanijo.

Argument, da se je potrebno odločiti za eno ali drugo - redno delovno razmerje ali redno obrt, ne vzdrži, saj je vrsta dejavnosti, ki kot redna obrt ne bi dajale dovolj zaslužka - torej v taki obliki niso perspektivne, pomenijo pa izpopolnitev ponudbe na trgu in dodaten vir zaslužka (popravljanje čevljev, razne druge storitve, svetovalne dejavnosti...)

onodajalec premisli, ali bo raje omogočil ljudem delati ali raje podpira brezposelne, ali bo občino prikrajšal za znaten del dohodka, ki ga dobi od dopoldancev in tako prisilil ljudi v »šušmarstvo« ali pa bo ustrezno normiral institut popoldanskega dela tako, da ne bo možen status brezposelnega ob istočasnem opravljanju popoldanske obrti (neučinkovitost na rednem delovnem razmerju je tako že možno sankcionirati z odpustitvijo...)

Delali bomo namreč vseeno - tudi jaz, želela bi seveda legalno, drugače pa bom »šušmarila« in ostalo mi bo še cca. 12.000,00 din, ki sem jih letos nakazala občini.

Mislím, da si nimam kaj očitati, saj se trudim z vsemi možnimi sredstvi, da bi državi le plačala, kar ji pripada, ne dovolim pa si prepovedati delati!

Bralka

P.S. Menim, da je bolje, da se sploh ne podpisujem, kot pa da navajam neresnične osebne podatke. Upam, da me razumete, da se glede na vsebino ne morem podpisati in se tako izpostaviti v službi oz. inšpekcijskim organom v primeru, da bodo ta institut tudi dejansko ukinili.

Poštovanom in cenjenom slovenačkom narodu!

Mi srpski patrioti i poštovaoci vrednosti slovenačkog naroda ovim putem želimo da iskažemo podršku suverenosti vašega naroda i države. Obzirom da mi nemamo pretenzija na slovenačke teritorije kao recimo Talijani, Hrvati, Austrijanci i Mađžari, smatramo da nije potrebno obračunavati ratne štete niti plaćati poklone koje ste iz Srbije odnijeli. Već samo da u miru i obostrano zadovoljstvo proglasite samostalnu državu. Pri tom smatramo poštenim da prihvatite deo dugova prema inostranstvu u meri u kojoj ste se i zadužili. Predlažemo, da slovenačka skupština donese povelju u kojoj će nam garantovati da se više nikad sa Srbijom neće ujedinjavati.

Za grupu gradjana iz Novog Sada:

Zoran Gospodjanin

Republika Slovenija
občina Ljubljana - Center

Komisiji za oddajanje poslovnih prostorov v najem

Prijavljujem se na javni raspis občine Ljubljana-Center, objavljenog u Delu 7. dec. 1990, u kojem izdajete u najem poslovni prostor na Starem trgu 11a za kulturnu delatnost.

1. Ovo je ne znam već po koji put da se javljam na raspis opštine Ljubljana-Center u vezi odavanja poslovnog prostora. Medutim verujem da je tada bila druga vlast i teži uslovi. Nije se tada razmišljalo šta staroj Ljubljani treba, što i potvrđuju činjenice sada u štampi. Još u vremenu te diktature govorili su da sam'ja nekako prvi na vrsti da u Ljubljana-Centru dobijem svoj lokal. Sada verujem da sam zaista na vrsti. Otvorio bih knjižaru. A nazvao bih je po znanof pesnici Lili Novy.

2. Šaljem vam i preporuke Komiteta za kulturu i Društva slovenskih pisateljev, a moja osnovna delatnost je založništvo. Imam preko 40 objavljenih knjiga. Ne znam jesu li vam potrebne još neke moje garancije, ako jesu, obavestiću gospoda Pučnika da i on da svoju preporuku. Šaljem vam i dokumente koje ste tražili u raspisu.

3. Novu smo vlast izabrali da bi pored svega imala i pažnje do kulture i svega što uspešno popunjava slovenski kulturni prostor. Dakle izabrali smo demokratski Demos da nam otvori sva obzorja koja za vreme komunizma nismo imali. Moram reći i to da komunizma u Sloveniji danas nema. postoje samo ljevica i desnica. Još uvek smo uz desnicu.

4. Imamo još nekoliko poslovnih prostora u staroj Ljubljani koji su prazni, pa zato za ubuduće predlažem Komisiji opštine Center da dobro razmisli za koju namenu će ih odati. Dosta je butika, kafanskih galerija i bifeja. Zbog toga ću i osnovati Društvo za zaštitu stare Ljubljane.

Dušan Cunjak, založnik

Dragi moji!

Vaš članek o slovenskih moriščih sem lahko prebrala še vsaj v Delovi sobotni prilogi in Demokraciji. Sploh pa to ni prvič, kadar gre za poveljne poboje domobrancev in članke o tem izpod peresa Iva Žajdele. Če si ne morete privoščiti svojega novinarja, ki bi pisal o teh rečeh, vso stvar raje prepustite drugim. Dvomim pa, da je Ivo Žajdela edini, ki o tem kaj ve. Njega še razumem, ker piše za denar, Vas pa težje, ker res ne vem, zakaj objavljate članke od nekoga, ki se prodaja povsod z istimi štoski. Živijo!

Ivana Belec, Kočevje

DUŠAN CUNJAK POD DROB- NOGLEDOM

Precej časa sem potreboval, da sem se odločil, če naj sploh odgovorjam na laži in razkrinkavam tatvino in poskus tatvine, ki si jih je privoščil gospod Dušan Cunjak. Večino tega je s prispevkom, ki ga je sestavil novinar Simon Bizjak in objavo ukradene fotografije na naslovnici 18. številke Tribune tudi obelodanil, nekaj pa je ostalo javnosti skrito.

Če bi banjaluški Srb, gospod Cunjak, deloval s svojim nepoštenim šušmarstvom v Banja Luki in bi ne skušal gostoljubja v Sloveniji izkoriščati s sleparstvom, bi verjetno celo uspel.

Prav gotovo bi uspel tudi, če bi namesto Gorbačova, ki ga, po prispevku Simona Bizjaka sodeč, pripravlja za prihodnje leto, raje izdal Gadafija ali Sadama iz Iraka.

Nikakor pa ne more uspeti, če si plačuje v Tribuni reklamo z lažmi in ukradenimi fotografijami. Za kaj gre? Samozvani založnik Cunjak, je v uredništvo Tribune prinesel fotografijo, ki jo je dal reproducirati iz diapozitiva fotografa Marka Turka, ki je mimogrede uredni fotograf pretežnega dela slik v knjigi o Peterletu in katere avtor sem. Res pa je, da mi je Cunjak poskušal »izvabiti« prispevke desetih znanih osebnosti, ki govorijo o gospodu Peterletu. Toda ta njegova »gesta« je spodletela. In v onemoglem besu, ker ne bo on založnik knjige o predsedniku vlade, gre in podtakne za avtorje nič hudega slutečega gospoda Viktorja Blažiča.

Do kdaj bodo še slovenska uredništva podlegala vsem vrstam prevar iz drugih balkanskih držav?

Ivan Koren, Budanje

IZJAVA ORGANIZACIJ MLADIH OB PLEBISCITU

ZA SVOBODNO SLOVENIJO

Mladi, povezani v organizacije Mlada iniciativa pri SDZ, Mladi krščanski demokrati, Socialdemokratska mladina in Zveza slovenske kmečke mladine odločno podpiramo plebiscit in odločitev ZA samostojno in neodvisno državo Slovenijo. Razlogov za to odločitev je več kot dovolj.

Stanje, v katerem se danes Slovenija kot del Jugoslavije še vedno nahaja, je nevdržno. Ne sklicujemo se na čustva, sklicujemo se na dejstvo, da Slovenija predvsem zaradi

- ekonomskih razlogov, ki se kažejo v nenehnem odlivanju finančnih sredstev iz Slovenije in zvezno

politiko, ki načrtno uničujejo slovensko gospodarstvo in znižujejo osebni standard posameznikov;

- političnih razlogov, kot so mednarodni spori in celo spopadi, teptanje človekovih pravic, odsotnost demokracije, najrazličnejše unitaristične, boljševiske in militaristične tendence v večjem delu Jugoslavije,

nima prihodnosti v tvorbi, kakršna je Jugoslavija.

Prav mladi pa smo za prihodnost najbolj zainteresirani, zato je prav nam najmanj vseeno, ali bomo živeli v dosedanji ječi narodov in čakali na direktive in grožnje tega ali onega "nacionalnega" despota, ali pa vzeli svojo usodo v svoje roke in postali svobodni narod svobodnih posameznikov v demokratični slovenski državi, ki bo svojo energijo usmerjala predvsem v lasten ekonomski razvoj in blaginjo prebivalcev.

Plebiscit in glas ZA samostojno Slovenijo je zgodovinska odločitev. Nobena taka odločitev ni lahka, še posebej, ker nikoli ni mogoče predvideti prav vseh možnih posledic in ker od nje zavisi usoda številnih prihodnjih rodov. Toda, kdor se ne odloči, je svojo priložnost zapravil. Namesto tistega, ki se ni upal odločiti, so vedno odločali drugi. In prav to se je v zgodovini vselej dogajalo tudi s slovenskim narodom, kadar se ni upal odločiti sam.

Tako upamo, da smo se slovenski državljani iz te zgodovine kaj naučili in se bodo tako znali odločiti ZA samostojnost in neodvisnost Slovenije. Žrtvujo torej kakšno uro svojega življenja za udeležbo na plebiscitu in tako odločimo tudi o svojem nadaljnjem življenju in življenju naslednjih generacij!

za Mlado iniciativo pri SDZ
predsednica: Mojca Šifrer
za Socialdemokratsko mladino
predsednik: Matej Makarovič
za Mlade krščanske demokrate
predsednik: Peter Reberc
za Zvezo slovenske kmečke mladine
predsednik: Marjan Podobnik

Spoštovano občestvo, gospodje in tovariši!

Takoj, ko sem Indiri Gandhi sporočil novico, da so bile njene misli objavljene v njej tako priljubljenem časopisu, me je takoj vprašala: »A je blo že kej križcev in podpisov?« in ko sem ji moral sporočiti dokaj žalostno novico, ki je pretresla celo njeno družinsko grobnico, vključno z njenim znamenitim stricem, samim velikim Gandijem. On bi jim že pokazal, je tkoj dejal, ko se je razširila vest, da se ni nihče prostovoljno javil, da bi naredil kakšno

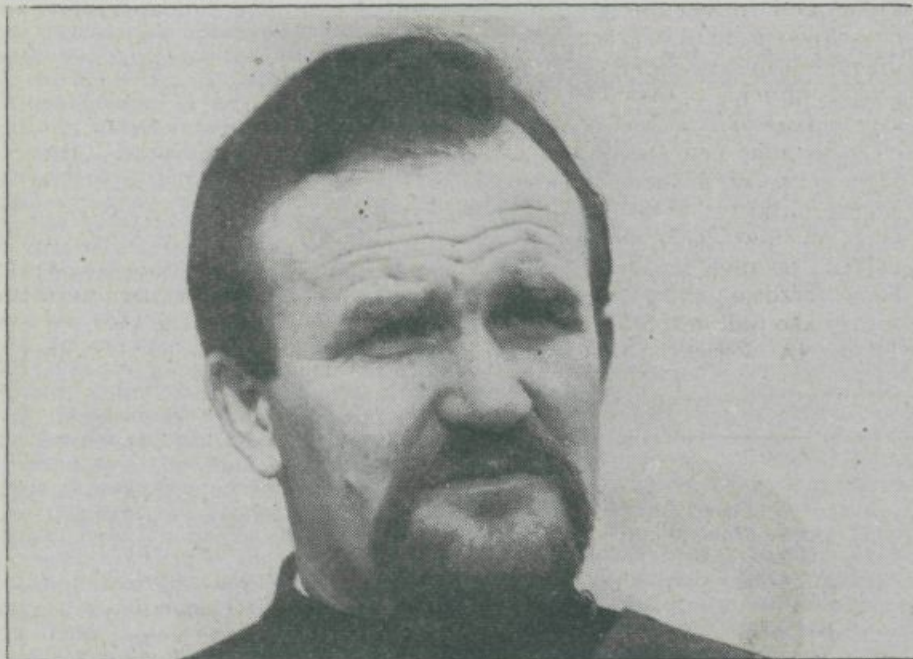
anketo. Ja, madona, je rekel, saj imate menda študentski servis in to tak, ki se ne razbije kar tukaj. Indira je takoj zatem predlagala, da bi takšnemu pridnemu študentu, pa če tudi je zaplankan v svoj študij, takoj podelila medaljo za hrabrost in mu dodelila še kakšno penzijo. Radživ je takrat pripomnil, pa menda ne v naturi. Indira je še zamahnila z roko, ah, kje neki, iz davka na promet z mamili bi le ustanovili kakšen poseben fond za študente, da bi se jim delovni čas, ki so ga ustvarili v času študija, štel v delovno dobo. Sicer pa, se je še oglasil njen umrl sin in zamrmral tako nekako v sanjah: mislim, da sem bil žrtev atentata tistih mafijcev veste, ki gojijo tisto rastlino, no, kako se ji že reče, ja opij seveda; no, ne čisto opij, ampak mak, tak lepi rdeči opijski mak. Pa še prostitutke bi jim prepovedal, je še nadalje mrmral v svojih sanjah. Sam Gandhi je takrat dvignil svoj prst, si dobro pomel oči, znova si nadel naočnike ter se oprl na svojo leseno palico, rekoč znova, grem na pot do morja in po poti zasadim vsa semena, ki jih je moč najti na tem svetu in pobere vse plodove, ki so obrodili na tem planetu, ter jih podelim temu majhnemu slovenskemu narodu, ki se še sedaj bori za odcepitev, za svoje priznanje širše mednarodne skupnosti. Uporabil je tudi izraz ZA ENAKOPRAVNOST. Indira je ob tem nekaj zmajevala z glavo, češ oči, nehaj že pretiravat, saj to, kar imamo mi zastonj in rase ob vsakem jarku, že vsi sadijo doma. Ja, potem pa carino na uvoženo blago, je takoj pripomnil Radživ in nadaljeval: »Ma ja, jim prodam ma prov vse, kar hočjo, od pomodorov pa tja do tega opija.« »Enkrat,« je še nadaljeval, »sem bil namreč v takšni stiski, da sem se moral zateči k alkoholu. Veš, tisti cepec Bush me je tako nalil z vsemi mogočimi viskiji, da me je potem žena pričakala sama, sicer gola, a kaj, ko sem bil revež impotenten. Takrat sem se odločil, da bom raje kadil opij. Pa še cenejši je,« je še v šali dodal ter si takoj zvil en Jolly. Čez nekaj časa mu je prišlo na misel, da je njegova mama morala umreti, saj je zavirala vsesplošen razvoj demokracije. Bila je namreč na poti, da na podlagi očijeve izbrjone neodvisnosti postane nekakšen diktator tipa Pinoche. Ko se je Radživ zavedel te resnice, si je takoj zvil še en Jolly z opijem ter se prepustil globokemu spancu. Pustil sem ga v njegovih sanjah o odcepitvi ter mu želel vso srečo na volitvah. Da bi le zmagali, sem še mrmral sam pri sebi in se še takoj podpisal.

Vaš zvesti dr. Josip Kužej

Intervju: Peran Bošković

ZARADI SRBOV SLOVENCEV NE BO BOLELA GLAVA

Foto: Diana Andželić

Gospod Peran Bošković, namestnik arhierija Srbske pravoslavne cerkve v Sloveniji, ni človek, ki bi polnil prve strani časopisov, čeprav njegova vloga v okolju, kjer je pravoslavnih vernikov več, kot si Slovenci morda mislimo, nikakor ni zanemarljiva. V trenutku, ko vseslovenska predplebiscitna mrzlica, podprta z agresivno medijsko propagando, dosega vrhunec, ko je za nami prvi krog večstrankarskih volitev v Srbiji in je namesto obolelega patriarha Germana na čelo Srbske pravoslavne cerkve stopil raško-prizrenski episkop Pavle, je prav, da damo besedo dostojanstveniku Cerkve, ki je pri nas globoko v senci rimokatoliške »državne«
veroizpovedi.

TRIBUNA: Vsenacionalna predplebiscitna histerija se je trdno ugnezdila v življenje povprečnega Slovenca. Kako kot Neslovenec, živeč pri nas, doživljate zadnje dneve pred usodnim »dajem«?

BOŠKOVIČ: Plebiscit je demokratična oblika odločanja o vitalnih vprašanjih vsakega, in tako tudi slovenskega naroda. Zato nismo proti plebiscitu o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije in upamo, da bodo voljo slovenskega naroda dostojanstveno in mirno sprejeli tudi drugod po Jugoslaviji in v svetu. Nihče nima pravice preprečevati ali na kakršenkoli način negirati demokratično sprejeto odločitev 23. decembra.

TRIBUNA: Dan potem je še vedno zavito v meglo. Kakšne spremembe pričakujete?

BOŠKOVIČ: Dan po plebiscitu bo ravno tak kot tisti pred njim. Težave, s katerimi se srečujeta slovenski narod in država, s plebiscitom ne bodo odpravljene. Videli bomo, kako se bo situacija razvijala naprej, saj je v tem trenutku še precej nejasno, za kakšno državo bodo Slovenci glasovali. Že sedaj je Slovenija v večini pomembnih vprašanj, ki zadevajo interese njenih prebivalcev, samostojna. Proces osamosvajanja se je namreč začel že s

sprejetjem amandmajev k ustavi Republike Slovenije in nadaljeval z deklaracijo o suverenosti, tako da je plebiscit samo neke vrste potrjevanje legitimnosti odločitev, ki jih je oblast sprejela v imenu ljudstva. V bistvu pa Slovenci danes ne vedo ali bodo glasovali za samostojnost v okviru Jugoslavije ali izven nje. Slovenski jutri je zato zavito v temo, verjetno pa ima vlada v rokavu skrite adute, ki jih bo uporabila glede na to, kako se bo položaj razvijal v prihodnje. In morda je tako celo prav.

TRIBUNA: Mislite, da se bo položaj Neslovencev v naši republiki po plebiscitu poslabšal?

BOŠKOVIČ: Neslovinci v Sloveniji so bili že do sedaj v nezavidljivem položaju, po plebiscitu pa bo potrebno njihov status na novo definirati.

TRIBUNA: Ali lahko natančneje pojasnite, na kaj ste konkretno mislili s sintagmo »nezavidljiv položaj«?

BOŠKOVIČ: O problemih delavcev iz drugih republik se je zelo malo govorilo, bili so prepuščeni samim sebi, nihče jim ni organizirano pomagal pri negovanju njihove duhovne in kulturne dediščine in nihče ni znal ali hotel prisluhniti njihovim potrebam. Do sedaj smo

imeli status naroda, v samostojni slovenski državi bo verjetno drugače, zato zahtevamo, da se že vnaprej v zakonih in v ustavi zagotovi spoštovanje naših pravic. Kajti le kot pripadniki svojega naroda se lahko integriramo v slovensko družbo.

TRIBUNA: In prav zato ste verjetno republiški ustavni komisiji poslali pripombe k predlogu nove ustave.

BOŠKOVIĆ: Tako je. Kot že rečeno, smo zahtevali redefiniranje pravnega položaja srbskega naroda in seveda tudi naše Cerkve. Upamo, da bomo po mirni in nenasilni poti ter z obojestransko strpnostjo uspeli najti sprejemljive rešitve. Pomembno pa je, da nas oblasti sprejmejo kot enakopravnega sogovornika. Mislim, da smo na dobri poti.

TRIBUNA: Zagotovo vas v zadnjem času pogosto sprašujejo, kaj boste storili v primeru, če se Slovenija odcepi od Jugoslavije?

BOŠKOVIĆ: Spoštovali bomo odločitev slovenskega naroda in se trudili, da po svojih močeh prispevamo k razvoju slovenske države, saj imamo Slovenijo, glede na to, da v njej živimo, radi kot svojo domovino. Če bodo tudi Slovenci prišli do spoznanja, da smo

drug drugemu potrebni, ne bo nobenih problemov. Konec koncev je lahko obnašanje naših emigrantov v tujini zgled, kako je možno sožitje med emigrantsko in imigrantsko skupnostjo. Nikoli še nisem slišal, da bi Slovenci ali Srbi v tujini podtikali bombe ali ubijali naše diplomatske predstavnike. Bog ne daj, da bi se kaj takega zgodilo tukaj!

TRIBUNA: V zadnjem času je bilo slišati celo zahteve po nekakšni srbski kulturni avtonomiji v Sloveniji. Kako si to predstavljate?

BOŠKOVIĆ: Smo v času, ko se prepogosto in večkrat tudi nepremišljeno uporabljajo doneče besede. Če bomo uspeli v prizadevanjih, da bi dosegli tisto, o čemer sem že prej govoril, bomo zadovoljni.

TRIBUNA: Pa vendar, tudi v Kninski krajini je bila prva zahteva kulturna avtonomija, končalo pa se je z oboroženim bojem in gesli, da je Srbija povsod tam, kjer živijo Srbi. Morda se Slovenci tega celo podzavestno bojimo...

BOŠKOVIĆ: Primerjanje Slovenije in Kninske krajine je popolnoma neumestno zaradi zgodovinsko pogojenih razlik in različnega položaja Srbov na Hrvaškem in v Sloveniji danes. Končno pa Slovenija ni Hrvaška! Zagotavljam vam, da Slovenec zaradi nas ne bo bolela glava.

TRIBUNA: Položaj rimokatoliške cerkve v slovenskem javnem življenju se je po

volitvah korenito spremenil. Ali vidite v tem nevarnost klerikalizacije ali pa še večjega izrinjanja manjšteviličnih verskih skupnosti na rob družbenega dogajanja?

BOŠKOVIĆ: Pozdravljamo odpiranje družbe in spreminjanje odnosa do Slovencev vernikov. Skrajni čas je že bil, da se njihove pravice izenačijo s pravicami neverujočih. Povsem razumljivo je, da obstaja konsenz med državnimi in cerkvenimi oblastmi, ko gre za ključna vprašanja interesov slovenskega naroda. Ne verjamem pa, da bi to lahko neposredno škodovalo komurkoli. Čeprav razmer v slovenski rimokatoliški cerkvi ne poznamo najbolje, menimo, da so poteze nadškofa Šuštarja razumne in dovolj trezne, da lahko obrzdajo prenapeteže, ki so povsod in tako tudi med Slovenci.

TRIBUNA: Verjetno pa je povezanost

zasedanjih.

TRIBUNA: Kaj pa menite o postavi pravoslavnih duhovnikov srbskemu narodu, naj na volitvah ne glasuje za Miloševića in njegove socialiste oz. komuniste?

BOŠKOVIĆ: Tudi te poteze ne odobravam, saj je šlo za svojevrsten pritisk na volilce. Poudariti pa moram, da je šlo za razglas manjše skupine duhovnikov iz kroga okrog gospoda Rankovića, ki ste ga prej že omenili. Po eni strani so medijem očitali pristranost v predvolilni kampanji, sami pa so ponovili isto napako. V prehodnem obdobju, ko odnos med politiko in vero ni ustrežno reguliran, prihaja tudi do tovrstnega vmešavanja cerkvene ali posvetne strani v pristojnosti druge, vendar pa se bo sčasoma to uredilo, tako da bodo duhovniki prepustili vodenje ljudem, ki jih je za to nalogo izbralo ljudstvo.

TRIBUNA: Kljub vsemu povedanemu pa imate zagotovo svoje viđenje srbskih volitev in za marsikoga presenetljivih rezultatov.

BOŠKOVIĆ: Ljudje so se pač tako odločili, in mislim, da dodatni komentarji niti niso potrebni. Prav pa je, da je tudi Srbija zakoračila na pot parlamentarizma, ki s svojimi demokratičnimi mehanizmi omogoča zamenjavo tistih, ki so zlorabili zaupanje vo-

lilcev. Imamo premalo informacij, da bi lahko sodili o vsem, kar se je dogajalo v Srbiji, vendar pa ne vidimo nikakršne tragedije v Miloševićevi zmagi. Naša želja je, da bi tudi drugi krog potekal mirno in dostojanstveno, sicer pa je za nas pomembneje, kaj se dogaja v sredini, v kateri živimo.

TRIBUNA: Raško-prizrenski episkop Pavle je bil nedavno izbran na čelo svetega arhierjevskega simoda namesto obolelega gospoda Germana. Ali zamenjava na mestu poglavarja srbske pravoslavne cerkve pomeni spremembo v cerkveni strategiji in politiki?

BOŠKOVIĆ: Bistvenih sprememb ne gre pričakovati. Funkcija patriarha je sicer zelo pomembna, toda o ključnih zadevah vendarle odloča cerkveni zbor, v katerem so vsi episkopi, in sinod kot njegov izvršni organ. Lahko pa rečem, da je gospod Pavle izredno

vere in politike v Srbiji še bolj izrazita. Dr. Zarko Gavrilović, visoki predstavnik Srbske pravoslavne cerkve, je celo predsednik Srbske svetosavske stranke, valjevski protodiakon Ljubomir Ranković pa osebni prijatelj Vuka Draškovića in pomemben funkcionar Srbskega gibanja za obnovo...

BOŠKOVIĆ: Gre za posamične primere kršenja zakonov in kanonov Srbske pravoslavne cerkve, ki so bila obravnavana tudi na zadnjem zasedanju našega cerkvenega zbora, na katerem so duhovnikom prepovedali profesionalno ukvarjanje s politiko. Tovrstno politično angažiranje cerkvenih dostojanstvenikov lahko Cerkvi samo škoduje, čeprav je po drugi strani res, da so Gavrilović, Rajković in nekateri drugi samo izkoristili svojo državljansko pravico. Zagotovo pa bo o tem tekla beseda tudi na prihodnjih

miren, pošten in pobožen človek, ki je vznikel iz vere in evangelija ter v skladu z njenimi nauki tudi živi. Njegova gesla so ljubezen, mir in spoštovanje.

TRIBUNA: Zanimivo pa je, da je bil novi patriarh določen z žrebom, kar sicer ni običaj...

BOŠKOVIČ: Včasih je izbor patriarha potreval kralj. Kasneje pa je imela pri tem pomembno vlogo država oziroma njena posvetna oblast. Tokrat pa smo se poslužili starega apostolskega pravila, saj je bil, kot morda veste, tudi trinajsti apostol Matija izbran z žrebom. Božja volja je torej odločila, kdo naj bo prvi med najboljšimi. Tako smo se že vnaprej zaščitili pred morebitnimi sumničeni, da je bil patriarh izbran po želji enega ali drugega politika oz. stranke.

TRIBUNA: Ena najpomembnejših nalog patriarha Pavleta bo zgladiti dolgoletna nesoglasja znotraj Srbske pravoslavne cerkve, mar ne?

BOŠKOVIČ: Zagotovo, kajti takšni in podobni spori, kot smo jim bili priča, pomenijo obremenitev za celotno cerkveno organizacijo. Glede na to, da so odpravljani politični razlogi, ki so pripeljali do razkola, upam na skorajšnje ponovno zedinjenje Srbske pravoslavne cerkve.

TRIBUNA: Vrnimo se na slovensko politično prizorišče. Ali sodelujete s kakšno politično stranko, ki deluje v Sloveniji?

BOŠKOVIČ: Ne sodelujemo z nobeno stranko, kar pa seveda še ne pomeni,

da nas ne zanima družbeno dogajanje okrog nas. V strogo politični zadevah niti ne nameravamo sodelovati, poskušali pa se bomo vključevati pri razčiščenju določenih vprašanj, ki nas zadevajo. Zato bomo sodelovali s strankami, katerih programi in delovanje so nam blizu.

TRIBUNA: Včasih pa se vendarle zdi, da ste najbližji Marojevičevi Zvezi za enakopravnost državljanov...

BOŠKOVIČ: Ne, kajti mi strank ne delimo po njihovi deklarativni zavezanosti eni ali drugi ideji, pač pa po ljudeh, ki so vanjo vključeni, in njihovih dejanjih.

TRIBUNA: Mar to pomeni, da je Marojevičev program kljub vsemu najbolj podoben tistemu, za kar se kot pravoslavni Srbi v Sloveniji zavzimate?

BOŠKOVIČ: Menimo, da je politična organiziranost Srbov v Sloveniji nujna, saj se lahko samo na ta način naše ideje in zahteve legalno profilirajo v javnosti. Spočetka je kazalo, da bo Marojevičeva stranka legitimni zastopnik interesov »slovenskih« Srbov, njihovo delovanje pa se je žal prevečkrat usmerjalo v rušenje namesto graditev boljših mednacionalnih odnosov. Zato z njimi ne sodelujemo, saj se bojimo, da je Marojevič že postal politični mrtvec, ki niti sam ne ve več, kaj hoče.

TRIBUNA: Kaj pa menite o ustanovitvi Srbske demokratske stranke v Sloveniji?

BOŠKOVIČ: Glede na to, da poznam ljudi, ki so pri ustanovitvi sodelovali,

menim, da bo SDS lahko zastopala interese velike večine Srbov v Sloveniji. Že iz samega imena stranke je razvidno, da gre za nacionalno stranko, kakršne sicer prevladujejo med Slovenci. Za razliko od Marojeviča, ki ribari v kalnem, igra SDS z odprtimi kartami. Njihova strategija je po mojem mnenju usmerjena na legalen in strpen boj za priznanje tistih pravic, ki so vsaki narodni manjšini zagotovljene s Helsinško listino in drugimi mednarodnimi pravnimi akti.

TRIBUNA: Ali mislite, da je ena sama stranka lahko legitimni predstavnik interesov celotnega naroda?

BOŠKOVIČ: Odgovor na to vprašanje bodo dali pripadniki srbskega naroda, ki se bodo svobodno odločili ali bodo stranki izkazali zaupanje in se vanje včlanili ali ne. O tem pa je v tem trenutku še prezgodaj soditi.

TRIBUNA: O nevarnosti enostrankarske uzurpacije znotraj nekega naroda ali večje interesne skupine govorim prav zaradi Marojeviča, ki se obnaša kot mesija, kot rešitelj vseh zatiranih ali »zatiranih«.

BOŠKOVIČ: Strinjam se z vami. Niti predstavniki Cerkve, ki smo tu, odkar so se začeli Srbi priseljevati, nimamo pravice govoriti v imenu vseh, ampak samo v imenu tistih, ki so nas za to pooblastili. Tako je tudi z Marojevičem in vsemi tistimi, ki svoje manihejsko slikanje resničnosti predstavljajo kot edino veljavno in pravilno.

Simon Bizjak

RADIO ŠTUDENT 89,3 IN

104,3 MHz ef-em double mono.

Vsak dan.

Od 12.00 do 24.00 in obratno.

Edini radio, kjer slišite besedi P♦*♦A i K☺+★C ne da bi trznili.

RADIO ŠTUDENT.

NAJBOLJ POKONČEN NA POSRANI STRANI ALP.

Decentralizacija in regionalizem

WOMEN ONLY?

USTANOVNI SESTANEK
ŽENSKEGA GIBANJA SE JE
ZGODIL V ČETRTEK,
13. DECEMBRA 1990 OB 15h V
SEJNI SOBI NA KIDRIČEVI 5,
takoj zatem, OB 17h PA JE BILA V
CANKARJEVEM DOMU OK-
ROGLA MIZA ŽENSKE V USTAVI

Ženske in en moški so se tamkaj zbrali in ugotovili, da je v novi ustavi zelo malo prostora namenjeno ženskam. Kot je kasneje na okrogli mizi povedala Vlasta Jalušič, so ženske v ustavi vključene v celoto, ki se ji reče državljani Slovenije. V primerih, ko gre za odločanje o pomembnih vprašanjih, se nanje obrača z "državljani in državljanke", drugače pa kot pasivno volilno telo nimajo mesta v ustavi. Sploh je socialna nota v ustavi negirana; to ni bila samo ugotovitev žensk, ki so ustanovljale žensko gibanje, ampak je to dejala tudi Polonca Končar z Inštituta za delovno pravo pri Pravni fakulteti, naslednja "nastopajoča" na okrogli mizi. Prav zaradi tega, ker se ta, večinoma ženski pogled, vse bolj pa se zanj ogrevajo tudi moški, ne more uveljaviti v naši družbi, ki postaja vedno bolj in bolj materialistična, so ženske sklenile, da se morajo bolje organizirati, k sodelovanju pritegniti vse moške, ki te probleme čutijo kot svoje, in nenasladne povezati vse ženske povezke, ki delujejo po Sloveniji. Naslednjič se bodo dobile 10. januarja, seveda pa boste obvestilo o tem lahko prebrali tudi v Tribuni.

Kaj pa okrogla miza? Organizirali sta jo dve skupščinski komisiji, tista za ženske in tista za človekove pravice in državljanske svoboščine. Najzanimivejši pogled na ustavo je predstavil profesor Zupančič (ne BMZ), strokovnjak za dedno pravo. Razkosal je člene, ki govorijo o družini kot pravnem subjektu, ki to ne more biti, o zakonski zvezi in izvenzakonski skupnosti, sploh pa nam je dokazal, da je ta osnutek ustave nedorečen, če se milo izrazimo. Zanimivo je bilo razmišljanje vsem ženskam dobro znane (predvsem pa bi vse želele biti njene pacientke) ginekologinje dr. Kožuh-Novakove, ki je prvič po dolgem času javno povedala, da nataliteta ne pada samo, odkar je splav legaliziran, ampak je od leta 1900 do 1956 padla za 13 promilov. Torej so pari že v prvi polovici tega stoletja pazili na to, da jim ne bi bilo treba hraniti preveč lačnih ust. Povedala je tudi to, da so imeli že stari Grki probleme s splavi. Glede na to, da je splav socialna bolezen, je menila, da bi jo bilo tako treba preprečevati z drugimi ukrepi, naj sama navedem samo nekatere: učinkovitejšo socialno politiko (funkcioniranje sistema otroških doklad), ob tem učinkovito reševanje stanovanjske problematike (več otrok, več stanovanjskih površin po ugodnejših cenah) in tako dalje in dalje. Sploh pa se ji je zdelo ponovno odpiranje problema legalizacije splava nepotrebno, saj celo 70% katolikov, ki hodijo k maši, meni, da velja zadržati legalen splav. Na koncu je dr. Kožuhova še dodala, da je spolnost ena od najlepših stvari v življenju in da je treba narediti vse, da ljudi ne bi zanjo prikrajševali, seveda pa jih je treba o nevarnostih, v katere se podajajo, poučiti. Pa smo spet pri šoli.

Skoda, da za okroglo mizo v Cankarjevem domu ni vedelo dovolj ljudi, saj bi zanimiva razmišljanja vseh, ki so imeli referate (Jalušičeva, Kožuhova, Končarjeva in Zupančič), marsikoga spodbudila k temeljitejšemu razmišljanju in branju osnutka Ustave nasploh.

Natalija Gorščak

REPUBLIKA SLOVENIJA

- ZVEZNA DRŽAVA

Zastareli unitaristično federalni model Jugoslavije je prešel v zadnjo fazo in iz te večnacionalne tvorbe se rojevajo enonacionalne centralistične države. Srbija, ki je postopoma ukinila obe avtonomiji, je na robu državljanske vojne. Poleg albansko-muslimanske vstaje ji grozi zaostrovanje med oblastjo in opozicijo, pa tudi v Vojvodini se še lahko marsikaj zgodi. Hrvaška je s centralizacijo izzvala močan odpor regij, zlasti tistih, ki so naseljene s srbskim prebivalstvom. Slovenija bo tudi po sprejemu nove ustave centralistična, čeprav se je po tem vprašanju že sprožil val ostrih polemik med pozicijo in opozicijo. Medtem ko se prvi sklicujejo na relativno majhnost naše dežele, se drugi sklicujejo na uspešnost evropskih zveznih držav (Avstrija). Centralisti menijo, da bi regionalizacija vodila k politični razdrobljenosti in bi Slovenija razpadla na še manjše dele. Federalisti pa trdijo ravno nasprotno: unitarizem naj bi sprožil odpor regij, ker bi v tem primeru odločale o že odločenem.

Decentralizacija ne pomeni države v državi, tako kot je to bilo v »kardeljanski« ustavi sedanje občine, ampak lahko pod tem razumemo lokalno samoupravo in policentrižem. Kavčičeva opcija policentričnega razvoja Slovenije je bila v 70-ih letih poražena, vendar tudi danes ne kaže možnosti uveljavitve. Demosova

vladajoča koalicija bo Slovenijo razdelila na okoli 200 občin in morda tudi še na 30 okrajev ali regij, kar je sicer predlog opozicije. Vendar tudi to ne bo pripomoglo k decentralizaciji, saj 30 okrajev ne more kaj dosti vplivati na odločitve republiške skupščine, še posebej pa ne, če bo ta enodoma.

V enodomnem Zboru bodo prevladovali Ljubljanci, kjer je tudi največ strankarskih kandidatov. To pa pomeni, da bodo ostale regije zapostavljene. V sedanjem družbenopolitičnem zboru je kar 60 odstotkov poslancev, ki imajo stalno bivališče v Ljubljani. Z ustanovitvijo še enega zbora - Sveta pokrajin - pa bi bile vse slovenske regije (pokrajine) enakopravno predstavljene. Če že tako dosledno kopiramo zahod, zakaj ne bi tudi Slovenija imela zveznih pokrajin?

Če bi sprejeli predlog socialistov, bi Slovenija poleg občin in okrajev imela tri do šest zveznih pokrajin. Dolga stoletja je bila razdeljena na dežele Kranjsko, Štajersko in Primorsko, v povojnem obdobju pa na okrožja. Kljub temu pa se Slovenija v mednarodnih odnosih obnaša kot jugoslovanska zvezna dežela. Sodeluje z deželami namesto državami, doma pa se sklicuje na svojo državnost(?)...

Tudi po plebiscitu in morebitni odcepitvi Slovenije iz Jugoslavije svet ne bo sprejel našega predsednika Kučana kot šefa suverene in samostojne države, pač pa še vedno kot deželnega glavarja. Če pa bi Slovenija postala zvezna država, bi tudi v svetu prenehala obstajati kot zvezna enota ali regija. V združenju Alpe-Adria bi Slovenijo zastopale njene regije, saj v Evropi regij sodelujejo evropske zvezne dežele, med katerimi pa Slovenija in Hrvaška nimata kaj početi. Slovenija se mora odločiti, ali bo zvezna dežela ali zvezna država. Trenutno se je opredelila za prvo možnost, vendar še je upanje!

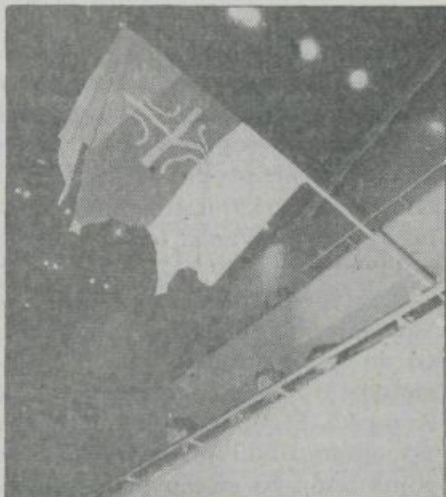
Igor Kršinar

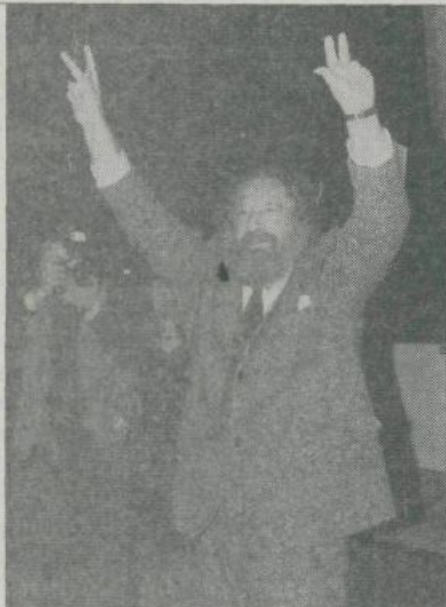
Foto: Tomi Drozg

- V Cankarjevem domu je bil tudi Sloba

- Ena izmed SSSS-ovskih zastav

- Trije prsti vdanega hlapca

KAKO JE CAN POSTAL KA

Predplebiscitna nedelja v Ljubljani se je močno razlikovala od naslednje. Že po simbolih sodeč. V jugovzhodnih delih države zloglasni »Cankarev« dom so zasedli možje s tremi prsti. Takšen je namreč bojni pozdrav pripadnikov Srbske demokratske stranke, ki se je to nedeljo ustanovila za področje Slovenije. Triprstno vzdušje je dopolnjevala standardna politična ikonografija: na platnu velike dvorane je odseval strankin simbol, desno slovenska zastava z zvezdo, levo srbska brez nje. Verjetno zato, da se ve, kdo je na levi in kdo na desni. Med tisočesto glavo množico pa smo lahko opazili dve SSSS-ovski zastavi (Samo Sloga Srbina Spašava), nekaj Raškovičevih in Miloševićevih fotografij. Pred uradnim začetkom je v dvorani prevevala koračnica Marš na Drino. Kot bi militantni duh premagal komornost Cankarjevega doma.

Predsednica SDS se predstavi

Formalni del ustanovne skupščine SDS za Slovenijo se je pričel s starosrbsko himno **Bože pravde**. Po predstavitvi delovnega predsedstva je v dvorano stopil On - veliki vodja tlačenih Srbov **dr. Jovan Rašković**. Toda še prej smo uzrli njegovih osem goril, ki so Jovana obdajale s svojimi širokimi in trebušastimi telesi. Sledilo je frenetično ploskanje in vzklikanje. Mlada Srbkinja je bradatega moža postregla s kruhom in soljo. Stara slovenska in srbska navada. Po minuti molka v spomin največjega Srba na Slovenskem **dr. Vladimírja Dedičerja** je nastopila **Duša Damjanović**, predsednica SDS v Sloveniji. Damjanovićeva je sicer že osem let *dopisnica beograjske Politike*, toda šele pred tednom dni ji je Ljubljana postala stalno bivališče. V pogovoru mi je zaupala, da se boji, da jo bodo ljudje zamenjevali s Saško Plavevsko, dopisnico *Politike ekspres*. Duša je zase dejala, da ima bolj strpna stališča kot kolegica Saška. Je pa Damjanovićeva zanimiva osebnost tudi zato, ker je bila že trikrat poročena: prvič s Srbom, drugič s Hrvatom in tretjič z Janezom.

Damjanovićeva je v govoru poudarila, da Srbi na Slovenskem ne želijo ostati neimenovani v slovenski Ustavi. Ne nasprotujejo oblikovanju slovenske nacionalne države, ampak le temu, da se ta oblikuje na račun pravic sto tisoč Srbov, kolikor jih je danes v Sloveniji. Zato se ne bodo vmešavali v plebiscitarno odločitev, ker ne morejo glasovati proti svojim slovenskim prijateljem in sosedom. Imajo pa Srbi grenke zgodovinske izkušnje, ko slovenski politiki pomoč Srbov v prvi svetovni vojni omalovažujejo. Ko je Damjanovićeva dejala, da Srbi v Sloveniji niso »gas-

tarbajterji«, kot jih prikazuje dr. Dimitrije Rupel, je v dvorani močno zažvižgalo. Zato tudi morajo biti previdni ob prevarantski galantni ponudbi slovenskega državljanstva, trdi Damjanovićeva. Alojziju Peterletu je predsednica očitala, da avtohtonosti Srbov v Sloveniji ne predstavljajo samo tri vasi v Beli krajini.

Novi slovenski oblasti Srbi ne zaupajo preveč, kar potrjuje tudi celjski primer. Tam so namreč hoteli ustanoviti srbski vrtec in osnovno šolo, vendar so se mestne oblasti razburile. Pa čeprav so že v 15. stoletju v Celju pisali v cirilici. Slovenska televizija cirilicne reklame ni hotela objaviti, kar je za SDS povsem razumljivo, saj so Slovenci »polpismeni«. Zato jim je treba dati nekaj časa, da se cirilice privadijo.

Damjanovićeva je dejala, da Srbi ne želijo sporov, temveč so za demokratična pogajanja, katerih rezultat naj bi bile zagotovljene človekove pravice na Slovenskem. Kršitev letih je pred kratkim zaznala tudi delegacija Helsinške konference. Srbi niso peta kolona v Sloveniji, kot trdi Peršak, je dejala Duša (ob tem vzklikli »jebo mu majku Peršaku«). O slovenskem državljanstvu se bo moč pogovarjati šele potem, ko bo Slovenija mednarodno priznana država. Še prej pa se bo treba pogovoriti o vojni odškodnini zaradi porušenih pravoslavnih cerkev v Sloveniji.

Sloba je kljub vsemu prvi in edini

Ko je slavnostna govornica prvič omenila ime **Slobodana Miloševića** je v dvorani zavrelo. Prvi je vstal dr. Jovan Rašković, za njim pa vsa dvorana. S tem je nedvoumno priznal srbskemu predsedniku vso legitimnost in čas Raškovičevega nihanja med srbsko opozicijo in oblastjo je minil. Velikemu vodji se je priklonil tudi Jovan. Zbor je poslal Miloševiću telegram, v katerem ga prosi za podporo pri reševanju statusnih težav Srbov v Sloveniji.

Zatem so sledili dolgovezni govori predstavnikov SDS-ovskih filijal po Jugoslaviji. Prvi se je v imenu hrabrega naroda pravoslavne Kninske krajine, Like in Korduna zahvalil za povabilo **Bogoljub Popović iz Knina** in dejal, da se Srbi na Hrvaškem uspešno upirajo proustaški Tudjmanovi politiki. Za njim je bil *predsednik pravoslavne občine v Ljubljani Durović* precej krajši. Poudaril je, da Srbi ne smejo poslovati z nikakršnim hudičem (niti črnim niti rdečim), ampak se morajo boriti z vero in častjo, pa kar Bog da, da **Kosta Mičović**, predstavnik SDS za Istro, je bil bolj praktičen. V nekaj točkah je podal navodila za to, kako biti in ostati Srb v teh težkih časih. Dodal je še, da

KARJEV DOM RADŽIČEV

so največji sovražniki srbstva tisti Srbi, ki prispevajo k neenostnosti. Najbolj folkloričen je bil predstavnik SDS s Korduna, ki je prinesel babičin šal z izvezenim grbom SFRJ. Izrazil je še prepričanje, da je federacija edina zaščitnica Srbov, ki živijo izven telesa matere Srbije. Če pa bodo Slovenci 24. decembra razočarani zaradi negativnega izida plebiscita, jih je pozval, naj brez zadržkov pogledajo Srbom v oči, ki jih bodo rade volje sprejeli.

Najbolj humorno je bil razpoložen gost iz Zagreba Mile Vujinović, ki je dejal, da lahko nova država nastane le s civiliziranim dogovorom ali vojno. Vojne noče, zato je za dogovor. To zavzetost pa je ilustriral z šalo. Po poljski poti sta hodila barbar Srb in gospod in se nikakor nista mogla sporazumeti. Nepričakovano pa sta padla v poljsko stranišče in ko sta bila v dreku do vratu, sta se začela sporazumevati. To naj bi pomenilo, da smo danes gospodje Slovenci in barbari Srbi v istem dreku. Egoistični Slovenci pa želijo samo bežati iz dreka. Vujinović je tudi razglasil, da je ustanovljena zagrebško-ljubljanska podružnica SDS.

Nora država, še bolj nor Rašković

In končno je prišla na vrsto zvezda dneva - akademik dr. Jovan Rašković. Publiko je pozdravil s tresočimi prsti, ki jih je hitro transformiral v triprstno pozicijo. Že na začetku je dejal, da ne želi biti vodja srbskega naroda, temveč je njegov vdani hlapec in skromen vernik srbskega pravoslavlja. Rašković priznava samo in zgolj demokracijo, ki se ji reče svoboda vseh ljudi na tem prostoru. Ne priznava pa etnodemokracije. Slovenskim Srbom je priporočil, da se je treba etnodemokraciji upreti z dostojanstvom in moralno, ne pa sovraštvom. Saj so Srbi narod morale in etike.

Slovenijo naj bi po Raškovićevih besedah ustvarila Srbija. Ta pa ima za zahvalo to, da Jugoslavija ni rešila samo srbskega vprašanja. Srbi so v Jugoslavijo vstopili tako, da so se nacionalni identiteti odrekli. V tem trenutku se je iz galerije slišal medklic »budalo, budalo...«. V dvorani je zašumelo, junak je zbežal, Rašković pa je nemirno poslušalstvo miril z besedami: »Pustite ga, pustite ga, naj kriči, če hoče. Tudi to sodi v demokracijo!« Za to definicijo demokracije si je Rašković prislužil dolg aplavz.

Rašković je dejal, da Srbi ne priznavajo konfederacije, rušenje Jugoslavije pa pomeni ponovno vzpostavljanje meja. Priznavajo samo pogodbene meja v federativni Jugoslaviji, ki prinaša mir. Srbskemu narodu je dovolj spopadov. Srbska mati želi vzgajati svoje otroke kot vse evropske, afriške in azijske matere za kirurge, računalničarje, je označil njeno poslanstvo psihiater Rašković.

Zatem je Rašković prešel na področje fizike. Po njegovem mnenju so srbi tako kompaktni, da je napad na enega Srba v bistvu napad na celoten srbski narod. Dekompozicija Balkana daje pravico Srbom do lastnedržave v BIH in na Hrvaškem. Saj zgodovina pozna samo zgodovinske in nezgodovinske narode. In Srbi sodijo k prvim.

V imenu stranke SDS je predlagal plebiscit na področju celotne SFRJ, na njem pa bi se izrekli za državljansko suverenost. To je potrebno storiti danes, ko so se celi narodi zaljubili v svoja sovraštva. Le Srbi so vsrkali modrost, ki jih bo postavila na nove temelje. Za konec še dolg aplavz in vzklikanje Jova, Jova... Prek zvočnikov je bilo slišati Marš na Drino, tako kot na začetku. V predverju dvorane pa so Raškovičevi pristaši lahko dobili avtogram k njegovi knjigi z naslovom Luda zemlja, vpisovali so nove člane stranke (vpisali si se lahko le s čirilico), prodajali so majice z Raškovičevo podobo. Po prvih podatkih je stranka dobila tisoč novih članov. Raškovičeve gorile so bile po nekaj izpitih konjakih ponovno pripravljene na zaščito ogroženega Raškoviča, saj »ustaša ima svugde«. Pa Bog pomagaj, če še more!

Branko Čakarmiš

- Kruh, sol in poljub za zvezdo dneva

- Kotiček za psihiatrove bolnike

- Srb na Srba - resnica!

SAMO OPOZICIJA SRBIJO REŠUJE

Voilci so s svojimi glasovi v prvem krogu volitev dali legitimnost predsedniku Slobodanu Miloševiću, ki ga je tisk po svetu pred volitvami označil za politika »brez zaveznikov in prijateljev«, človeka, ki se ni nikoli »pogovarjal ali pogajal z opozicijo«, politično osebnost, ki ni dajala intervjuje in za tip politične oblasti, ki izginja iz zemeljskega površja.

Kljub bolj ali manj prikritim pričakovanjem, da bo z volitvami prišlo tudi Miloševićovo slovo, kljub vsem negativnim znakom in njegove dosedanje vladavine, se je zgodilo to, kar so napovedovale ankete. Ostri napadi opozicijskih liderjev in skoraj vseh neodvisnih novinarjev so Miloševiću prinesli prepričljivo zmago, ker so ga zapustili vsi - razen ljudstva. To je očitno zavrlo Vuka Draškovića, Ivana Đurića, Vojislava Šešlja in druge kandidate.

Drugi krog

Boj za preostale sedeže v enodomni srbski skupščini se bo nadaljeval 23. decembra, torej istega dne, ko bo v Sloveniji plebiscit. Če bi v Srbiji veljal proporcionalni volilni sistem, bi opozicija zmagala, saj je dobila 54,2 odstotka glasov. Vendar večinski volilni sistem daje prednost vladajoči stranki. Za 154 mest, kolikor jih je ostalo praznih po prvem krogu, se bo potegovalo 150 kandidatov Socialistične stranke, 80 Srbskega gibanja obnove, 25 neodvisnih in 16 kandidatov Demokratske stranke. Ostale stranke imajo v drugem krogu od enega do štiri kandidate.

Soočene z dejstvom, da so v prvem krogu dobile samo nekaj mest v skupščini, so opozicijske stranke takoj po razglasitvi rezultatov in v malce histerični atmosferi razglasile koalicijo - Združeno opozicijo Srbije. Podpise pod sporazum, ki bo veljal šest mesecev, so prispevali predstavniki desetih največjih opozicijskih strank. Podpisani sporazum vsebuje tudi poziv državljanom, naj svoje glasove dajo kandidatom opozicije, ne glede na to, iz katere stranke prihajajo. Na številnih tiskovnih konferencah pa so opozicijski predstavniki obveščali javnost o vseh nepravilnostih prvega kroga.

Generalni sekretar Srbskega gibanja obnove in član republiške volilne komisije odvetnik Milenko Radić trdi, da so veliko zmede povzročili podatki o volilcih, ki jih je bilo 17. novembra 6.383.542, na dan volitev pa že 650 tisoč več. Predsednik izvršnega odbora Demokratske stranke Zoran Đinđić trdi, da 10 odstotno povečanje volilnega telesa odločilno vpliva na volitve v večinskem volilnem sistemu. Đinđić še dodaja, da bi v primeru 10 odstotnega zmanjšanja glasov za SPS ta dobila samo 29 mandatov in ne 87.

Predsednik Demokratske stranke dr. Dragoljub Mićunović je v imenu stranke ostro protestiral zaradi načina objavljanja rezultatov. Ta je namreč sugeriral, da so socialisti praktično že zmagali, čeprav celo v dveh tretjinah volilnih enot rezultati še niso bili znani.

Nezadovoljni so tudi predstavniki drugih opozicijskih strank. Tako dr. Đurić, predsednik Liberalnega foruma in predsedniški kandidat izjavlja, da je prepričan, da so njemu in Vuku Draškoviću »kradli« glasove in jih dopisovali Slobodanu Miloševiću, s čimer naj bi se pokazalo, da ima podpora več kot 50 odstotkov prebivalcev Slovenije.

Pripombe opozicije so se nanašale tudi na nasilniško obnašanje SPS v predvolilni kampanji. Pod službeno zaščito milice so SPS-ovski plačanci trgali in prelepili plakate opozicije. Socialistični aktivisti so za dve, tri ure nočnega dela dobili po tisoč dinarjev,

vsako noč pa je bilo na beograjskih ulicah po sto tričlanskih moštev. SPS je za predvolilno kampanjo porabila okoli tri milijone dolarjev in to v trenutku, ko je srbsko gospodarstvo na robu poloma in ima največja srbska banka, Beogradska banka, okrog 4 milijarde dolarjev izgub.

Predsednik Narodne stranke Milan Poroški pravi, da so z rezultati volitev v Srbiji najbolj zadovoljni ljudje iz francoske marketinške agencije, ki so »preparirali« volitve v Romuniji in Bolgariji: »Fantje so pravi profesionalci, gredo jim vse pohvale. Toda agencija ne more zagotoviti profesionalne oblasti. Zna javnost manipulirati, ne zmore pa vladati.«

Po začetni zmedenosti ob rezultatu, da je Srbsko gibanje obnove dobilo le 15,7 odstotkov glasov, je Drašković dejal, da se bo Srbija šele v drugem krogu odločala med enostrankarsko ali večstrankarsko skupščino. »Vsi rezultati, razen zmage vseh opozicijskih kandidatov v drugem krogu volitev bi predstavljali katastrofo za Srbijo, pravi Drašković. Opozicija se je odločila, da bo iz parlamenta izstopila, če ne bo v drugem krogu dobila skupno sto mandatov. Usodo države bi prepustila socialistom.

V južni srbski pokrajini - Kosovu - je še vedno status quo. Albanci, ki predstavljajo 85 odstotkov prebivalstva, se volitev niso udeležili in s tem izrazili protest zaradi razpustitve kosovske skupščine in nove, za Albance oktroirane ustave. Dosedanja politika »železne roke« srbskega vodstva do Albancev ni dala nika kršnih rezultatov. Za razliko od oblasti, srbska opozicija ponuja Albancem pogovore. Lahko tudi pričakujemo, da bo do teh kmalu prišlo.

Apel mladini

Eden izmed vzrokov slabih rezultatov opozicije je tudi neudeležba mladih na volitvah. Mladi, ki so skorajda vsi sim-

patizerji opozicijskih strank, se niso množično udeležili volitev zaradi namerne izzvane politične apatije. Slaba organizacija volitev, dolge vrste pred volišči, počasne volilne procedure, delitev študentskih sob za časa volitev - vse to je prispevalo k temu, da veliko mladih ni glasovalo.

V politično animacijo mladih se je vključil tudi znani rockandroll pesnik Bora Dorđević, ki v pozivu mladim sporoča:

»Molim vas, prilikom drugog kruga, glasajte za gospodina, a ne druga.«

V navedenem apelu Združene opozicije in Združene mladine Srbije je tudi vprašanje: »Ali boste dovolili, da vas bodo zaprli zaradi izražene misli zoper ljudi, za katere bi težko našli kakšno lepo besedo?« Pri tem je mišljeno sprejetje sprememb in dopolnil Kazenskega zakona Srbije. Zakon so skozi zadnja vrata sprejeli 3. decembra v paketu z drugimi in v času, ko so bili delegati zaposleni z morebitnim bojkotom volitev. Zakon je reafirmiral zloglasni 133. člene KZ, znan kot verbalni delikt. Zelo podobno formulacijo najdemo tudi v

novem 98. členu KZ Srbije. Nasprotovali predstavniki opozicije, številna združenja književnikov, režiserji, igralci, novinarji, likovni umetniki in drugi. Pomemben je še en podatek: zakon je stopil v veljavo tisega dne, ko je bil izbran za predsednika države Slobodan Milošević. Mnogi menijo, da ta povezanost ni zgolj in samo slučajna.

Vsi Slobini mediji

Dvajsetega decembra je skupina petnajstih javnih in kulturnih delavcev, med katerimi je sedem akademikov, poslala republiški skupščini in javnosti odprto pismo. V njem zahteva, naj mediji, predvsem beograjska televizija in dnevnik Politika, prenehajo objavljati samo vesti o Socialistični stranki, in da tako nesramno in nedostojno vplivajo na rezultate večstrankarskih volitev v Srbiji. Ugledni podpisniki zahtevajo, naj direktor RTV Beograd Dušan Mitević in direktor Politike Živorad Minović takoj odstopita in naj na njuno mesto pridejo uglednejši in nekompromitirani ljudje.

Opozicija napoveduje vročo zimo in obljublja, da se ne bo predala tako lahko. Nezadovoljna zaradi nekorektnega poročanja pripravlja demonstracije pred televizijsko stavbo in s tem skuša izsiliti odstop vodilne televizijske strukture.

Pomembnejši opozicijski predstavniki menijo, da bodo državljani Srbije morali kmalu še bolj zatisniti pas, ko bo prišel račun za predvolilne dejavnosti komunistov. Pomlad bo prinesla številne stečaje, večjo brezposelnost, socialne težave, inflacijo in lakoto, ker so zmagali Milošević in njegovi. Srbija bo nadaljevala po poti, ki vodi v propad, je eden izmed številnih komentarjev. Na drugi strani pa je opozicija, kot pravi dr. Ivan Durić, šele na pol poti, s katere ne bo tako lahko presstopila.

Aleksandar Čotrić

NAROČILNICA

Nepreklicno naročam št. izvodov _____ knjige
MARIHUANA.

Plačal bom (ustrezno obkroži):

- a) takoj po ceni 100 din za izvod (priloži fotokopijo položnice)
b) po povzetju po ceni 140 din + poštnina

Ime, priimek _____

Naslov _____

Podpis: _____

Naročnik bo prejel knjigo v sedmih dneh po izidu. Po izidu bo cena knjige 50 % višja. Vse spore rešuje pristojno sodišče v CELJU.

Marihuana

Naročilnico pošljite na naslov: VOLF d.o.o.,
Celje, Ljubljanska 56.

Vplačila sprejemamo na VOLF d.o.o.,
Celje, Ž.R. 80700-801-80277, s pripisom
»za knjigo — Marihuana«.

Težavna federacija

Ničesar, kar se je nekoč dogajalo zaradi potez slovenske politike, ni moč danes zaslediti v makedonskih medijih in javnosti. Težko je reči, ali so se navadili na »nevarnost slovenske odcepitve« ali pa so po večstrankarskih volitvah enostavno ravnodušni. Tišina, kar zadeva makedonsko uradno stališče, se nadaljuje. V tisku zasledimo malo komentarjev, le dokaj objektivne vesti, kar pa ne bi mogli trditi za prve mesece »slovenske pomladi«. Niti stranka Jugoslovanov, ki se je specializirala za največjo zaščitnico Jugoslavije v Makedoniji in za »federacijo brez sporočila, pa čeprav je to vedno počela, ko se je vzpostavilo kakšno problematično stališče Slovenije ali Hrvaške.

Morda je najboljši znak o spremembi razpoloženja, od zavračajočih stališč do vsega, kar prihaja iz Slovenije, pa do relativne ravnodušnosti, tudi dejstvo, da je »starešinska skupščina na zadnji seji sprejela ukrepe za zaščito makedonskih interesov. Takrat je bilo rečeno, da je Makedonija ena redkih republik, ki izpolnjuje obveze do federacije, čeprav sredstev iz sklada za nerazvite ne dobiva. Republiko bi zaščitili s tem, da obvez do federacije ne bi izplačevala.

Sprejete takšnih stališč v stari skupščini, ki je bila doslej samo igračka v rokah skopske vlade, priča, da se je odnos Makedoncev do federacije začel spreminjati in s tem je možno razložiti tudi odnos do slovenskega plebiscita. Tem bolj, ker je sedaj padla v vodo ideja, da gre plebiscit na škodo drugih republik, saj so vse sprejele samozaščitne ukrepe.

Vse to pa ni bilo zadosten razlog za makedonske poslance v zvezni skupščini, ki

MAKEDONIJA V SENCI SLOVENSKEGA PLEBISCITA

Zdi se, da je prišel čas, ko se ljudje v Makedoniji ne razburjajo zaradi slovenskih pobud, ko je tisk bolj objektiven in ko se borčevske organizacije ne oglašajo s stališči, ne da bi jih kdo karkoli vprašal.

so se priklonili volji večine delegatov in glasovali za to, da se zakon o slovenskem plebiscitu najde na dnevnem redu ustavnega sodišča Jugoslavije. Težava bo nastopila takrat, ko bodo v zveznih klopek sedeli VMRO-ovci, ki imajo še bolj radikalna stališča, kot so slovenska.

Nesporno je, da ima v kolektivni zgodovinski zavesti Makedoncev Jugoslavija pomembno in pozitivno vlogo. V tej državi so dobili Makedonci svojo prvo »državo«. Toda stališče do slovenskega plebiscita kaže, da federacije nimajo tako v čslih.

Zmaga konfederacije

To izhaja iz jasno izražene nevarnosti srbskih ozemeljskih zahtev do Makedonije. Na nedavnih volitvah je z zmago VMRO in albanske PDP zmagala tudi konfederalna opcija. Ljupčo Georgijevski, predsednik VMRO, je celo naštel korake, ki jih mora Makedonija po volitvah narediti. To so deklaracija o suverenosti, nova Ustava in podpis konfederalne pogodbe z državami, ki so to želele. Tako lahko rečemo, da je VMRO najbližje slovenskemu konceptu. Tem bolj, ker je bila VMRO edina stranka, ki je ostro reagirala na Kadijevičeve izjave. Svoje nasprotovanje do carinske unije je Georgijevski utemeljil s tem, »da se kot Makedonec ne čuti odgovornega za zaščito srbskega monopola nad avtomobilsko industrijo.« Vse to kaže, da v primeru podpisa konfederalne pogodbe med Makedonijo in Slovenijo, v njej ne bo klavzule o carinski uniji.

Makedonska introspekcija

V nekaj zadnjih mesecih se je Makedonija naglo obrnila k svojim težavam. Makedonijo

pretresajo stavke, obstaja tudi realna nevarnost parlamentarne krize. Novinarji so pri makedonskih politikih v Beogradu opazili določen trend, saj so prav oni tisti, ki morajo po kostanj v žerjavico. Ta trend se je začel s Crvenkovskim, nadaljeval z Lazarom Mojsovom in Pančevskim. Upamo lahko le, da se ne bo nadaljeval z Vladom Kambovskim, zvestim ministrom za pravosodje in da ne bo sodeloval pri suspenzu slovenskega Zakona o plebiscitu.

Vladimir Petreski

MOZARTOVE KROGLICE

»Na oknu glej obrazek bled,
na licih grenkih solzic sled...« (Mitja Ribičič)

Ljube bralke in dragi bralci! Napočil je veliki trenutek. Tako velik, da sem moral zamenjati kar nekaj naslovov tega posvetila svojim ljubim bralkam in dragim bralcem. Kakšni naslovi vse so mi rojili po glavi ob tem slavnostnem trenutku... »Die Hard« na primer, pa sem se spomnil, da sem ga nekoč že uporabil na tem kraju. »Cao, pičke« se mi je zdel le malce prevulgaren, »Flatliners« (Tanka linija smrti v prevodu) pa ni ne slovenski in še sliši se precej nekrofilsko, čeprav bi bil vsebinsko kar v redu. In tako so ostale Mozartove kroglice. Saj jih poznate, ta sladki predmet poželenja vseh obilnejših dam.

No, spet smo tam, ko bi kmalu zabredel in pozabil na tisto glavno: pred nami je največji trenutek v zgodovini našega naroda. Odločitev za samostojnost, morda celo lastno državo ali kaj se bo že izcimilo iz tega. Za marsikoga bodo to samo še ene volitve, katerih rezultat bo za nekoga morda manj pomemben od vmesnega časa Bojana Križaja, za marsikoga pa dan, ko si bo nadel mašni gvant, zataknil fazanovo pero v klobuk, obul sveže nogavice in si celo opral zobe. Obkrožili boste usodni DA. In prav je tako. Bolje je crkniti stoje in dostojno kot pa v postelji s kakšno kurbo z vsemi petimi štrlečimi od sebe (od izčrpanosti, se razume!). Stvar je torej jasna in urejena. Glasovati preprosto morate ZA, hoteli to ali ne, če nočete, da Vas snedejo čifuti po »živi glavi«. Sami pri sebi pa tako najbolje veste, kaj se intimno spreha po Vašem srcu, in to s plebiscitom, hvalabogu, nima nič skupnega.

Tudi sam bom s tresočimi rokami obkrožil tisti ZA. Mnoga leta sem naskrivaj hrepenel po tem občutku neznankega vzhičenja, ko bi lahko glasoval za svojo, od takšnih in drugačnih lenuhov neodvisno državo v zameno za dvakrat prevreti »Bosanski lonec«. In vendar mi danes nekaj ne štima. Če bi to počel vsaj pred kakšnimi petimi leti, bi mislil, da se bo odprlo nebo, počutil bi se kot del pogumnega, ponosnega naroda, danes pa me tišči tam nekje okrog analne odprtine, ker me prežema občutek, da smo v to pahnjeni pod težo okoliščin in tega ne bi počeli, če nas ne bi nekdo kar tako podil iz države. Namreč gost, ki reče na svidenje in odide potem, ko si ga dvakrat sunil v gobec in mu izpraznil žepe, še ne more reči, da je odšel domov, ker ga je obisk dolgočasil.

Eno samo leto je tega, kar je TRIBUNA objavila program Fronte za samostojno Slovenijo (FSS) in že so določeni podaniki bivše oblasti vlagali kar nekaj truda, da bi odkrili storilce. Če me spomin ne vara, so nas pred manj kot dvema leti privlekli (člane predsedstva UK ZSMS) pred samega predsednika takrat še Socialistične republike Slovenije Janeza Stanovnika zaradi nekega plakata, ki je poleg ogorčenja nad srbskim genocidom na Kosovu vseboval tudi nekaj o svoji usodi in teh rečeh. In da na Integralovih trolah ni smela viseti reklama za

TRIBUNO s fotografijo nekega kamna, posnetega na avstrijskem Koroškem, na katerem v nemščini piše: »Do sem je prišel srbski jezdec in niti metra dlje!«

Danes se prav ti gospodje, ne bom jih imenoval, duš rdečih, saj se bodo sami prepoznali, najbolj patetično zaganjajo v plebiscit in pojejo celo Zdravljico z Bogom v ta pravi verziji, kar še dve leti nazaj niso upali niti ob podelitvi prešernovih nagrad. Prav oni sedaj igrajo največje heroje na televiziji in se na ves gobec hvalijo, da so plebiscit predlagali najprej ONI. Prav malo jim je mar, če pri polni zavesti počno to zato, ker drugega izhoda preprosto ni več! In meni gre, ljube bralke in dragi bralci, kar malo na kozlanje. Izjeme med novooblastniki seveda so, a to okusa plebiscitu ne bo kaj prida popravilo.

Ko boste obkrožali, ljube bralke in dragi bralci, kar se Vam pač zdi prav, vas lepo prosim: mislite nase pri tem in na svoje vnuke in niti ne spomnite se vseh tistih kameleonov, ki bi v pol ure spiz...i tudi na Triglav, če bi začelo pokati okoli njihovih riti. Od tu je tudi naslov: odločite se ZA, da bodo Vaši vnuki lezli svojim vrstnicam v rit (ali pa dvorili, kakor pač imenujete ta biološki postopek) s pomočjo Mozartovih kroglic in ne s čevapčiči ali čim še bolj orientalske narave.

Pa Bog daj in sreča junačka, da preživimo ta plebiscit. Dahnite svoj DA in ne mislite pri tem na to, kako malokdaj sploh dahnete tisti »DA«.

Pa lep pozdrav in na svidenje v novi državi!
V Ljubljani, 20. decembra

Vaš Hamfri Bogart

P.s. Kar se tiče svoje vojske pa samo tole: če jih bo vodil general Janša, jih bo več umrlo od smeha kot od sovragovih krogel. Ali si predstavljate, kako s svojim naglasom reče na primer: MIRNO!

Foto: Tomi Drozg

VOLK, RDEČA KAPICA IN KOZLIČKI

Medtem ko štiri milijone pridnih rok (sem so neprevidno šteti tudi tisti na začasnem delu) in manj kot polovica treznih glav nestrno čaka, da jim bo Božiček (tokrat sicer ne v podobi smešnega možica Jožeta Smoleta) podaril novo malo Karantanijo, se je v delu bivše enotne Jugoslavije spet zgodilo ljudstvo. Tokrat sicer ne na ulici, pač pa na voliščih. Potem ko je v predvolilni kampanji tekla celo žlahtna srbska kri Miloševićevih in Draškovićevih pristašev, je dan D potekal mirno. Očitno so volilci vso strelivo porabili že na predvolilnih shodih, na katerih so velike stranke tekmovala, katera bo stočila več rakije in povabila privlačnejšo novokomponirano pevko. Vse je pravzaprav spominjalo na znameniti živinski sejem v Šabcu, kjer trgovci naredijo vse, da bi potencialne kupce prepričali v najboljše kvaliteto svojega blaga.

Nekateri so se dan potem čudili. Dosedanji (in bodoči) »verhovni vožd srpski« je namreč potrdil, da ni izbran samo od boga ampak tudi od ljudstva. Vuk Drašković ni mogel niti s pomočjo Sv. Save niti njegovih prijateljev popov ogroziti (ne)prenovljenih rdečkarjev, pa čeprav je s še takim aplombom nastopal povsod tam, kamor so ga (ali pa tudi ne) povabili. Reči, da je Drašković edini krivec za lastno katastrofo, je sicer mogoče nekoliko pretirano, toda vodja stranke, ki ima več članov kot volilcev, bi se moral vsekakor zamisliti. Igračkanje z (ne)udeležbo na volitvah štirinajst dni pred usodno nedeljo je nedvomno odvrnilo volilce, ki so v opoziciji videli trmaste otroke, ki se včasih obnašajo, kot da ne vedo, kaj hočejo. Milošević je bil namreč vseskozi strog oče in taki imajo v srbski patriarhalni kulturi pač vedno ugled in prav. Preveč enostransko bi bilo dokazovati, da je MITEL (Mitević + Minović) utrl pot k Slobini zmagi, če upoštevamo, da je Draškovićeva Srpska reč eden najbolj branih časopisov na tem delu Balkana. Tudi strah pred neznanim ni osnovni razlog poraza opozicije. Problem je v tem, da se je vsaj v zadnjih zaletih opozicija (pri tem mislim predvsem na SPO) preveč osredotočila samo na predsedniške volitve, kjer so imeli socialisti najmočnejšega konja. Po drugi strani pa lahko tako ravnanje opravičujemo s tem, da je srbski politični sistem po novem urejen tako, da ima predsednik več pooblastil kot kjerkoli drugje po svetu. Dejstvo je, da je opozicija potolčena do nog in da tudi drugi krog razmerja sil ne more bistveno spremeniti.

Novinarji so v prvih komentarjih po volitvah zapisali, da je Rdeča kapica pojedla volka. Pozabili pa so povedati, da so kozlički ostali. In čeprav so iz druge pravljice, se mi vseeno smilijo.

Simon Bizjak

NEMOČEN IN OPRAN

Ni bilo solza ne kozarca in ne ognjene vode v njem, ki bi ji solze dodale okus po slovenskem morju. Ni bil kriv turoben dan, ker ni bilo le nebo sivo ampak že dolga leta tudi hiše, ki so mi zastirale pogled na slovenske gore. Zjutraj nisem pohodil budilke ali si izpulil šopa las s slovenskim glavnikom.

Le odprte oči in ušesa sem uporabljal na napačnih krajih ob napačnem času, v napačnem svetu in vzel slovo od dobre volje. Flash Gordon, pridi pome! Kajti drugače me lahko zapopade bogokletna misel, da sta svetova tišine in temé edino pravo zdravilo.

Tako pa me je obdajal svet ene same topoumnosti. Z okna trgovine me je pozdravljalo kar štiri milijone pridnih rok, na televiziji trpljenje in tlačenje, nakopičeno skozi stoletja, na sprehodih moje brazde in še na koncertu Lačnih Franzov sem z ostalimi skakal ob zvokih himne. Otroka pa sta v peskovniku modrovala, kdo je večji Slovenec: Kučan ali Prešeren, namesto da bi gradila gradove in delala potičke. Ko bi le imel v žepu kos sira, da ne bi več poslušal tega predplebiscitnega vzdušja.

Zdaj vsaj vem, kako je perilu, ko ga moja mama potisne v stroj in pritisne na rdeči gumb. In tako sem se tudi počutil: desetkrat namočen, prav tolikokrat opran, že malo oguljen, a lepo dišeč po Bohorju.

Še sosedovi kuri bi uspeli oprati možgane, sam pa se ne morem več spomniti, ali sem se za samostojno Slovenijo odločil že pred petimi leti ali šele včeraj, ko je Polde Bibič zrecital Zdravljico. Sicer pa si še nisem uspel zračunati, koliko denarja je za moje pravilno ideološko stališče porabil Dejan Verčič, o katerem že ptički čivkajo, da je dobil za propagando od vlade kar dva milijona dinarjev.

Torej domnevno neumnim natrositi še več neumnosti, neumne nasprotnike vključiti v propagandni stroj, prepričani pa lizike tako ali tako ne bodo dobili. Naša JLA je ZA prepričala več naših občanov kot celotna slovenska oblast, čeprav bi samo Rupel že davno postal stonoga, če bi mu za vsak slavospev plebiscitu zrasel en nožni prst.

Menda so celo v psihiatrični bolnišnici v času televizijskih nastopov strankarskih prvakov polni klozeti, mnogi pa se pritožujejo nad akutno drisko. Toda nič nam ne sme preprečiti obiska volišča, tudi polne hlače ne. S prijateljem sem se skorajda sporekel. Ko je s prsti, polnimi čokolade pomazal zemljevid Slovenije v Delu, kjer Štrigove še vedno niso vrisali.

Namočen in opran, že dolgo prepričan, a kljub temu pokozlan sem svečano stegnil roke po glasovalnem lističu, ga podržal proti soncu - tako bi naredil tudi Flash Gordon - in nošen na krilih svobodne izbire obkrožil ZA!

Gregor Preac

ZADNJA BOŽIČKOVA KUŠNJAVA

Dedek Mraz je mrtev. Živel Božiček. Nekako v takšnem tonu razmišlja indoktrinirana divjad, ki po poteh spominov in tovarštva spremlja figuro, ki kljub ponarejenemu potnemu listu z lažnim imenom še vedno farba staro in mlado. Da bi bil štos še večji, je imidž ostal isti. Bistvena razlika med bivšim in novokomponiranim belobraščem je v tem, da je bil prvi simbol Titove mularije, na drugega pa zaenkrat prisega večina registriranih klošarjev. In če že imata kaj skupnega, sta si najbolj podobna v tem, da nihče od njiju ne spominja na Peterleta.

Kakorkoli že, bivši - navkljub izredni posmrtni popularnosti - počiva nekje med starorežimskim cvetjem in novooblastniškim trnjem. Kakšnokoli rehabilitacija pa je v tem trenutku težko prognozirati, četudi javnomnenske raziskave kažejo, da bi tudi v času božične evforije bila zdrava tovrstna konkurenca. Če pa vso stvar malo bolj pragmatično pretehtamo, ne moremo mimo spoznanja, da je slovenski praznični prostor premajhen, da bi lahko preživela oba Bedanca. V primeru, da bi se ozrla po konvertibilnem trgu in se prodajala tudi v Evropi, bi najkrajši konec potegnili prav domači simpatizerji. Posledica precenjenosti dinarja bi ju tako zdriblala, da bi se darov željnemu ljudstvu v samostojni Sloveniji lahko prikazovala vsako prestopno leto, pa še takrat gola do komolca in čez. Štirje milijoni pridnih rokju zaradi tega ne bodo spustili čez mejo, morda le do Gradca, kjer bi v Metroju pokradla najnujnejše.

Sicer pa - ne si delat utvar - božični patron bo odslej le eden in ravno toliko vreden, kot si ga bo štirideset milijonov prstov zaslužilo. Tudi noge so namreč relevanten faktor, ki bodo prišle do izraza takrat, ko bomo imeli odcepljeno fuzbalsko ligo. Ali pa še prej, ko bodo formalno nezaposlene in pravno zmrznjene poskakovale pred parlamentom. (Na nogo nas bodo dajali in s taistim udom bomo rajali). In nenazadnje je prostor in bo čas, ko bomo kakšno ulico poimenovali v trenutno edinega zares živega Božička, ki ima v sedanjem režimu le to napako, da je socialist. Lahko bi celo rekli, da se ga drži smola. Tovariš Jože ni imel brade in se ni nasmihal kot kakšen mitološki izrodek, za razliko od tistih, ki so v božično plebiscitnih poslanicah po vsakem drugem TV Dnevniku sugerirali glodalcem, kako naj obglodajo besedico DA. Ob tem so najbrž pozabili, da je kar tri četrtine zakoncev alergičnih na to usodno pritrtilnico. In to je že kar precej rok, da brce sploh ne štejem. In tovariš Jože Smole je bil faca, čeprav so se mu tresle roke.

Morda še to. Prejšnja leta je bil čas Božiča bolj skrivnostno rdeče barve. Četudi se ponavadi pričakovanja niso izpolnila, smo se pod bivšo novoletno jelko, sedaj božičnim drevescem, "guzili" z brati. Letos, ko so na oblasti darkerji, že vemo, da je skrivnost zavita v črno. In zato bomo naslednje leto v osamosvojenih božičnih jaslicah patriotsko onanirali. Ansambel Lojzeta Peterleta s solistko Katjo Boh pa bo zažigal uspešnico "Do konca in naprej". In Božiček bo jokal od smeha.

Bojan Krajnc

POKERSKA IGRA V PUŠČAVSKEM PESKU

Od drugega avgusta, ko so iraški tanki zapeljali na v znamenje prijateljstva zgrajene široke kuvajtske avtoceste, so minili dobri štirje meseci, kljub temu pa še vedno ni znan odgovor na tolstojevsko vprašanje, ali bo na največjih svetovnih naftnih poljih zmagala vojna ali mir. Zadnje odštevanje se je začelo konec novembra, ko je Varnostni svet Združenih narodov z dvanajsto protitiraško resolucijo določil 15. januar za dan iraškega umika iz Kuvajta. Že opolnoči 15. januarja pa ima ameriški predsednik Bush dovoljenje mednarodne skupnosti, da napade.

Glede na to, da iraški zunanji minister Tarik Aziz v ponedeljek ni odpotoval v Washington, saj Američani niso sprejeli iraške igre okrog datuma obiska svojega zunanjega ministra Bakerja v Bagdadu, bo najbrž krizni štab ameriškega predsednika preživel delovne božične praznike. Vsaj teden dni pred morebitnim napadom na Irak morajo namreč poveljniki ameriških, zahodnoevropskih, sirske in egiptovskih sil v Saudski Arabiji vedeti, kaj morajo narediti. Ker pa celo poveljnik ameriške zalivske vojske Norman Schwarzkopf napoveduje najmanj šestmesečno bojevanje in s tem tisoče ali celo desetisoče padlih ameriških vojakov, bodo pentagonski generali najbrž še dobro premislili o dnevu napada na Irak.

Kljub zastrašujoči koncentraciji ameriške vojske v Zalivu ima namreč tudi Irak svoje prednosti. Američani ne premorejo idealne premoči, saj bi morali v napadalni vojni trije ameriški vojaki "pokriti" enega iraškega. Med štirimesečnim čakanjem pa se je Irak dovolj dobro utrdil ob fronti, da lahko Američani pozabijo na zmago takoj po prvem morilskem zračnem napadu. Iraški arzenali so poleg tega polni smrtonosnega kemičnega orožja goreča naftna polja in z njimi povezana svetovna gospodarska kriza, da o verjetnem koncu ameriško-arabske zveze ob vključitvi Izraela v spopad in povsem verjetnih terorističnih akcijah po vsem Zahodu sploh ne govorimo.

Najhujše glavobole pa ameriškim generalom povzročajo vse bolj očitno dejstvo, da bodo morali v primeru napada popolnoma uničiti Irak. George Bush ima na nasprotni strani človeka, ki ga ne more meriti z običajnimi merili. Gospod Saddam Husein, ki so ga grafologi in psihologi spoznali za skrajno brezobzirnega človeka, se je morda res uštel, ko je v Kuvajtu videl lahek plen in pokritje svojih 100 milijard dolarjev dolga. Toda ta trenutek je še vedno tam, kjer si je vedno želel biti: v središču svetovne pozornosti in edino upanje proti ameriški imperializmu v številnih arabskih srcih. Človek, ki menda dan in noč strastno spremlja televizijski program CNN, pa hkrati dobro ve, da si ameriški predsednik vsaj zdaj ne bi mogel privoščiti pol milijona domačih žrtev, kot si jih je lahko Saddam Husein na primer v vojni z Irakom. Zato v zalivskem pokerju še vedno igra na vse ali nič.

Domnevamo lahko, da Američani ne bi nasprotovali kakšnemu internemu iraško-kuvajtskemu sporazumu o naftnem polju Rumaila ali otoku Bubijan, če bi v zameno dobili nadzorstvo nad regionalnimi in oboroževalnimi apetiti iraškega voditelja. Toda tudi za takšne dogovore sta potrebna dva. Saddam Husein pa ta trenutek ne kaže nobene želje, da bi se umaknil. Zahod in Združene države Amerike imajo seveda še druge možnosti, na primer financiranje izkoriščanja velikanskih sovjetskih naftnih polj, da bi se znebili odvisnosti od arabske nafte. Toda takšna rešitev bi bila draga in hkrati ne bi ustavila iraškega diktatorja. Tega pa nekdo mora ustaviti.

Seveda so povsem upravičeni tudi očitki nasprotni, ameriški strani. Saddam Husein je pravzaprav otrok dolgoletne ameriške bližnjevzhodne politike, ki je raje podpirala enega diktatorja proti drugemu, kot pa reševala takšna vprašanja, kot sta palestinsko ali libanonsko. Drži tudi, da se zaradi Kuvajta nihče ne bi razburjal, če bi tam gojili pomaranče. Celotni bližnjevzhodni konflikt, ki je s kuvajtsko krizo bolj povezan, kot pa bi si želeli Američani, je zato rešljiv samo v primeru, če bodo v svetu vsaj začele delovati bolj pravične norme od geostrateških interesov velikih sil.

Barbara Kramžar

Ko sem takole prebiral intervju z g. Pučnikom v 19. številki Tribune in se vživljal v položaj »neprizadetega opazovalca«, so se mi določeni odlomki zdeli še kar prepričljivi. Toda g. Pučnik z določenimi povsem napačnimi podatki ne skopari, saj je mimogrede izrekel stvari, ki jih očitno ni preveril. Proglasil me je kar za infantilnega lažnivca. V naglici in razburjenju niti nesti ni dobro, pljuvati iz sebe pa še manj.

»Infantilne laži«

G. Pučnik očitno ne pozna vsebine moje skupščinske pobude o 2/3 kvorumu pri volitvah nosilcev odgovornih funkcij. Ta pobuda je bila posredovana tudi komisiji za ustavna vprašanja in po obrazložitvi tudi vnešena kot variantni dodatek k 92. členu osnutka Ustave. Očitno so člani ustavne komisije razumeli smisel mojega predloga, kar pa žal ne morem trditi za nekatere v vodstvu naše stranke. Cilj pobude ni bil ščititi dosedanje strukture, saj dobro poznam negativne posledice preteklega političnega kadrovanja, ampak vzpostaviti take mehanizme, ki bi tudi v bodoče preprečevali ali pa vsaj omejili vsiljevanje ozkih strankarskih interesov. Ta »nesporazum« na nek način ponazarja najina razhajanja v odnosu do uvajanja demokracije pri nas. Vse bolj se mi dozdeva, da se Demos zavzema predvsem za utrjevanje lastne oblasti. Jože Pučnik mi mirno podtakne, da sem jo označil kot iniciativo SDS, pa čeprav sem jo predstavil kot lastno. Ob tem moram poudariti tudi to, da tako jaz kot ostali poslanci nismo nikoli ravnali v nasprotju s stališči vodstva stranke. V nasprotje s stališči stranke namreč preprosto nismo mogli priti, ker o večini zadev, ki so se obravnavale v skupščini, stranka stališč sploh ni imela.

Očitaš mi tudi lažno navedbo v zvezi s pobudo o povišanju zajamčenega osebnega dohodka. To iniciativo Socialdemokratske mladine smo res obravnavali in sprejeli na našem predsedstvu, ob tem, da si sam izrazil zadržke. Pa ni problem v tem. Tudi v klubu SDSS je pobudi oporekala sama gospa ministrica, članica našega predsedstva, ki je s podobnimi argumenti kot ti dosegla, da predloga nismo mogli predstaviti kot pobude kluba SDSS.

Frakcije v stranki

Kdor je bral intervju, verjetno ni prav vedel, za kaj se kdo zavzema, ko govorimo o frakcijah v stranki. Tudi sam točno ne razumem očitka. Rečeno je bilo: govoril si o razlikah, nikjer pa jih nisi formuliral. O ja, kar gorobo smo jih včasih formulirali. Naprimer, že po drugi seji skupščine, ko si me čakal na ulici. Takrat smo se namreč opredeljevali o tem ali naj bi člane vlade volili na tajnih ali javnih volitvah. Besnel si nad mojim stališčem, besnel si tudi po seji predsedstva Demosa, ko sem izrazil resne pomisleke o tem, da bi vsi trije resorji vlade represivne narave pripadli članom iste stranke (pravosodje, policija in vojska).

Med nami res ni bilo posebnih ideoloških razhajanj, vsaj artiklirale še niso, še pa bi lahko našteval številne politične razlike, na katere si reagiral zelo žolčno.

Pa ni šlo le za tvoja nestrinjanja in tvoje žolčne reakcije. Tudi sam sem ostro reagiral, ko so nam tik pred glasovanjem dali na skupščinske klopi zakon o RTV, ki bi ga lahko sprejeli kje v Latinski Ameriki, ne pa pri nas. Da se razumemo, govorim o prvi varianti, po kateri naj bi imel glavne ingerence nad postavljanjem glavnih urednikov in direktorjev kar izvršni svet. Kasneje sem o tem zakonu govoril s teboj, pa se ti v njem ni zdelo nič narobe. No, po polurnem prigovarjanju si sicer pristal na to, da bi bilo morda bolje na

Foto: Tomi Drozg

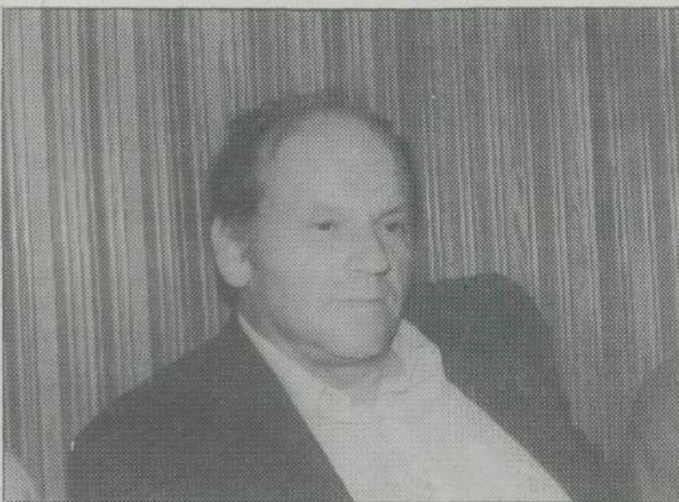
MAGAJNA VRAČA

mesto vlade v to vlogo postaviti skupščino, pa tudi sam se takrat nekaj spoznal. Med nama so se začele pojavljati razlike o predstavi, kako bomo pri nas uveljavljali demokracijo. Videl sem, da to niso le bežni nesporazumi, ampak prava razhajanja. Poudarjam, med nama, saj te teme nisi uvrščal na dnevni red. Ne vem, zakaj, morda si se bal, da bi slučajno koga še prepričal.

Praviš, da ideoloških ali programskih razlik ni bilo oz., da jih ni nihče formuliral. V glavnem bo to držalo, čeprav si nekaj podrobnosti vseeno pozabil. Imel sem nekaj pismenih stališč o a preambuli našega programa, krajše dopolnitve okoli šolskega programa, že spomladi sem oddal daljši prispevek na temo. Mesto socialdemokracije v našem političnem prostoru. Še več programskih vsebin pa sem imel pripravljenih v celjskem koreferatu, pa ga, žal, zaradi razporeda konference sploh nisem mogel do konca prebrati.

To tudi zamerim vodenju celjske konference, ki se je imenovala programska, saj smo raje večino časa namenili drugim temam. Da bom na celjski konferenci ekskomuniciran iz stranke sem tako ali tako vedel že štirinajst dni prej, čeprav je tvoj ožji krog pripravljal teren po tihem. Upal pa sem, da se bomo prej vsaj pomenili.

Ni spor v tem, ali je stranka dovolj demokratična, ampak, ali sploh spoštuje lastne zakone, pravila igre ali pa se v njej uveljavlja samovolja. V Celju je po moje prišlo do zelo grobih kršitev statuta. Še prej moram reči, da je bil pred samim glasovanjem prejšnji statut spremenjen. Strinjam se, da je bilo treba poenostaviti tudi določene postopke za izključitev članov, ne pa tako, da po novem kongres, ki izvoli člana predsedstva stranke pri njegovih razrešitvi nima več nobene vloge. Kršil se je celo ta popravljani statut, tako da je bila vsem izključenim članom odvzeta pravica do pritožbe, saj sta bili obe fazi postopka kar enostavno združeni. Tudi zloglasna volilna konferenca v Mostah, na kateri so razrešili dotedanje vodstvo je bila, po mojem, sklicana povsem neregularno. Sicer pa, če od predsednika slišiš komentar v smislu: »Andrej ne kompliciraj okoli procedure, zadeve v Mostah je potrebno hitro urediti!« Jaz ne porebujem komentarja!

Demosu. Po tem dejanju se je namreč začelo glasno kriminilizirati g. Plahutnika.

Očitno se je nekemu zelo mudilo, da bi se pozornost javnosti obrnila drugam. V stranki niti niso počakali na meritorno ugotovitev nadzornega odbora. Spomnim pa se tudi razprave v predsedstvu, kjer je bilo predlagano, da se zadevo zaradi medijskih učinkov čimprej preda javnemu tožilcu.

G. Pučnik tudi povsem ležerno izjavlja, da sem v Moste g. Plahutnika pripeljal. Sedaj uporablja že nove izraze. Enkrat pravi »predlagal«, naslednjič »postavil«, sedaj pa že »pripeljal«. Takoj moram odgovoriti, da ga niti predlagal nisem, kaj šele pripeljal.

Take metode predlaganja od zgoraj so me motile še iz časov delegatskega sistema! Pardon, zarekel sem se! Pravzaprav sem se dvakrat »prekršil«. Osebnostno sem priporočil g. Pučnika, za predsednika stranke (mea culpa), drugi tak primer pa je bil g. Vengušt, ki sem ga predlagal za kandidata predsednika mestne organizacije. Na začetku smo prav krvavo rabili pripravljene intelektualce, ki bi bili voljni prevzeti funkcije. Oba sta pokazala veliko pripravljenost. G. Vengušt se je pred izvolitvijo kar nekajkrat oglašil tudi pri meni doma. Cenim vljudne obiskovalce, samo...

Socialdemokrati in Demos

Razlike z g. Pučnikom torej segajo že lep čas nazaj. Poudarjam, da je šlo za številna politična razhajanja, na tem mestu sem navedel le nekatere. Jože Pučnik v intervjuju ne omenja mojih stališč, ki sem jih imel do naše vloge v strankarski koaliciji DEMOS.

To, da sem v Celju predlagal »preimenovanje« Demosa v vladno koalicijo (nič več homogen politični blok, ampak koalicija vladnih partnerjev) je še najmanj pomembno. »Utapljanje« je potekalo že nekaj časa. To niso le občutja brez osnove. Za tem stojijo poteze Jožeta Pučnika in predvsem Katje Boh. Ne bom se postavil za razsodnika, ali je bila ta intenzivna integracija v Demos dobra ali ne. Osebnostno se ne morem strinjati.

Bil sem dolgo med najvnetejšimi zagovorniki, da stranka čimprej organizira lastne strokovne komisije. Za to je imel g. Pučnik nekaj več razumevanja, g. Boh pa je še dolgo zagovarjala stališče, da to ni tako potrebno, saj obstojajo Demosove ekspertne skupine.

Nisem se mogel strinjati, da bi morali vse naše iniciative in projekte predhodno usklajevati v Demosu, saj to ne bi bila pomoč, ampak glede na specifično platformo, v posameznih primerih prej ovira.

Nisem se tudi strinjal, da bi v skupščinskih komisijah in odborih imeli le skupne predstavnike Demosa in ne tudi lastne -strankine. No, glede slednjega sem uspel, o ostalem pa... ni več moja stvar.

Za konec pa bom zapisal pravzaprav isto kar sem že v Delu. V Celju niso dopustili izključenemu poslancu niti ene same besede v zagovor. To je zame ZADOSTNI RAZLOG, da z g. Pučnikom ne bom več sodeloval. Vse programske in politične razlike so ob tem drugotnega pomena.

V Ljubljani, 17. decembra 1990

Andrej Magajna

Opomba:

Uredništvo si je pridržalo pravico skrajšati odgovor A. Magajne.

PUČNIKU UDAREC!

Ko pa smo že pri moščanski aferi, pa še nekaj besed o njej, posebno še zato, ker jo je na nek način Jože Pučnik uporabil proti meni.

Moščanska afera

m imel občutek, da me hočeta tako g. Plahutnik kot g. Pučnik vplesti v spor. G. Plahutnik je od mene pričakoval, da ga bom glasno podprl, g. Pučnik pa je od mene želel slišati javno obsodbo Plahutnika. Zanimivo je, da sem se sam na predsedstvu distanciral od ravnanja moščanskega vodstva in sem tudi obsodil reševanje spora na način, kakor so ga izvedli Moščani (demonstracije pred občinsko skupščino). Bil sem tudi med tistimi, ki so galsovali za izključitev g. Plahutnika. Kakor kaže, pa je bilo to premalo. Moral bi tako kot drugi javno govoriti, da je g. Plahutnik kriminallec, o drugi plati moščanske afere (spor v Demosu) pa bi moral molčati. Osebnostno sem menil, da nikogar ne smemo kriminilizirati, dokler se ne dokaže ali je sploh kriv in pa kakšna je stopnja njegove odgovornosti. Napamet govorjenja je bilo v naši stranki že tako ali tako preveč.

Zanimivo je to, da se konflikt v moščanskem Demosu praktično ni omenjal ali pa se ga je poenostavljeno interpretiralo, na primer, da je za konflikt kriv sam predsednik moščanskih socialdemokratov. Že dejstvo, da so socialdemokrati pri delitvi funkcij v skupščini in vladi povsem izpadli (mimogrede Demos je ignoriral tudi predlog g. Vengušta za resor ljudske obrambe), pa čeprav so na občinskih volitvah dosegli lep rezultat, kaže, da tam le ni bilo vse v redu. Ob tem bi bila zanimiva določena primerjava dogodkov v Mariboru. G. Pučnik je na mariborski razplet navidezno reagiral povsem mirno, v javnih izjavah je celo delal vtis, kot da razume odločitev mariborskih socialdemokratov, da naj pač sami rešijo spor. Kasneje pa sem izvedel, da se je v zadevi zelo »angažiral« in da odstop Romana Leljaka le ni naključen dogodek. Pred tem dogodkom je bil osebno v Mariboru (in ne samo enkrat) prepričeval Leljaka, naj se umakne oz. odstopi, čeprav, kot vem, je imel Leljak v vodstvu podporo. Tudi v Mostah je prišlo do intervencij od zgoraj po tem, ko so socialdemokrati zamrzili odnose v

DR. RASTKO MOČNIK

SOCIALDEMOKRATI Z DUŠO

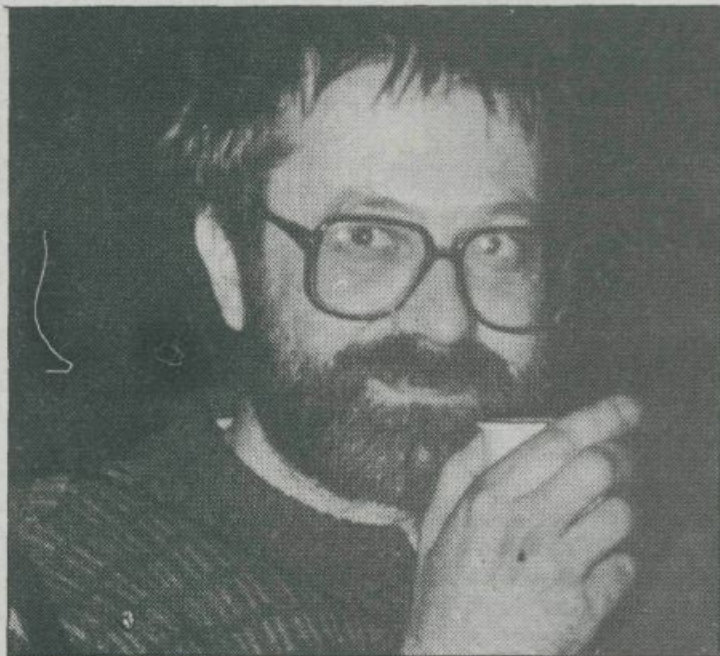
Dr. Rastko Močnik je dolgo časa veljal za ideologa brez stranke. Pred kratkim pa je skupaj z nekaterimi jugoslovansko usmerjenimi ekonomisti in zvestimi sodelavci reformista Markovića ustanovil svojo in novo socialdemokratsko stranko, ki jo je imenoval SD unija. Ime je dobila šele na ustanovnem kongresu, ker so se njeni ustanovitelji upravičeno bali, da bo Pučnik rezerviral še to ime, potem ko je registriral kar 23 imen za svojo stranko. SDSS se utaplja v nenaravni desničarski koaliciji, bivša ZK ne more preboleti zloma socialističnega projekta. Tako je nastal prazen prostor za pravo socialno demokracijo, ki je po Močnikovem mnenju prav njegova SDU.

Nekateri slovenski in hrvaški časniki so to stranko označili za »trojanskega konja« Markovićeve stranke v Sloveniji. Nič čudnega, če pa v njej sodelujejo vidni politiki Markovićeve vlade, kot sta Živko Pregl in Ivó Vajgl ter Mikulićev sodelavec Rado Bohinc. Rastko Močnik sicer zanika sleherno povezavo z reformisti, kljub temu da ima zelo podoben program kot omenjena stranka.

Plebiscit kot izgovor

SDU pa ima tudi popolnoma drugačno stališče do plebiscita kot parlamentarne stranke. »Plebiscit je fašizacija javnega mnenja«, pravi Rastko Močnik. »Z njim hoče slovenska vlada zakriti prave probleme, to je reševanje gospodarske krize, ki se z nastopom nove oblasti samo še pogloblja. plebiscit je nujen, ker ni potreben.« To utemeljuje takole: Slovenci smo že trikrat razglasili svojo nacionalno državo. Dvakrat z ustavnimi dopolnili in deklaracijo o suverenosti Slovenije. Tako plebiscit ni potreben, je pa nujen zaradi slabe vlade, ki »se drži samo, če neti tesnobo usodnosti, zgodovinskosti in izrednih razmer.« S stopnjevanjem le-teh pride slej ko prej do konca - plebiscita, nato bo vlada padla, ker ne bo več mogla vleči ljudi za nos. Plebiscit je torej »nujen samo za vlado, ker se je zmaneviral v slepo ulico.«

Malo je ljudi, ki v teh usodnih dneh razmišljajo, da plebiscit pravzaprav ni potreben. Eden izmed njih je dr. Rastko Močnik, predsednik Socialno-demokratske unije in profesor na Filozofski fakulteti, ki je študentom bolj znan kot bivši prorektor za študentske zadeve na ljubljanski Univerzi.

Rastko Močnik zameri vladi predvsem to, da ni jasno povedala volilcem, kaj hoče doseči s plebiscitom: konfederavno ureditev ali popolno neodvisnost Slovenije, čemur po njegovem mnenju nasprotuje večina državljanov Slovenije. Po eni strani vlada govori o odcepitvi kot pogoju za uveljavitev slovenske samostojnosti, po drugi strani pa ta odcepitev ni ovira za ohranitev povezanosti Slovenije z Jugoslavijo. Profesor Močnik meni, da je potrebno suverenost Slovenije ohraniti v okviru Jugoslavije in sicer z nadaljevanjem procesov, ki smo jih začeli. Plebiscit je potrdilo, da se »slovenska vlada ni sposobna pogovarjati s sogovorniki v Jugoslaviji.«

Rastko Močnik se (upravičeno) boji, kaj bo s Slovenijo, če bo plebiscit negativen. »Ali pomeni NE razpustitev države Slovenije?« se sprašuje. Edina razumna rešitev bi torej bila, da se plebiscita sploh ne udeležimo, obenem pa bi to pomenilo NE slovenski državnosti. Kaj torej storiti ob takšni nepremišljeni akciji vlade, se sprašuje dr. Močnik. Vlada ni povedala, kako se bo samostojna Slovenija rešila vseh vrst zagat, v katere bo hočeš-nočeš padla, ko

bo postala samostojna. Kako bo rešila gospodarsko krizo, kakšne bodo kulturne posledice odcepitve, kdaj bo samostojno Slovenijo priznala mednarodna skupnost in kako bo reagirala Jugoslavija? Vprašanja ostajajo odprta, z njimi pa strah in nezaupanje ljudi, ki ne vedo, kaj obkrožiti tistega usodnega dne, ko se bo odločala usoda države Slovenije. Sploh pa vlada ne predvideva možnosti, kaj bo z nami, če plebiscit izgubimo. Mar to pomeni konec naporov za uveljavitev suverenosti Slovenije v okviru Jugoslavije? Bo vlada vrgla puško v koruzo, misleč, sami ste hoteli Jugoslavijo, zdaj pa vam prav bodi? Kdo bo prevzel novo vlado, če sedanja v tem primeru odstopi? Videti je, da je Slovenija goreča ladja sredi odprtega morja, polnega lačnih morskih psov. In na plebiscitu se moramo odločiti, ali bomo zgoreli ali skočili v morje... Lepa izbira in Rastko Močnik bo rekel, da je še vedno bolje ostati, kjer smo, vsaj dokler ne najdemo boljše možnosti.

Med Scilo in Karibdo

Sicer pa dr. Rastko Močnik razmišlja tudi drugače. »Slovenija bo ostala v Jugoslaviji, dokler bo od tega imela gospodarske koristi, sicer bo našla svojo pot.« Presenečenje? Tudi to je izrekel Rastko Močnik, kar pomeni, da tudi on (navsezadnje) dopušča možnost plebiscita, čeprav šele čez nekaj let. Tako ostaja Močnik uganka na slovenskem političnem zemljevidu. Je in ni za plebiscit, je in ni za Jugoslavijo, je in ni za Markovića... Je njegov program realnost ali utopija? Je res edini, ki v Sloveniji ve, kako, ali pa je filozof, ki ga muči »krambergerjev« kompleks (komunisti niso uspeli, Demos tudi ne, samo mi lahko pomagamo iz krize)? Mesijanstvo mu sicer ne bi smeli zameriti, ker je nekaj vendarle res: vsakdo, ki se bo plebiscita udeležil, najbrž ve, da ladja res gori, da pa v morju ni morskih psov ter da bo treba še dolgo plavati, preden bomo dosegli obljubljeni cilj. Preroke pa bomo še kravo potrebovali...

Igor Kršinar

PLEBISCITI SO BILI

Plebiscite se vedno predlagali tisti, ki so že vnaprej imeli rešitve za to, oziroma so bili prepričani, da vedo, kakšen bo izid. Navadno je bilo to v času kriz oz. močno vzburkih psihičnih stanj. Sploh pa je v zgodovini plebiscit znan kot sredstvo, s pomočjo katerega se lahko najbolj manipulira. Propaganda vedno deluje: primitivna (povsod plakati) ali prefinjena (ustvarjanje javnega mnenja s pravilnim doziranjem informacij), prirejena tako, da v določenem časovnem izseku pripravi najugodnejše razmerje za ljudsko izvajanje.

Sicer imamo tri različne pojmovanja plebiscita: 1. neposredno odločanje ljudstva; 2. ena izmed možnih metod samoodločbe naroda in 3. sredstvo za ugotavljanje volje naroda glede nacionalno mešanega teritorija. Na notranjem področju ga pogosto enačijo z referendumom, na zunanem pa je to projektivna opcija. Prvih je bil v zgodovini ogromno, drugih pa precej manj: vsega skupaj manj kot dvajset - kot način samoodločbe pa bo slovenski dejansko prvi v Evropi, ne pa tudi na svetu: npr. 1975 se Komori »odcepljajo« od Francije, 95% ljudi je za, razen na otoku Mayotte, kjer je 63% proti neodvisnosti in ta otok je še danes francoski departma.

Sicer se je prvi pravi plebiscit pod mednarodnim nadzorstvom izvedel v Benečiji (Veneto) leta 1866, kjer je tedaj živel 3% Slovencev (Beneških), ki danes v Italiji nimajo nekih velikih manjšinskih pravic. Po praški pogodbi 1866 naj bi bil plebiscit tudi v Schleswigu, vendar je Prusija ta del 1868 anektirala, izpeljali so ga šele po prvi svetovni vojni, 1920. Situacija je bila podobna tisti v Istri, kjer so bila mesta italijanska, Danci so živeli v mestih, Nemci na podeželju, Danska je dobila severni del, Nemčija pa južni.

Sploh je bil čas po prvi svetovni vojni »zlat« obdobje plebiscitov. Seveda jih je narekovalo razmerje sil: toliko opevana »samoodločba« narodov ni imela zveze s plebisciti. Dovoljeni so bili tedaj in tam, kjer so velesile imele strateške interese, državam »zmagovalkam« se na ta nivo ni bilo treba spuščati: zaradi velikih kupčij Antante z Italijo (Južna Tirolska in primorska Avstrija) in Romunijo (Sedmograška). Plebisciti so se odvijali v državah poraženkah in v drugokategornih državah (države prve generacije). Poleg tistega v Schleswigu so bili

DEŽELI S ŠTIRIMI MILIJONI PRIDNIH ROK SE NI BATI SAMOSTOJNE PRIDNOSTI

IN BODO

Zanimivo je, da so prvi predlagali plebiscit in se sedaj na vsa usta s tem hvalijo tisti, ki so še pred dobrim letom kot edini imeli v programu zapisano, da se zavzemajo za federativno Jugoslavijo!! Le kaj jih je v to napeljalo - ugibajte!?

še v Vzhodni Prusiji (Allenstein, Marienwerder), kjer so Poljaki hoteli preveč, pa še Angleži so imeli proti sebi; na obeh področjih so ljudje glasovali za Nemčijo več kot 95 odstotno, čeprav je tam živel vsaj 42% Poljakov protestantske (!) vere; v zgornji Šleziji (podobnost s koroškimi - po rezultatih, ne pa tudi po končni rešitvi, saj je bil izveden v obeh conah) je za Poljsko glasovalo le 40% volilnih upravičencev, vseh Poljakov pa je bilo čez 65 odstotkov! Še eno razočaranje za Poljsko, ki je sicer dobila 29% ozemlja (za tolažbo: na njej je 80% šlezjskih premožnikov in rudnikov); v Sopronu na Gradiščanskem še eno presenečenje, saj je etnična struktura kazala na avstrijsko zmago, vendar pa je za Madžarsko glasovalo 65 odstotkov ljudi, o Koroškem plebiscitu ni vredno izgubljeni besed: 59% je dalo glas za Avstrijo, 40% za Kraljevino SHS - Avstriji so nadomestili izgubo Soprona; na tem ozemlju je tam živel vsaj 60% Slovencev; 1935 se je končala francoska okupacija Posarja, kjer ni živel niti en promil Francozov - prebivalci so skoraj enoglasno glasovali za priljučitev k nacistični Nemčiji, kljub temu, da je tedaj v Posarju

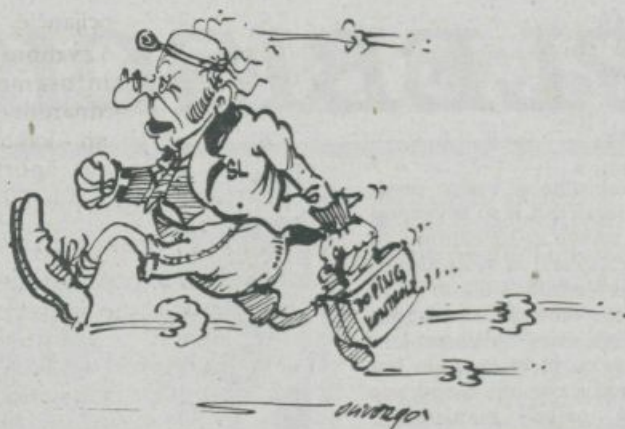
živele 72% katolikov in je bila KP Posarja druga najmočnejša stranka, odnos nacistov do obojih pa je bil že artikuliran; 1929 v južni Ameriki: Tacna in Arica raje k Peruju kot Čilu; 1922 Vilno (danes Vilnius): spor Poljske z Litvo, ki ji je bilo mesto dodeljeno na mirovni konferenci v Parizu, vendar so ga 1920 Poljaki zasedli in izvedli plebiscit. Med nemško okupacijo v prvi svetovni vojni 1916 je bilo tedaj v Vilnu nekaj več kot polovica Poljakov, 43% Židov in le 2,6% Litvancev. Na podeželju južno od mesta so večinoma živeli Belorusi. Prebivalci so se seveda izjasnili za Poljsk, Litva pa se je Vilniusu odrekla šele 1938, ko je prišlo med državama do vzpostavitve diplomatskih stikov.

Po drugi svetovni vojni se je odvijalo zelo malo plebiscitov: trije v Afriki, Indoneziji, Kanadi (Quebec) ter med Italijo in Francijo zaradi dveh majhnih občin na meji - spor, ki je datiral še iz časa konfliktov med Nico in Savojo...

Ko to berete, je plebiscit najbrž že mimo, večinoma ste se najbrž tudi odločili za suverenost in neodvisnost. Kako boljša bo zaradi tega hrana na krožniku, boste kmalu videli. Če se vam bo čez mesec dni zdelo, da ste volili narobe, vedite, da je, kar je. Plebisciti se ne ponavljajo vsako leto. Žal. Slovenija ni Singapur, ki se je 1965 izločil iz Malajske federacije in od tedaj doživel fantastičen vzpon: Slovenija ni na strateško pomembni točki, ni na križišču morskih poti, ni veliko pristanišče in ne majhen duty free otok s tremi četrtinami podjetnih in bogatih Kitajcev. Slovenija je bolj podobna Litvi: obe državi sta se kot republiki razširili s pomočjo komunizma, oziroma s pomočjo »bratskih kmečko-delavskih« narodov, »Srbov« oz. »Rusov« - Slovenija je pridobila Primorsko, kjerres živiloslovensko avtohtono prebivalstvo, Litva pa je pridobila svojo staro prestolnico (ki je to tudi danes), v kateri tedaj ni bilo več Litvancev, kot je sedaj Slovencev v Celovcu, plus normalen izhod na morje (Memel). Na jugu Litve so Poljaki v večini in v primeru odcepitve bodo morda tudi sami zahtevali neodvisnost - zato se Litva plebiscita otepa. V obeh primerih pa gre za svojevrstno zgodovinsko nevaležnost, kar pa je odslej tako ali tako brez pomena. Tako.

Miodrag Djurdjević

ŠPORTNI DUH

ZDRAVEM NARODU

Šef mladinske nogometne šole pri najbolj znanem gruzinskem športnem klubu, ki je leta 1981 celo osvojil pokal evropskih pokalnih prvakov, je na vprašanje, kako jim kaj gre po samovoljni izločitvi iz sovjetskega nogometa, odgovarjal bolj s kislim nasmehom, prav tako, kakor je pogovor opazoval 16-letni napadalec Čuhua Džumhur. Mladenič je pred kratkim nastopal v sovjetski mladinski reprezentanci, zdaj pa lahko le še za gruzijsko. Te pa nihče na svetu ne mara, razen Litovcev, ki so na področju športa šli po podobni poti. Ušveridze, ki je v glavnem mestu skoraj neodvisne južnoalpske republike že trinajstič vodil svoje varovance na tradicionalnem mladinskem turnirju, je na koncu vzkliknil Slovincem dokaj domačo vižo: »Če naše samostojnosti ne bodo priznali pri evropski in svetovni (nogometni) zvezi, potem nimamo nobene možnosti za uspeh!« Nekdanji sovjetski in zdaj gruzinski reprezentant je nemo pritrjeval.

Podobno bi bilo lahko v primeru športne odcepitve Slovenije jadikovanje podobnega trenerja slovenskega tbilisjskega Dinama, Olimpije na na primer kakšnem mednarodnem vaškem turnirju v, denimo, Spodnji Avstriji. Ne glede na to, da šport združuje tako na londonskem Wembleyju kot v Waidhofnu na reki Thaya, bi kaj takega v Evropo prodirajoče Slovence bolj težko navdušilo. Vsaj tiste Mariborčane ne, ki so pred meseci zahtevali takojšnjo športno osamosvojitve Slovenije. Kolikor Slovence malo briga za stanje v sicer še iz boljševidniških časov nekako pobrateni Gruziji, toliko je »pravim« Evropejcem do Slovencev in njihovega

»Ah, ne gre nam prav dobro. Odkar se je naša nogometna zveza odcepila od sovjetske in imamo lastno ligaško tekmovanje, na tekme prihaja le še okrog 500 gledalcev. Vsaj v provinci je drugače - tam je na Dinamovih srečanjih tudi po sedem tisoč gledalcev,« je nedavno tega v Ljubljani tarna Omari Ušveridze iz Tbilisija.

nogometa. Razlika je morda le v tem, da Olimpija nikoli ni osvojila kakšnega evropskega pokala in na njenem stadionu skupinica petstotih gledalcev vendarle izgleda večja kot na Dinamovi areni v Tbilisiju, ki sprejme okrog 80.000 obiskovalcev.

Da v obljudeni deželi Evropi niso ravno v nestrpnem pričakovanju samostojnih slovenskih reprezentanc, je bolj ali manj vsakomur lahko jasno. Ali bolje rečeno - Evropejcem, ki v večini komaj ločijo Slovenijo od Slovaške, je v povprečju zelo malo mar, ali slovenski športniki nastopajo v slovenski, jugoslovanski, hrvaški ali grški reprezentanci. Kar v sodobnem športu velja, je pač le uspeh in rezultat, barva dresa in grb na prsih pa imata samo statistično-zanimivostni pomen, še posebej, če tekmovalci prihaja iz provincialne deželice. Le velike dosežke in rekorde je mogoče uspešno tržiti, in najbolje je, če šampion prihaja iz države s številnimi in kupno močnimi potrošniki. Za mala tržišča, to pa Slovenci smo in bomo najmanj nekaj stoletij še ostali, so v tem velikem cirkusu torej rezervirane stranske vloge. Razen v primeru res velikih uspehov ali pa osupljivih nenavadnosti, kakor je bil pred leti temnopolti smukač iz Senegala. A Slovenci bi bili radi preveč podobni mnogim drugim, da bi nas lahko imeli za eksotične...

Kakršenkoli bo že razplet v balkanskem panoptikumu - pri novoustanovljeni Športni zvezi Slovenije so vsaj

okvirno pripravljene na vsakršno rešitev. »Izdelali smo gradivo, ki govori o organiziranju slovenskega športa v novih razmerah, tudi ob morebitni odcepitvi,« je zagotovil dr. Rajko Šugman, njen

predsednik. Dodal pa je še: »Ti materiali in tudi finančni obračuni so za zdaj internega značaja, saj o njih še nismo širše razpravljali.« Ne glede na takšno previdnost pa so rešitve v primeru osamosvojitve verjetno precej predvidljive. Posebej na področju množičnega športa oziroma rekreacije, ki je bila že od začetka sedemdesetih let organizacijsko skoraj popolnoma prepuščena tedanjim socialističnim republikam. Ob večjem upoštevanju tržnih načel na tem področju očitno lahko pričakujemo, da bo mošnje odpirala še (sicer cenejša?) država. Vsaj, če bo res sledila zgledu kapitalističnih vzornic na Zahodu, ki se jim bolj spleča podpirati zdrav način življenja, kot pa se ubadati z bolnimi, debelimi in ponesrečenimi delavci.

Tudi na področju organiziranja vrhunškega športa je imela Slovenija še v zlatih časih federalizma dokajšnjo notranjo samostojnost, v njenih prizadevanjih za uveljavljanje (športne suverenosti) na vseh ravneh pa je, kot je dejal že v začetku omenjeni Gruzinec, veliko odvisno od t.i. mednarodnega priznanja. Ker celinske in svetovne organizacije, na čelu z najpomembnejšo - Mednarodnim olimpijskim komitejem, ne sloviyo ravno po svoji revolucionarni zagretosti v spreminjanju zemljevidov in raje čakajo na politične razplete, si Slovenija svoje športne samostojnosti prav gotovo ne bi mogla na dejstvo, da so med od MOK priznanimi nacionalnimi olimpijskimi komiteji tudi takšni iz

formalno nesuverenih držav - Kajmanski in Britanski deviški otoki v Karibih, na primer. Seveda pa zaradi teh otočkov v Zahodni Indiji mati Britanija ni počenjala nikakršnih scen... Pot do priznanja nacionalnih komitejev pri MOK pa tudi sicer ni enostavna, saj ga predstavlja članstvo najmanj petih strokovnih športnih zvez države-kandidatinje v mednarodnih športnih zvezah, pri čemer morajo biti najmanj tri športne panoge olimpijske. S tem pa smo Slovenci spet na začetku - ne glede na to, da imamo v nekaterih zvezah dokaj uspešno delujoče rojake (npr. nesojenega premiera Janeza Kocijančiča v Mednarodni smučarski zvezi), pa mlade deželice-državice tudi oni ne bodo mogli kar mimo vrste popeljati v svetovno športno družino. Tako se mi zdi, da imata tudi pri športnem osamosvajanju g. Peterle in dr. Rupel bolj pomembno vlogo kot pa njun v svetovnih športnih krogih veliko bolj poznani

kolega Kocijančič.

V zvezi z vrhunskim športom pa se ob verjetnem osamosvajanju Slovenije poleg mednarodne uveljavitve kaže še en problem - kako namreč organizirati tekmovanja športnikov doma in na tujem, ne da bi bili prav oni in njihove sposobnosti žrtve novih razmer. Ali drugače, s konkretnimi primeri: kaj bo po formalni odcepitvi s člani klubov, ki nastopajo v zveznih tekmovanjih. Ali bodo košarkarji Smelta Olimpije čez noč izstopili iz 1. A-zvezne lige in se priključili slovenski? In kaj bo z Juretom Zdovcem, ki je z jugoslovansko reprezentanco postal evropski in svetovni prvak? Medtem ko bi v nekaterih posamičnih športih razpad Jugoslavije vsaj v Sloveniji preživeli brez večjih bolečin (npr. smučanje, kajak in kanu na divjih vodah, alpinizem), pa bi lahko nenadna in nepremišljena prekinitev vezi z Jugoslavijo povzročila popoln propad vrhunske kakovosti v nekaterih

moštvenih športih, vsaj v obliki, v kateri so živeli do sedaj. Vsaj v prvih letih po plebiscitu životariti v evropski kletni kakovosti v nogometu, rokometu in celo košarki - glede na dosedanje skupne jugoslovanske uspehe v teh v mnogočem elitnih športih, pri katerih smo si tudi Slovenci radi (upravičeno) pripisovali deleže, takšen padec ne bi ravno osrečil številnih športnih navdušencev, še manj pa športnikov. Prav zato bodo na področju organizacije tekmovanj in pa morebiti celo na mednarodni ravni še nekaj časa ostale predvsem iz športnih in tržnih nagibov. Kislo nasmihajoči se Čuhua, nekdanj obetavni reprezentant SZ in zdaj član anonimne gruzinske ekipe, bi bil verjetno goreč zagovornik takšnega »mehkega« pristopa...

Igor Bergant

naročite tribuno 10 % ceneje !

ko jo odprete, vam zapre usta

tribuna, kersnikova 4, ljubljana

naročite tribuno 10 % ceneje !

ko jo odprete, vam zapre usta

tribuna, kersnikova 4, ljubljana

GIANNI ŽENSKAR

Italijanski zunanji minister Gianni De Michelis je sui generis, pojav nove vrste v sodobni evropski diplomaciji. Čas bo sicer pokazal, ali je le osamljen primer v zgodovini ali pa prototip novega italijanskega, morda celo evropskega politika. Ločen, otroke ima, uživa pa, ko je obkrožen z ženskami, lepimi - se razume, tako na televiziji kot na različnih »feštah«. Nedavno je praznoval tudi sam, saj je doživel jubilej pol stoletja (25. novembra je dopolnil 50 let). Sprejem pa ni bil v Benetkah, njegovem rojstnem mestu, niti v Rimu, ki je sedaj njegov dom, temveč na Češkem, na nekem gradu blizu Prage, kar naj bi ostala skrivnost, vendar jo je nekdo iz najožjega kroga prijateljev moral izdati... Medtem pa je Ilona Staller, bolj znana kot Cicciolina, izjavila, da si igralka Eva Grimaldi ustvarja kariero, češ da je De Michelisova ljubica. Italijansko časopisje že napoveduje nov par in se sprašuje, ali je tudi Grimaldijeva prisostvovala žuru v Bohemiji. Ministru pa se očitno vse fučka...

NOVI BISMARCK

V prihodnjih letih mora Karl Otto Pöhl, predsednik Bundesbanke in Evropskega sveta centralnih bank, prepričati Evropejce, da prično pozabljati na funte, franke, šterlinge in druge nacionalne

valute in hkrati tlačiti zveneče evropske ecuje v denarnice in zavest. Londonski Economist ga je označil za Karla Otta Bismarcka nove dobe. Njegova glavna naloga je sicer ta, da upravlja nemško monetarno krmilo tako, da do inflacije v procesu združevanja ne bo prišlo. Pöhl je inflacijo primerjal z zobno pasto. Ko enkrat prileze iz tube, jo težko spraviš nazaj. Od padca berlinskega zidu je nemška marka povišala svojo vrednost za 20 odstotkov, če jo primerjamo z ameriškim dolarjem. Inflacija je zaenkrat ostala pri uglednih 3 odstotkih. Pöhl napoveduje, da bodo stroški poenotenja Nemčij porasli celo do tisoč milijard mark v naslednjem desetletju. To je vsekakor velika obremenitev tudi za varuha močne DEM in Bundesbanka.

HUSEIN DELA KAŽIN

Po zadnjih anketah je že skoraj polovica Američanov za to, da ZDA napadejo Irak. Amerika je spet razdeljena: druga polovica je seveda proti vojni in se zadovoljuje z gospodarskimi sankcijami. Propaganda ustvarja ozračje poloptimizma - Američani so sedaj prepričani, da je moč Irak streti v nekaj dneh ali največ nekaj tednih. Se pa zdi, da bi se ameriški »blitzkrieg« prej sprevrgel v novi Vietnam kakor Grenado ali Panamo. Pa pustimo sedaj ugibanja, kaj se lahko zgodi, kako bo reagiral svet od Atlasa do Hindukuša, kakšne travme lahko povzroči Američanom popačena reinkarnacija Ho Ši Minha... Za davkoplačevalce v ZDA je sedaj travmatično to, da stane t.i. puščavski ščit v Saudovi Arabiji 36,85 mrd USD, od česar mora ZDA preskrbeti 71 %, zavezniki pa le 29 odstotkov. Konkretno: Saudska Arabija 4 mrd USD, Japonska le 2 mrd in Združena Nemčija samo 1 milijardo dolarjev.

ODLIKOVANA MAGGIE

Angleška kraljica Elizabeta II. je bivši premierki Margareth Thatcher dala eno izmed največjih priznanj na Otoku: podelila ji je Red zaslug (Orden of Merit), kamor sodijo le najznamenitejši Otočani. Ta družčina ima največ 25 živih članov, eden izmed njih pa je sama kraljica. V tem stoletju si je takšno čast med politiki prislužil samo še Winston Churchill. Hkrati pa je z angleškega dvora prišlo še eno dokaj nenavadno obvestilo. Denis Thatcher, soprog zdaj prave lady, je dobil naziv dednega plemiča, tako da ni več samo Denis, ampak ga je treba klicati kar Sir Denis Thatcher. Opazovalce in zavistneže je to nekoliko presenetilo, saj so Denisove največje zasluge v tem, da je svoji soprogi trdno stal ob strani in jo držal pod roko na ceremonijah, na katerih so politiki prihajali z zakonskim parom. Pravzaprav pa je s to titulo kraljica nagradila »stopljeno« železno lady, saj bo titula prešla na njenega sina.

TERRA INCOGNITA

Po petinštiridesetih letih statusa quo, so se v zadnjem času v Albaniji zgodile tri pomembne stvari, ki dajejo slutiti, da se v tej državi pripravljajo na velike politične spremembe. Po spomladanskih nemirih, ki so bili le uvod v jesenske demonstracije študentov, je Albanija v pričakovanju prvih večstrankarskih volitev, ki bodo 10. februarja. Oblasti so, verjetno potisnjene v kot, dvovolile tudi večpartijski sistem in sredi decembra je bila v Tirani ustanovljena prva albanska opozicijska lastovka - Demokratska stranka.

Ustanovitev prve opozicijske stranke

Plaz političnih sprememb so sprožili študentje, ki so se v Tirani spopadli s policijo. Kaj se je po nasilnih dogodkih natančno dogajalo v državi, je zelo težko natančno ugotoviti, kajti balkanska trdnjava, je po demonstracijah zaprla vsa vrata za tuje novinarje. Iz Tirane v teh dneh poroča le poročevalec britanske satelitske mreže Sky Channel, kajti albanske oblasti so 15. decembra zahodnim novinarjem preprečile prihod v Albanijo in jih vrnile s prvim letalom, ki je poletelo v Rim. Edina priča dogodkov v državi po nemirih je bila skupina tujih poslovnežev, ki je novinarjem povedala, da je povsod na tiranskih ulicah moč videti policijske patrolje in vojaške kamione.

Po nekaterih podatkih, v glavnem gre za neformalne vire informacij, se demonstracije nadaljujejo navkljub pozivom Ramiza Alije, ki želi, vsaj navidez, pomiriti albansko prebivalstvo. Varnostne sile še naprej stražijo pomembne državne ustanove, radio in TV ter tri velike spomenike Hoxhi, Stalinu in Skenderbegu v središču Tirane, ki so jih v zadnjih dneh okupirali študentje. Po poročilih grških tiskovnih agencij pa so se nemiri iz glavnega mesta razširili tudi v druga večja mesta, med drugim v Krujo, kjer je prišlo do nasilnih obračunavanj.

Albanska KP je na rastoče nemire v državi odgovorila s presenetljivo, lahko bi rekli kar zgodovinsko odločitvijo, da po petinštiridesetih letih dovoli nastanek prvih opozicijskih političnih strank, v političnem vrhu pa so zamenjali pet vodilnih političnih funkcionarjev in dva kandidata za člana politbiroja. Takšna odločitev albanskega vodstva je presenetila celo poznavalce albanskih političnih razmer. Ramiz Alija, ki je naslednik trdolinaške politike stalinističnega voditelja Enverja Hoxhe, je po njegovi smrti leta 1985 v državi sicer začel uvajati nekatere reforme, ki pa jih je ves čas spretno ovijal v kontekst »socialistične demokracije«. Toda kot

večpartijski sistem sam po sebi še ničesar ne rešuje tako tudi nekaj opozicijskih strank v državi s petinštiridesetletno tradicijo diktature, še ne pomeni demokracije (pa čeprav je to pojem, ki ima v zadnje času nadštevilni pomen).

Zrežirani nameri?

Kjerkoli se je v zadnjih dneh v javnosti pojavil albanski predsednik Alija, povsod so ga študentje pozdravili z navdušenim vzklikom »Lavdi!«, živel predsednik. To samo po sebi seveda ne bi nič pomenilo, če ne bi novinarji vrgli v javnost novo senzacionalistično kost. Ali za demonstracijami stoji sam albanski predsednik?

Dejstvo je, da je na nemire zadnjih dni, za katere je težko verjeti, da so dobili takšne razsežnosti, da jim nista bili kos niti vojska niti policija, ko pa vsi vemo, kako učinkovito zdravilo za pomiritev strasti so ti naslovi v totalitarnih režimih, Alija reagiral neverjetno hitro. Še preden se je peterica zavedla, je že letela s političnega prizorišča. Kot da bi bilo vse vnaprej pripravljeno. Drugič, še letos spomladi so albanski študentje zatrjevali, da se v njihovih vrstah ne oblikuje nikaršna politična opozicija. Že vsak otrok pa danes ve, da nobena politična stranka ne more nastati čez noč. In tretjič, isti študentje, kajti zaenkrat so tudi v Albaniji, še ne dogaja, da bi kakšna nadarjena populacija celoten visokošolski program absolvirala v slabi polovici leta, so bili v drugem navalu demonstracij veliko odločnejši in močnejši, kot da bi se ves čas zavedali, da jim nekdo krije hrbte. Če se je to v resnici dogajalo, potem ni treba posebej ugibati, kdo je imel v zakulisju glavno besedo.

Leto političnih sprememb

Albancem se je v letošnjem letu zgodilo več, kot v vsej njihovi povojni zgodovini, ko so se prepustili svoji svetli socialistični usodi, ki jih je po petinštiridesetih letih pripeljala tja, kjer pač danes s(m)o.

Leto 1990 so v ALbaniji začeli tako, da so prisluhnili govoru albanskega predsednika (kako prijeten začetek novega leta), v katerem jim je le-ta razložil, da bodo leto, ki je pred njimi zaznamovale nove delovne zmage v zveličanem duhu socializma. Skoraj istočasno je svojo novoletno voščilo iz Johannesborga poslal tudi pretendent na albanski prestol Leka I, v katerem je svojim rojakom sporočil, naj se uprejo »ateističnemu in tiranskemu režimu«.

Takoj po novoletnih praznikih so študentje z demonstracijami prvič javno izrazili svoje mnenje, da si ne želijo novih delovnih zmag v socialističnem duhu. Proteste so 5. januarja utišali.

Februarja je namestnik zunanjega ministra Sokrat Pljaka objavil, da čakajo Albanijo nekatere pomembne spremembe na zunanjepolitičnem prizorišču ter pripomnil, da je možna celo udeležba Albanije na KEVS-u.

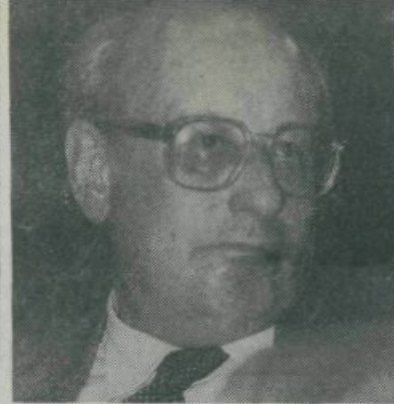
Spomladansko zatišje so prekinili trije dogodki v aprilu: bombne eksplozije v Tirani, albanski diplomatski manevri na ZDA in SZ in obisk generalnega sekretarja ZN Peresa De Cuellarja v Albaniji.

Junija in julija so bile usode albanskih ubežnikov na prvih straneh vseh pomembnejših evropskih časopisov. 7. julija pa je prišlo v vladi do pomembnih kadrovskih sprememb. Albanci so dobili novega notranjega in obrambnega ministra. 31. julija je Albanija obnovila diplomatske odnose z Moskvo.

V oktobru sta se Albancem zgodila dva pomembna dogodka in sicer, govor Ramiza Alije na zasedanju generalne skupščine ZN in srečanje zunanjih ministrov balkanskih držav v Tirani, kar je bilo do tedaj največje mednarodno srečanje v tej državi.

In v trenutku, ko je bilo albansko vodstvo prepričano, da ima vse niti v svojih rokah, se je za prostovoljno izgnanstvo odločil najslavnejši albanski pisatelj Ismail Kadare, ki je bil do tedaj več kot lojalen albanskih oblastem. Njegov odhod je bil povod, da so se študentje spet odločili oditi na ulice. Naprej je zgodba znana. Edina neznanka je le, kdo in kaj bo Albancem govoril ob vstopu v novo desetletje. Več kot očitno namreč postaja, da si v novem letu socialističnih zmag ne želijo več niti Albanci.

Božička so dokončno odsekali. Letos nam ne bo zagrenil Božiča. Čas se resnično, hvalabogu, spreminjajo.

TRIBUNA FOTOLABOR

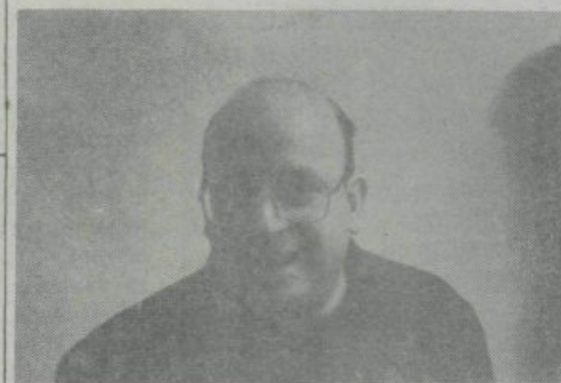
Ustanovitev Slovenskega svetovnega kongresa je minila brez Vinka Levstika, brez katerega bi mnogi Slovenci v diaspori komaj še vedeli za Slovenijo. Stari časi torej le še niso čisto mimo!

Anton Tomažič, slovenski poslanec in predsednik izdajateljskega sveta Demokracije še zmeraj molči. Študentje pa čakajo na svojih trideset tisoč mark, ki jih študentom dolgujejo Demokracija, Magellan, Bojan Korsika in vsi tisti, ..., ki so danes ministri.

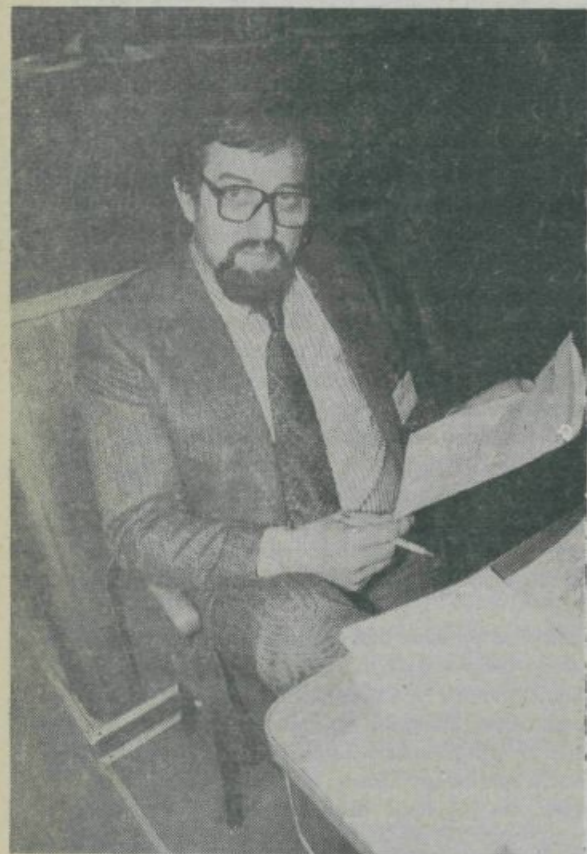
Staneta še zmeraj ni na spregled. Mogoče se pojavi na Vitrancu. Pozor: morda pa ga nihče ne opazi, ker mu je teža padla pod dvesto ...

Sonja Lokar - Solzica je spet jokala zaradi za spremembo v slovenskem parlamentu. Povožil gospod Zagožen, ki ji je povedal dve tri o njenih bedastih nam (Silicijeva dolina in podobno). Ker je že tako strašno pa, naj prosim pove, kje so slovenske avtoceste, zakaj je telefonski sistem v razsulu, zakaj bolnice nimajo zdravil in zakaj penec ne dela ne streho nad glavo. Po njenem je to zafuralis...

Ustanovni kongres Srbske demokratske stranke za Slovenijo ni minil brez Mladena Aleksandra Švarca, kakor ni minil še noben ustanovni kongres katerekoli druge stranke v Sloveniji. Zmeraj najde pot k vrhu in zmeraj sfrči zaradi kakšne kozlarije. V Ameriki so predstavniki židovskega lobija povsod, ker jih je veliko, pri nas pa zadostuje en sam samcati... Švarc! Njegov novi vzdevek je: Crni.

Matjaž Tanko je zadnjič na zahtevo Ruglove lige za boj proti alkoholikom na svobodi izostal iz fotolaborja. Na zahtevo oboževalk ga vračamo v rubriko, kersito znova zasluži. Začel je nositi očala in režiserji dnevno informativnih oddaj sosi oddahnili. Sedaj spet vidi enojno in vedno gleda v ta pravo kamero. P.s: dvojno videnje in IQ nista povezana

Dragiša Marojevića ni bilo na ustanovnem kongresu SDS v Cankarovem domu. Kaj to pomeni, vedo samo Srbi ... Mogoče pa se tudi Srbi delijo enako kot Albanci na Poštene Srbe in one druge...

Aleksandra Plavevska je končno doživela politično zborovanje v Sloveniji, kjer ni bila izrečena niti ena samcata laž ... SDS, seveda...

Jovan Rasković je osvojil tudi Slovenijo in to svoje osvajanje je uprizorjal prav v Cankarjevem domu. Med vsemi svojimi resnicami o zgodovini Srbov v Sloveniji je pozabil na eno malenkost: tu živijo tisti Srbi, ki so sem »kliznili« pred Turki. Cankar pa v jok.

France Tomšič bo kmalu postal zelo pomemben mož. Če se bo trend nezaposlenosti nadaljeval z enakim tempom kot doslej, bo drugo leto ob tem času njegov sindikat brezposelnih imel več članov kot celotna slovenska industrija s svojim ministrom vred.

POSTREVOLUCIONARNA DEPRESIJA EVROPSKEGA VZHODA

Po slabem letu obdobja po revoluciji je Vzhodna Evropa pred novimi problemi. Demokracija ni rešila gospodarskih in socialnih problemov, pojavili pa so se novi politični in nacionalni. Zahodna ekonomska združenja so po začetnem navdušenju priprla svoja vrata in skožnja spuščajo le redke izbranice. Varšavski pakt pa politično in ekonomsko izgublja svoj pomen in svoje članice.

stanjem. Vojaške in ekonomske organizacije Vzhoda so le še senca tistega, kar so predstavljale v svojih boljših časih. Varšavski pakt, ki je kot vojaško zavezništvo že zdavnaj izgubilo svojo prvotno vlogo, bo verjetno kmalu postal le še politična organizacija brez usodnega pomena za novo razmerje sil, z ozirom na to, da je Vzhodna Nemčija zavezništvo že zapustila, Madžarska pa bo to storila prihodnje leto. Medtem ko je vojaški pakt praktično že razpadel, se ekonomski blok SEV poskuša obdržati na majavih nogah, ki jih drugo leto brez večjih težav lahko spodmakne prehod na trdno valuto in svetovne cene. Vprašanje je tudi, ali si bo SEV sposoben obdržati dosedanje tržišče za svoje blago, ki ne dosega svetovnih standardov.

Edina zahodna organizacija, ki je do sedaj odprla vrata Vzhodu, je Evropski svet v Strasburgu, ki je Madžarsko sprejel za svojo štiriindvajseto članico, na vstop pa čakajo tudi druge vzhodnoevropske države. Na sestanku "Skupine 24", ki jo sestavljajo bogate države v koordinaciji Evropske skupnosti, so pred mesecema v Bruslju namenile 15 milijard dolarjev gospodarske pomoči Poljski in Madžarski, Češkoslovaški, Bolgariji in Jugoslaviji pa so obljubile pomoč v vrednosti 3,8 milijard dolarjev.

Vzhodne in Zahodne države se strinjajo, da mora biti prvi korak v razvito Evropo narejen v okviru Konference o evropski varnosti in sodelovanju, ki je v sedemdesetih letih utrdila evropske kodekse obnašanja in si od tedaj vedno bolj širila svoja pooblastila.

Fotodokumentacija Dela

Zaprta vrata zahodnih forumov

Evforijo, ki je zavladata v vzhodnoevropskih socialističnih državah minulo zimo po plazu revolucij, je ob prvi obletnici zamenjalo vsesplošno razočaranje. Medtem ko se prve demokratično izvoljene vlade v zadnjih štiridesetih letih borijo s težkimi ekonomskimi problemi, ki so jih prevzele od prejšnjih političnih garnitur, se ljudje soočajo z velikim razočaranjem, da demokracija že sama po sebi ne pomeni čudežnega ozdravljenja. Konec policijske države je sprožil val etničnih in nacionalnih nestrpnosti in drobnega kriminala. Krivdo za takšno stanje pa vsega naveličani ljudje, ki si ponekod želijo le tega, da bi bili siti in bi imeli streho nad glavo, delijo vsevprek. Bivše komuniste, ki še zmeraj sedijo na ključnih položajih, obtožujejo zaviranja reform, vladne funkcionarje

pa tega, da bivših akterjev niso že zdavnaj zamenjali.

Leto dni po padcu berlinskega zidu so nekdanje komunistične trdnjave praktično zapustile sovjetsko cesarstvo. Vržene so v morje, kjer čakajo na to, da bodo splavale. Zahodnjaki, ki so vzhodnjakom po prevratu hiteli radostno čestitati, ker so se otesli svojega velikega brata, postajajo veliko počasnejši in previdnejši, ko bijih morali sprejeti v katero od zahodnih gospodarskih institucij. Edina izjema je bivša Vzhodna Nemčija, ki se je priključila svoji zahodni polovici in se tako avtomatično pridružila NATO in Evropski skupnosti. Mnogo bolj negotova usoda pa čaka Poljsko, Češkoslovaško, Madžarsko, Bolgarijo in Romunijo, ki so sicer svobodne, hkrati pa ne vedo, kaj početi s svojimi razsutimi gospodarstvi in negotovim političnim

Reprivatizacija, prioriteta dejavnost novih ekonomij

Vzhodnoevropska gospodarstva vidijo rešitev za svoje zavrite ekonomske dejavnosti predvsem v čimprejšnji privatizaciji državnih podjetij, kar je hkrati ključni element prehoda s centralno planskega na tržno gospodarstvo. Do sedaj je Madžarska na tem področju naredila največ navkljub poslabšanju ekonomskega stanja v državi in nezaupanju javnosti do nove konzervativne vlade Jožefa Antala. V naslednjem letu ima ta država v načrtu privatizacijo približno stotih velikih državnih podjetij, do konca letošnjega leta pa bo agencija za privatizacijo podjetij ponudila madžarskim in tujim investitorjem dvajset najuspešnejših državnih podjetij. Zaradi vse bolj negotovega političnega, gospodarskega in socialnega položaja v državi tuji investitorji v zadnjem času vse bolj oklevajo. Podobno sliko kaže tudi Češkoslovaška, ki pa se poleg vseh madžarskih problemov ukvarja še z nacionalnim in je zaradi tega še bolj nezanesljivo potencialno investicijsko področje. Toda Praga se od Budimpešte obnaša veliko previdnejše in želi prehod k liberalizaciji gospodarstva omiliti s postopnim napredovanjem. V svojem načrtu imajo malo in veliko privatizacijo. Prva obsega približno 100 000 objektov drobnega gospodarstva, velika privatizacija pa bo zajela velika nacionalizirana podjetja z velikim številom zaposlenih in jo bo parlament odobril januarja prihodnje leto.

Na Poljskem bodo s programom privatizacije pričeli prihodnje leto, da bi tako oživili predvsem proizvodnjo, ki v tej državi strmo pada. Poljaki računajo, da bo do leta 1994 reprivatizirana polovica nacionaliziranih gospodarskih struktur.

Fotodokumentacija Dela

V dveh najrevnejših vzhodnoevropskih državah, Romuniji in Bolgariji, glede privatizacije še vedno niso dosegli političnega konsenza. Romuni imajo v načrtu predvsem razvoj tistih sektorjev gospodarstva, ki so se izkazali kot najbolj rentabilni, kot na primer kmetijstvo in predvsem majhna in srednjevelika podjetja.

Nacionalizem kot dodatno breme

V večnacionalnih državah, Češkoslovaški, Romuniji, Madžarski in ne nazadnje Jugoslaviji, ki pa ima v primerjavi z ostalimi tremi specifičen položaj, pomenijo nacionalna trenja dodatno breme novonastalim demokracijam. Spori med različnimi narodi v večnacionalnih državah niso od včeraj, niti ne od prvega dne po revoluciji, ki je pometla z večino monolitnimi sistemi na evropskem vzhodu, ampak so nastali z ustanovitvijo skupne države.

Najboljši primer za to je Češkoslovaška, kjer so nerešena nacionalna vprašanja postala očitna kmalu po žametni revoluciji. Po praški pomladi leta 68 je Aleksandra Dubčka nasledil Gustav Husak in Slovaška je dobila status federalne republike in hkrati

nerazvitega dela države, zato se je vanjo veliko investiralo. Poleg industrializacije je bila deležna tudi velikih subvencij v kmetijstvo. Zdaj se je marsikaj spremenilo. Ukinili naj bi subvencije, kar vnaša med Slovake nejevoljo, le ta pa je voda na mlin militantnim nacionalistom, zbranih predvsem v slovaški narodni stranki. Češkoslovaška je danes pred ustavno krizo, ki je sedanji pravni sistem ni sposoben preprečiti, težko pa je tudi verjeti, da bi nesoglasja čez noč lahko pomirila nova federalna ustava.

V Romuniji se vse bolj zaostrojuje spor med Romuni in Madžari, ki se odraža tudi v odnosih med sosednjima državama. Kajti krvavi obračuni med pripadniki obeh narodnosti v Tirgu Meresu niso pozabljena preteklost in nova Securitate je komajda sposobna obvladovati do skrajnosti napete odnose v Romuniji. Nedavna proslava ob 72. obletnici zedinjenja Romunije je služila tudi kot opozorilo Madžarom, ki so bili v velikem slogu opozorjeni, da večinsko prebivalstvo ne bo odstopilo od svoje Velike Romunije, kjer je na obzoru že slutiti tudi novi antisemitizem. Medtem ko nemško prebivalstvo množično zapušča Romunijo in si poskuša urediti boljše življenje v združeni Nemčiji, v državi ostaja nemajhno število Židov, ki so na osrednji proslavi romunskega nacionalnega praznika glasno opozorili oblasti, da je v državi, ki so jo po revoluciji polna usta demokracije, na pohodu novo zlo. In najbrž nam v Jugoslaviji ni potrebno posebej pripovedovati, da bi razumeli, kam vodijo nerešena nacionalna vprašanja v državi z množico nakopičenih gospodarskih in političnih problemov in popolnoma samosvojo interpretacijo demokracije.

Erika Repovž

D A T A L I F E

VZHODNO...

V italijanski reviji *Mondo economico* so v sodelovanju z *European Business Press Group* objavili prvo klasifikacijo največjih podjetij v nekdanji »Vzhodni« Evropi brez SZ. Klasifikacijo je sicer že v celoti in precej natančneje povzel *Gospodarski Vestnik* (29/11/90), vendar pa vam za informacijo predstavljamo špici največjih po realizaciji in dobičku tudi v *Tribuni*. Jugoslavija je kar solidno

zastopana, nima pa podjetij z največ delavci (hvala bogu?), pri realizaciji na zaposlenega tri češke firme daleč za seboj puščajo naše najboljše (JAT, Genex, Astra), pri dobičku na zaposlenega pa so od Genexa in Jugopetra boljši tudi neki Romuni, pa Poljaki in spet dvakrat Čehi. Med slovenskimi podjetji sta po realizaciji najvišje Iskra holding d.d. in Mercator KIT na 21. oz. 22. mestu, s po nekaj več kot 1.7 mrd USD realizacije. Vse številke so v milijonih amer. dolarjev.

Po realizaciji:

1. OKGT	Madžarska	6128
2. INA	Jugoslavija	5412
3. JAT	Jugoslavija	4470
4. Naftagas HIP Jugopetrol	Jugoslavija	4132
5. Energoinvest	Jugoslavija	3871

Po dobičku:

1. Energoinvest	Jugoslavija	577
2. Naftagas	Jugoslavija	575
3. KGHM Lublin	Poljska	570
4. INA	Jugoslavija	569
5. Petrochemia-Plock	Poljska	405

BOLJ VZHODNO...

Odštekanim Nizozemcem v družbi Van Nelle se je posvetila briljantna ideja, da bi na moskovskih ulicah zastonj delili pakete *Druma*, ki vam je najbrž dobro znan. 250 tisoč paketov te znamke, pripravljenih za to reklamno akcijo, je zastonj čakalo, da bi jih vsega lačni, žejni itd. Rusi »popušili«. Načrt je bil namreč umaknjen zaradi strahu sovjetskih oblasti, da bi utegnili povzročiti nemire po mesecih pomanjkanja tobaka!... Sicer 50 odstotkov Sovjetov redno uporablja najrazličnejši tobak.

ZELO VZHODNO...

Dejansko pa ga »pušijo« Kitajci. V ljudski republiki Kitajski. »Buržoazno liberalizacijo« tam zatirajo tudi z odloki, kot je tisti, ki prepoveduje posedovanje pornografije. Komur pornografijo najdejo, dobi - če ima srečo - doživljenjski zapor. Če pa sreče nima, dobi kroglo v tilnik. Za porno smatrajo tudi seksi karikature, fotografije nagih (rumenčkov in rumenk), opolzke fotografije in filme. V primeru, da prestopnika usmrtijo, mora - kot vam je najbrž že znano - družina plačati kroglo!... »Pornografija ubija,« pravi Playboy. »Jebi ga,« dodaja *Tribuna*.

SKRAJNO VZHODNO JE ZAHOD...

Japončki pa umirajo zaradi drugačnih, za nas Kärnten-Balkance, prav tako smešnih zadevic. Neka raziskava namreč pravi, da alarmno narašča število smrtnih primerov zaradi preveč dela(!), konkretno: med oženjenimi japonskimi poslovneži: 10 v 1969, 150 v 1987!! Druga raziskava, ki jo je izvedel *Fokoku Life Insurance Found*, pa razkriva, da 80 % delavcev z več kot 15 let delovne dobe v istih družbah v tokijski metropoli sodi, da preveč dela. Od tega je kar polovico, torej 40 odstotkov anketiranih »belihovratnikov«, strah, da bi zaradi pretiranega umrli. (Hahaha...?)

ZELO ZAHODNO...

Mimogrede, še nekaj o dolarskih milijonarjih v ZDA - s tem dopolnjujemo informacijo o milijarderskih revežih (*Tribuna* št. 16), kojih je v ZDA okoli 58. Kar 940.800 ljudi v Združenih državah ima več kot en milijon dolarjev, torej cirka eden na 250; med njimi jih ima 25 tisoč več kot 10 milijonov dolarjev, kar bi pomenilo en na 10 tisoč. Kako je to v Sloveniji oz. Jugoslaviji, ne vemo, da bi se jih pa gotovo kaj našlo... Sicer med zveznimi ameriškimi državami po številu milijonarjev izstopata zaradi zelo malega števila prebivalcev (et gostote) Wyoming ter Alaska. Najbrž so ponosni nase.

BOLJ ZAHODNO...

Tako kot v sovjetski prestolnici so se tudi v ameriškem največjem mestu nedavno

ukvarjali s problemom kajenja. V New York Cityju so namreč odstranili cigaretno avtomate z javnih mest, da bi mulariji otežili pristop do tobaka. Zakon, ki je podoben ukrepom v Minneapolisu (Minnesota) in Salt Lake Cityju (Utah), dveh visoko rangirajočih mestih, za kateri je značilen »ameriški welfare«, prepoveduje »vending machines« (to so slot-machines, po slovensko: avtomati z drobnimi artikli) s cigareti - razen v krčmah in pivnicah ter hotelskih barih, kjer je mladoletnikom vstop prepovedan. Mestni zakon že omejuje kajenje na zasebnih delovnih mestih, bivši župan pa je to že uredil v občinskih zgradbah.

ZAHODNO...

EGS pa bo za izboljšanje transportnih povezav, zlasti avtocest, do 1993 namenila 231 milijonov USD. Načrtujejo cestne projekte čez Alpe, v Skandinaviji, Grčiji in Veliki Britaniji. Denar bo šel tudi za izgradnjo hitrih železnic med Parizom in Kölnom ter od Seville do Trsta. Do Trsta. Ergo, končala se bo v Trstu. (Mimogrede, kar se železnic tiče: v Bruslju so se odločili, da bi do leta 2010 morali izgraditi omrežje hitre železnice z udobnimi in poceni vlaki, ki bi vozili 350 km/h - za to bodo namenili nič manj kot 200 milijard USD!!) Ampak ta iz bližnje prihodnosti - pa se mora končati ravno v Trstu!!

...OD RAJA

Slovenija: dežela, država, kontinent... 20251 km² Dva milijona prebivalcev? 900 tisoč kurcev. Dva milijona dvesto tisoč joškov. Plebiscit: 75 proti 25.

M.D.

**Pa naj še Tribuna zapiše:
S ŠTIRIMI MILIJONI PRID-
NIH ROK NAS NI STRAH
SAMOSTOJNE PRIHODNOS-
TI! ali ARBEIT MACHT
FREI!**

To ni niti propaganda niti protipropaganda, da ne bo pomote. Je le komentar nagnusnega slogana, ki razmišlja v stilu preteklega stoletja, kamor po politični (pomlad narodov) in ekonomski (liberalni kapitalizem) naravnosti, žal, še vedno spadamo. Geslo je, kot najbrž že vsi veste, iz Goebbelsove propagandne mašinerije, v to, ali so avtorji zgornjega slogana razmišljali tako globoko, kot se ob geslu da razmišljati, pa močno dvomim. Zakaj? Razmišljanje gre namreč lahko v dve smeri:

SMER PRVA: Slovenija ima v tej državi status taborišča, zato se moramo potruditi in glasovati za to, da bo čimprej osvobojena. Prav tako pa bo treba za to, da bomo nekoč svobodni, tudi nekaj narediti, oziroma pridno garati naslednjih nekaj desetletij, če ne, dragi Slovenci, s samostojnostjo ne bo nič. V novi državi bo geslo "Brez dela ni jela" viselo v vsaki slovenski hiši...

SMER DRUGA: Butasti Slovenci, ki sicer znate pridno delati, glasujte za, da bomo čimprej svobodni. Glave vam pri vsej zadevi ni treba preveč uporabljati, da ne bi slučajno ugotovili, da se da z vami zelo lepo manipulirati. Namesto vas bo, kot vedno, mislila oblast, ki se je do sedaj izkazala za izredno sposobno...

Žalibog lahko tako butast slogan koga prepriča samo v to, da se ne bo šel izrekat, saj to, da nekdo računa na njegove roke, ne pa na njegove možgane, lahko samo žali človeka, kje da bi ga bodrilo k temu, da bo šel na plebiscit. V vsakem primeru gre razmišljati tako, kot je razmišljal moj kolega, "čistokrven Bosanc", ki je dejal: "Slovenija mi daje kruh, zato bom šel na plebiscit in glasoval ZA. Hočem, da moji otroci živijo na evropskem, ne pa na balkanskem nivoju." Prepričal je tudi mene...

**NI PA ME PREPRIČAL MINI-
STER JANŠA...**

Ta Kadijević in potem miličniki z avtomati (kje ste pa že videli policaja z avtomatom) mi ne dajo miru. Zadnjič sem si osvežil spomine, da je gospod Janša takoj po Kadijevićevem govoru najprej dejal, da gre samo za ustrahovanje Srbov in da se nam armade ni bati. Že naslednja njegova izjava je bila drugačna, da namreč Kadijević grozi Sloveniji. Najnovejša izjava pa se je glasila, da ima podatke, da bo najvejetneje prišlo do incidentov s strani armade. Kmalu zatem so se na ulicah pojavili miličniki s "šmajserji" in sejali nemir med ljudi... Ob vseh teh peripetijah se mi vsiljuje misel, da me ima nekdo za norca. Videti je, da sistem notranjega sovražnika še vedno funkcionira... Sicer pa se sam ne armade ne Jugovine ne bojim. Tam imajo namreč preveč opraviti sami s sabo, da bi se še z nami ukvarjali. Bolj se bojim neumnih odločitev in še bolj neumnih zakonov, katerih predlogi že trkajo na vrata slovenske skupščine. Ko bi vsaj naši vrli poslanci bolj temeljito razmišljali in se zavedali, o čem in za kaj glasujejo! Takrat se pa res ne bi bal.

**Z MEDICINSKEGA FAKSA SO
VRGLI TRI ŠTUDENTE...TO
PRAVIJO ŠTUDENTJE, MED-
TEM KO TAJNICA NIČ NE
VE...**

Imen še nimamo, toda naslednjič bomo najverjetneje poleg imen imeli tudi dosežeje. Zakaj, kdaj, kako in kdo... In ali je to sploh res? Zadnjič me je bralka moje rubrike, bodoča zdravnica po telefonu pokarala in rekla, da je profesor Keber en super keberček, saj na izpitih ne teži in se zelo trudi razumeti študentke. No, vsa čast mu, če je to res, toda še vedno imamo informacije, da je bistveno prispeval k sprejetju tako norih ukrepov kot so, trikrat padeš, potem pa letiš...

HOPLA

**DANES SE OB MOJI RUBRIKI
PRAV GOTOVO NISTE NAS-
MEJALI...**

Ze zadnjič sem potožil, da sem depresiven. Saj veste, prednovoletna norija...Kaj kupiti mami, puncu, prijateljem, kako se odločiti na plebiscitu, ali se ga sploh udeležiti...Kako praznovati novo leto, kje preživeti božične praznike...en kup težav. Človeku se kar rola od problemov. No, najboljšo zdravilo je seveda alkohol in pa seks, če ti baba seveda da...Zadnjič sem slišal, da če bo sprejeta prepoved splava, bomo tudi moški bolj umirali. Noro, a ne? Ni, na Študentu so rekli, da moški med 45 in 65 letom množično umirajo zaradi alkohola in cigaret (pa ne tistih z marihuano). K tem mamilom se zatekajo, ker so spolno nezadovoljeni. Če bo prišlo do prepovedi splava, bodo ženske iz strahu pred nosečnostjo še bolj odklanjale moške, ti pa se bomo spolno še bolj nezadovoljeni še bolj zatekali k pijači in cigaretam. Hudi časi se nam obetajo, pa še toliko otrok bo treba rediti...

Veselo poplebiscitno rajanje in visok odstotek ZA glasov, še več veselih dni v letu 1991, pa da bi vam Dedek Mrz prinesel denarja, Božiček blagoslova, vaši bližnji pa manj skrbi in trpljenja...ženskam ubogljive može, moškim delavne ženske, vsem pa več zadovoljstva v posteljah (samo to nas bo rešilo najhujših travm), to vam želi

NA VEKE VEKOMAJ VAŠ

ZOLTAN

»DOSTOP DO VISOKEGA ŠOLSTVA«

Center za razvoj Univerze se je leta 1988 vključil v mednarodni raziskovalni projekt »Access to higher education«, v katerem so sodelovali raziskovalci iz Avstrije, Čehoslovaške, Italije, Madžarske, Nemčije, SZ in Slovenije. Sodelovanje seveda daje rezultate in tako se je rodila najnovejša publikacija, imenovana »Dostop do visokega šolstva«. Gre za sistematično primerjavo med navedenimi državami (izjema SZ), oziroma za direktno primerjavo študija. Ugotovitev je veliko. Ustaviti se velja pri približno polovičnem osipu brucov pri nas, katerega vzrok niso več individualni problemi, temveč že sistemski. Problematična je nefleksibilnost, nemotiviranost študentov. Pristop k študiju je nekritičen, individualni interesi razpršeni. Prihaja do segmentacije študijskih smeri. In še in še podobnih in že znanih ugotovitev, ki pa ostajajo zgolj ugotovitve, brez aplikativne uporabnosti.

VLADA IN TEMPUS

ŠOU že od samega začetka spremlja program TEMPUS. V izdelavi imamo že nekaj konkretnih načrtov za vključitev v ta program. Želeli pa bi širšo vključitev fakultete v to delovanje. Po zadnjih podatkih je Jugoslavija sprejeta v program TEMPUS z 19.9.1991. Programi za sodelovanje pa morajo biti pripravljene vsaj 6 mesecev pred začetkom. Zato je že ta trenutek potrebno priti s pametno idejo na plan.

KAJ JE TEMPUS?

TEMPUS je namenjen pospeševanju meduniverzitetnih stikov in mobilnosti visokošolskih učiteljev in študentov Vzhodne in Srednje Evrope. Gre za konkreten program pomoči, ki bo po sprejetih kriterijih finančno podpiral razvoj izobraževalnih kapacitet visokošolskih organizacij. Posebno prednost bodo imela naslednja področja:

- upravljanje in poslovna administracija,
- aplikativna ekonomija,
- aplikativne naravoslovne vede in tehnologije,
- sodobni evropski jeziki,
- kmetijstvo in prehrana,
- varstvo okolja.

Posebno pozornost pa bo program namenjal tudi sodelovanju na področju družboslovnih in ekonomskih znanosti, povezanih z gospodarskimi in družbenimi spremembami v Vzhodni Evropi.

ZAKON O DOHODNINI

Amandma k 16. členu predloga zakona o dohodnini pravi nekako tako: začasna ali občasna dela v organizacijah oziroma pri delodajalcih naj bi se delovno-pravno izenačila s pogodbenim delom, kar pomeni, da bi bili delodajalci oproščeni plačevanja davkov od prejemkov za opravljanje začasnih del. Zato je študentska vlada Skupščini in vladi poslala dopolnilo k zgoraj navedenemu predlogu, ki omogoča nadaljnje delovanje obstoječih študentskih servisov.

SODELOVANJE MARIBOR-LJUBLJANA

Zaradi oblikovanja in uresničevanja enotnih stališč in interesov študentov v RS sta ljubljanska in mariborska ŠO sklenili sporazum. Medsebojno se bosta obveščali o aktivnostih, ki jih vodita za uresničevanje interesov študentov pri nas in v tujini. Hkrati sta se zavezali, da bosta takoj, ko bodo vzpostavljeni vsi pogoji, ustanovili koordinacijsko telo na republiškem nivoju.

ŠVEDSKA REPORT

Nedavno tega, med 6. in 9. decembrom sta se dva člana študentske vlade udeležila konference o študentski demokraciji v Lundu, ki so se je udeležili predstavniki vzhodno in srednjeevropskih dežel: tri baltiške republike, Rusi, malo morje Poljakov, Madžarov, Čehov in Slovakov, Romuni, ali boljše eden, Nemci, Danci, Norvežani, Finci in Švedi, ter nenazadnje dva Slovenca kot opazovalca. Skupaj okoli 90 ljudi in 15 žensk.

Lund je neke vrste univerzitetno mestce blizu Malmöja in v njem se ne morete nahajati več kot tri ure, ne da bi se seznanili z naslednjim:

NAROČAM TRIBUNO

ime in priimek:

-----

naslov:

-----

podpis:

- V letu 1658, ko je ta del Švedske - Scania - postal švedski (Lund je bil dlje časa pod Dansko kot pod Švedsko), so v tem kraju ustanovili univerzo, ki naj bi prekinila kvarni vpliv Kopenhagna, ki je komaj nekaj 10 km oddaljen od Lunda, ter pospešila proces "švedizacije". (Res ne vem, zakaj so nekatera ljudstva tako nedomiselnost, saj bi se ta težava zlahka rešila s manjšim pokolom.)

Ta informacija zna biti zanimiva na prvi pogled. Ko pa slišiš isto informacijo vsake tri ure ali manj v skoraj enakem besedilu, in če ti isto govori gostitelj, vodič, natak in duhovnik (katoliški, da ne bo pohujšanja!), takoj razumeš, zakaj švedski narod pesti alkoholizem.

- V trgovini ne morete kupovati alkoholnih pijač, vsaj ne nobene, ki bi imela več kot 2,8%.

Ne bom vas dolgočasil z nočnim življenjem, dolgonogimi, plavalasimi Švedinjami, ki te hrepeneče požirajo z očmi etc, temveč se bom končno posvetil bolj zanimivi temi, delovnemu poročilu.

Že omenjena člana vlade, Miran Gombač in podpisani, sta po prvi noči, ki sta jo prespala na klopi v hodniku Lundske študentske zveze, navezala stike z Litvanskimi predstavniki ter stante pede podpisala pogodbo o sodelovanju med obema organizacijama, tako da je položen prvi kamen na poti do študentskih izmenjav in eventualni povezavi univerz. Lahko smo prepričani, da če bo kdo priznal suvereno "našo deželo z osmimi milijoni marljivih rok in nog (le te so, ker ne morejo biti marljive, vsaj dostojanstvene)", bodo to Baltiške države.

Dan je potekal v znamenju spoznavanja z gostitelji in prispelimi, veliko delegacij je prispelo šele zvečer, ogledu mesta ter namestitvi v telovadnici neke šole. V popoldanskih urah smo poslušali tri predavanja, od katerih je vredno omembe samo eno, g. Skoglunda. Ta je povedal, da morajo študentske organizacije imeti profesionalce, ki skrbijo za transfer znanja iz ene generacije študentskih vlad v drugo, imajo politične kontakte ter skrbijo za rutinska dela. Nadalje je priporočil delovanje študentske organizacije v javnosti preko lobijev, se pravi v političnem

zakulisju, ter uporabo radikalnih dejanj samo v skrajnem primeru, kar je logično, saj npr. demonstracija študentov vedno izzove tudi negativni vtis pri določenem delu populacije.

Naslednji dan je potekalo delo v štirih delovnih skupinah in ker se najini duši le neradi ločita od telesa, sva bila prisiljena delovati vsak samo v eni skupini.

Miran je sodeloval pri razpravi o strukturi univerz, kjer je spoznal, da je naš univerzitetni sistem še najbližji švedskemu, ter da so povsod nezadovoljni z univerzitetnim sistemom in ga spreminjajo, ali pa vsaj delajo na tem, medtem ko sem se sam udeležil razprave o dejavnosti in funkciji študentskih organizacij. Pri debati o učinkovitosti študentskih organizacij smo se pridružili mnenju g. Skoglunda. Ugotovili smo, da je najboljši način delovanja parlamentarni, pri čemer je volilna udeležba na naši univerzi (cca. 25%) med višjimi v Evropi. Švedi npr. imajo 13% udeležbo, Finci pa 33%, s tem da investirajo v propagando za volitve 25000 USD!

Ugotovljena je splošna apatija med vsemi študenti v Evropi, tako da niste samo vi prepričani, da je študentska organizacija zbirokratiziran servis za bodoče funkcionarje, ki lahko ali obstaja ali pa ne.

V večini organizacij (z našo in norveško izjemo) je članstvo prisilno, ob vpisu, švedske organizacije pa se financirajo celo neposredno preko študentov.

Naslednji dan so se razprave končale in pripravili povzetki, vsaka skupina pa ga je predstavila.

Junaka tega poročila sta si zagotovila podatke o strukturi univerz, pogojih študija, osipu itd. v skandinavskih deželah, zbrala pa sta tudi kopico uporabnih podatkov za interno uporabo.

To so nekako kratki in hitri povzetki, uradno poročilo bomo dobili januarja in bo po možnosti v originalu objavljeno v tistem glasilu.

Razšli smo se v znamenju prijateljstva do smrti, medsebojne hvaležnosti in navdušenja ter pod grožnjo nadaljnjih obiskov med različnimi organizacijami.

May the FORCE be with you!

Gozard Jančar

Odgovor na »LOV NA ČAROVNICE« (Tribuna, 10.12.1990)

Predstavniku Igorju Kršinarju in stanovalcem bloka FSPN, ki so proti kontrolam!

Le-te so namenjene izseljevanju ilegalcev, kar pomeni veliko število novih mest za redne študente.

Res je, da se kontrole vršijo v zgodnjih jutranjih urah, vendar še zdaleč niso tako zastrašujoče kot jih želijo prikazati tisti, ki se je bojijo.

Kontrola v nekaj blokih je pokazala, da ilegalci so in da ob izvajanju kotrnole ni prišlo do nobenih incidentov.

Problematiko članka v Tribuni dne 10.12.1990 je predstavnik bloka FSPN Igor že predstavil na delegatski konferenci dne 21.11. in zahteval, da se kontrole ukinejo. Ostali predstavniki blokov - člani DK so njegov predlog zavrnil, saj si vsi prizadevamo, da bi sobe v študentskem centru dobilo čim večje število rednih študentov.

Glede pravnih zadev: ŠC je stanodajalec in stanodajalec ima pravico vedeti, koga ima vseljenega v stanovanju. Tudi to je menda jasno, da si stanovalci ŠC želijo čimmanj opravka s policijo.

Kot dodatek še to, da sem si pred nekaj dnevi ogledal situacijo v bloku FSPN in ugotovil, da so stanovalci zelo slabo obveščeni o tekoči problematiki, prav tako imajo zanikrno urejeno dežurstvo.

Emil Gregorič,

predsednik Delegatske konference študentov ŠC v Ljubljani

Infofaks ureja Sergeja Hadner

ŠTUDENTKE IN ŠTUDENTJE!

*Pred novim letom smo izbojevali
15 odstotno zvišanje štipendij.
Zaupajte nam tudi v prihodnje!*

Študentska vlada je na naši strani.

Vsem bralkam, bralcem, oboževalkam, oboževalcem, sodelavkam in sodelavcem želimo srečno novo leto 1991!

»Today is a good day to die.« Niti filozofija niti religija nista dali odgovora na vprašanje, kaj je po smrti, zato je vrsta na znanosti, da to odkrije, meni Kiefer Sutherland. Da bi odkril to poslednjo skrivnost, se sklone pustiti nadzorovano ubiti in ostati eno minuto klinično mrtev (od tod tudi naslov filma: »flat line« je ravna črta EKG-ja), nato bi ga ostali spet oživili. Izkaže se, da po smrti nekaj vendarle je in prava »smrt« vzbudi radovednost tudi pri ostalih: po vrsti grede »under« še William Baldwin, Kevin Bacon ter Julija Roberts; pri vsakem je čas klinične smrti daljši. Prvi občutki po oživitvi so ugodni, videti je, kot da se po smrti pride v raj; toda užitek pokvarijo grehi oz. kazni zanje, ki pride po smrti. Tako začne Sutherlanda preganjati devetletni otrok, ki ga pretepe, kjerkoli ga sreča; Baldwinu preganjajo ženske, ki jih je skrivaj snemal z videokamero, Bacona sošolka iz osnovne šole, ki je bila predmet posmehovanja, Julio Roberts pa oče, ki je naredil samomor. Te (v Sutherlandovem primeru še kako realne) prikazni terjajo poravnavo starih grehov. Prvi to ugotovi Kevin Bacon, ki poišče nekdanjo sošolko in se ji opraviči. Večji problem pa je z očetom Julie Roberts, ki je mrtev, in s pretepaškim otrokom, ko Kiefer Sutherland ugotovi, da je to tisti deček, čigar smrt je on po nesreči povzročil. Julia Roberts se lahko z očetom pobota »živa«, Kiefer Sutherland pa mora za svoj mir še enkrat umreti in se pobotati »mrtev«.

Film je vreden ogleda zaradi same realizacije. Naj si bo high-tech stanovanje Keiferja Sutherlanda, cerkev v obnavljanju, kjer se opravljajo »usmrtnice« ali pa katerikoli eksterier, production design je impresiven. Kamera z uporabo različnih osvetlitev vodi potek zgodbe, montaža skrbi za neizprosno ritem, par prizorov

TENKA LINIJA SMRTI

Flatliners

Columbia Pictures, ZDA 1990

Scenarij: Peter Filardi.

Režija: Joel Schumacher.

Fotografija: Jan de Bont.

Glasba: James Newton Howard.

Igrajo: Kiefer Sutherland, Julia Roberts, Kevin Bacon, William Baldwin, Oliver Platt.

Po filmu *Ghost* (duh, Jerry Zucker 1990) je *Flatliners* že drugi film, ki ima opravka z vprašanjem življenja po smrti, le da imamo namesto melodrame opravka s thrillerjem. Protagonisti zgodbe so študenti medicine: Nelson (Kiefer Sutherland), sofisticiran častihlepnež; Rachel (Julia Roberts), hladna do svojih sošolcev, ki večino svojega časa s pacienti porabi za poizvedovanje o njihovih izkušnjah o dogajanju po smrti; Labracio (Kevin Bacon), najboljši študent fakultete, ki pa je začasno suspendiran, ker je sam v sili začel operacijo pacienta, saj bi pacient sicer umrl, kljub temu, da mu je s tem rešil življenje; Hurley (William Baldwin), ki ima - kot mu reče Julia Roberts - vse svoje možgane med nogami in se zabava s tem, da brez vednosti žrtev snema seksualne podvige za svojo »videoteko«, ter Staackle (Oliver Platt), ki v glavnem snema svoje in izjave ostalih z magnetofonom.

je fenomenalnih (npr. kolesarji, ki se pojavijo od nikoder in zapeljejo poleg Kieferja Sutherlanda). Vse to daje skupaj z glasbo vtis orjaškega videospota, zrelega za prikazovanje na MTV.

Vse to pa ne more rešiti same zgodbe, ki se po prvi »smrti« prevesi v pravo moro, bolje rečeno v moraliziranje. »Končno imamo stvar, s katero bomo lahko zjebali generacijo jebelih baby-boomerjev«, pravi Oliver Platt. Film to ilustrira z zavzemanjem proti svobodni ljubezni (William Baldwin je dovolj kaznovan že z ženskami, ki se mu prikazujejo na TV zaslonih, pusti pa ga še zaročenka); z zavzemanjem za maščevanje tipa »oko za oko in zob za zob« (Kiefer Sutherland je bil zaradi nenamerne smrti v poboljševalnici, odplačal je svoj dolg družbi, vendar žrtev še vedno zahteva maščevanje); s pridiganjem vere v boga (ateista Kevinu Baconu film in Julia Roberts spreobrneta v vernika); poleg tega pa se Oliver Platt vedno bolj spreminja v TV-pridigarja.

Zanimiva je tudi primerjava koncev pri *Ghost*-u in *Flatliners*-ih: ključni kadri (Swayzejev odhod v nebesa pri prvem in drugo Sutherlandovo vstajenje od mrtvih pri drugem) delujejo tako banalno, da ne vzbujajo drugega kot smeh. Vsiljuje se hipoteza, da posmrtno življenje lahko deluje le kot snov komedij (Tim Burtonov *Beetlejuice*, ki ima podobno tematiko, je zabaven film; tudi *Ghost*, za katerega menim, da ga je treba gledati v kontekstu ostalih Zuckerjevih filmov - kot komedijo torej, bi v tem primeru z malo manj melodramatike in pridiganja šel skozi). Pri *Flatliners* pa je pomanjkanje humorja kritično (občasne zabavne replike so premalo). Film si torej oglejte, če ste ljubitelj MTV-ja ali pa krščanski demokrat.

Sobota, 29.12.90

LETEČA VRAGA (THE FLYING DEUCES), ZDA, 1939. Režija: Edward Sutherland. Glav. vl.: Stan Laurel, Oliver Hardy, Jean Parker, James Finlayson, Reginald Gardiner.

Nedelja, 30.12.90

ODPADNIK JOSEY WALES (THE OUTLAW JOSEY WALES), ZDA, 1976. Režija: Clint Eastwood. Glav. vl.: Clint Eastwood, Chief Dan George, Sandra Locke, John Vernon, Bill McKinney (v barvah).

Ponedeljek, 31.12.90

ZAPRTO

Torek, 01.01.91

ZAPRTO

Sreda, 02.01.91

STAN IN OLIO NA DIVJEM ZAHODU (WAY OUT WEST), ZDA, 1937. Režija: James W. Horne. Glav. vl.: Stan Laurel, Oliver Hardy, Sharon Lynn, James Finlayson, Rosin Lawrence, Stanley Fields.

Četrtek, 03.01.91

ČAJNICA (THE TEAHOUSE OF THE AUGUST MOON), ZDA, 1956. Režija: Daniel Mann. Glav. vl.: Marlon Brando, Glenn Ford, Eddie Albert, Machiko Kyo, Paul Ford, Henry Morgan (v barvah).

Petek, 04.01.91

METULJ (PAPILLON), ZDA, 1973. Režija: Franklin J. Schaffner. Glav. vl.: Steve McQueen, Dustin Hoffman, Victor Jory, Don Gordon, Anthony Zerbe, Robert Deman, Woodrow Parfrey, Bill Mumy, George Coulouris (v barvah).

Sobota, 05.01.91

SIN POGLAVARJA MASAJEV (VISIT TO A CHIEF'S SON), ZDA, 1974. Režija: Lamont Johnson. Glav. vl.: Richard Mulligan, John Phillip

Biseri za ogrlico

Kako premagati strah in vzljubiti bombo

Torek, 08.01.91

DR. STANGELOVE (Dr. Strangelove: Or, How I learned to Stop Worrying and Love the Bomb) (glej spored)

Stanley Kubrick je bil že pred **Dr. Strangelovom** uspešen in cenjen režiser - zlasti so bili dobro sprejeti njegovi filmi **Rop brez plena** (The Killing, 1956), **Steze slave** (Paths of Glory, 1957), **Spartak** (Spartacus, 1960) in **Lolita** (1962) - vendar pa je to njegovo prvo srečanje s filmsko fantastiko. Kasneje je posnel še tri filme s tega področja: **2001: Odiseja v vesolju** (2001: A Space Odyssey, 1968), **A Clockwork Orange** (1971) in **The Shining** (1980) spadajo k znanstveni fantastiki in vsak zase pomenijo kvalitetne prispevke njenim podzvrstem, »politični«, »vesoljsko« in »sociološki« znanstveni fantastiki; razvpiti **The Shining** pa je iz vrsti »horrorja«, posnet po romanu Stephena Kinga in slovi predvsem po »nori« igri Jacka Nicholsona. **Dr. Strangelove** je mogoče najboljši režiran Kubrickov film sploh, odlikuje ga cinična vizija tehnološkega napredka in človeške neumnosti, vse skupaj pa je prepleteno s črnim humorjem. Scenarij Terryja Southerba (koscenarista Stanley Kubrick in Peter George) zastavlja neprijetno vprašanje: če bi znorel eden od generalov, ki vodijo oporišča z jedrske oborožitve, kaj bi se zgodilo? Psihopatski general Jack Ripper (Sterling Hayden) predstavlja Kubrickov odgovor na to vprašanje: prišlo bi do konca sveta. Če so leta 1964 v **Sight and Soundu** lahko zapisali, da je **Dr. Strangelove** »ledeneče posmehljivo svarilo, da tragedija ni samo mogoča ampak celo verjetna«, danes filma ni moč jemati tako dobesedno. Dogodki v zadnjem letu in pol so namreč tako temeljito predrugačili odnose Vzhod-Zahod, da Kubrickov scenarij v takšni obliki ni več mogoč. V tem trenutku bi bil verjetnejši povzročitelj jedrske katastrofe megalomanski samodržec iz perzijskega zaliva in ne več ponoreli ameriški (ali sovjetski) general. Leto 1990 torej lahko štejemo kot leto, ko je **Dr. Strangelove** nehal biti »politique-fiction« in je postal »fantasy«. Kubrickova mojstrovina kljub temu ostaja srhljiv in hkrati duhovit film, ena najlepših in obenem najbridkejših političnih satir, kar smo jih imeli priložnost videti na velikem platnu.

Igor Kernel

Dr. Strangelove: general Jack D. Ripper (Sterlin Hayden) uči stotnika Lionela Mandraka (Peter Sellers) premagovati strah pred bombo.

Hodgdon (v barvah).

Nedelja, 06.01.91

ZAPRTO

Ponedeljek, 07.01.91

LEGENDA O UGETSU (UGETSU MONOGATARI), Japonska, 1953. Režija: Kenji Mizoguchi. Glav. vl.: Masayuki Mori, Machiko Kyo, Sakae Ozawa, Mitsuko Mito, Kinuyo Tanaka.

Torek, 08.01.91

DR. STRANGELOVE (DR. STRANGELOVE: OR, HOW I LEARNED TO STOP WORRYING AND LOVE THE BOMB), V. Britanija, 1963. Režija: Stanley Kubrick. Glav. vl.: Peter Sellers, George C. Scott, Sterling Hayden, Keenan Wynn, Slim Pickens, Peter Bull, Tracy Reed, James Earl Jones.

Sreda, 09.01.91

MOJ SIN, PROFESOR (MIO FIGLIO PROFESSORE), Italija, 1946. Režija: Renato Castellani. Glav. vl.: Aldo Fabrizi, Giorgio De Lullo.

ZORA (SUNRISE), ZDA, 1927. Režija: Friedrich Wilhelm Murnau. Glav. vl.: George O'Brien, Janet Gaynor, Margaret Livingston, Bodil Rosing, J. Farrell MacDonald.

Četrtek, 10.01.90

RDEČI (REDS), ZDA, 1981. Režija: Warren Beatty. Glav. vl.: Warren Beatty, Diane Keaton, Edward Herrmann, Jerzy Kozinski, Jack Nicholson, Paul Sorvino, Maureen Stapleton, Nicholas Coster, M. Emmet Walsh, Gene Hackman, Ian Wolfe, Bessie Love (v barvah).

Petek, 11.01.91

ZADNJI SONČNI ZAHOD (THE LAST SUNSET), ZDA, 1961. Režija: Robert Aldrich. Glav. vl.: Kirk Douglas, Rock Hudson, Dorothy Malone, Carol Lynley, Joseph Cotten, Regis Toomey, Neville Brand (v barvah).

Prosimo občinstvo, da ne zamuja predstav. Kinoteka si pridržuje pravico do spremembe programa.

KINO, A.D. MCMXC

Dokler bo imela ameriška filmska industrija absolutno prevlado v svetovni kinematografiji, se bodo takšni in podobni prikazi v vsakem primeru morali osredotočiti na pregled dogajanja v ZDA, čeprav glede na dogodke v zadnjem letu dni, še posebej pa v mesecu novembru, postaja vprašljivo, koliko je naziv »ameriška filmska industrija« sploh še umesten. Potem ko je lani Sony kupil Columbo, sta v novembru letos »padla« še dva velikana: MGM/UA je kupila italijanska družba Pathé (lastnik Giancarlo Parretti) družbo MCA (lastnica Universal Pictures) pa Matsushita. Ker je 20th Century-Fox v avstralskih rokah, so od znanih hollywoodskih filmskih hiš samo še tri ostale ameriške: Warner, Paramount in Disney.

S filmom Batman se je lani kot očitno uspešen izkazal recept: mega-budžet (s strahovito agresivno reklamo) + superzvezdnik v glavni vlogi + B-filmski scenarij. Letos so producenti poskušali ponoviti to formulo in presežene so bile vse meje, kar se tiče postavke proračuna - eden za drugim so se vrstili filmi, katerih stroški izdelave in plasmaja so dosegali vrtooglave višine. Ne glede na sorazmerno visok izkupiček, so bili prihodki daleč pod pričakovani in velika večina svojih stroškov na tržišču v ZDA/Kanadi ni pokrila (kar ne pomeni, da se ti filmi ne bodo pokrili s prodajo na tuja tržišča in z izkoristkom video potenciala). Naj ponovimo: kljub govorjenju o zatonu »B-filma«, leta dejansko živi dalje in sicer skozi scenarije - današnji »A-filmi« (po budžetih) so včerajšnji »B-filmi« (po scenarijih). »Žanrsko« usmeritev sodobne ameriške filmske industrije, oziroma »krizo scenarijev«, potrjuje tudi značilna dominacija »sequelov« (National Lampoon's Christmas Vacation, Back to the Future: Part 2, Back to the Future: Part 3, Die Hard 2: Die Harder, Another 48 Hrs, Robocop 2, Gremlins 2: the New Batch, Young Guns 2, Rocky V, The Exorcist III, Child's Play 2, Predator 2, Three Men and A Little Lady, Bloodfist 2, Texasville, The Rescuers Down Under, Leatherface: Texas Chainsaw Massacre III, Gods Must Be Crazy II, The Return of Superfly, »remakov« (Desperate Hours, We're No Angels, Lord of the Flies, Narrow Margin, Night of the Living Dead, The Henry V,

B.O. REZULTATI 1990 - ZDA (01. 01. - 02. 12)

- 1) GHOST (Paramount) - 197,954.919 USD
- 2) PRETTY WOMAN (Buena Vista) - 178,344.425 USD
- 3) TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES (New Line) - 133,709.868 USD
- 4) THE HUNT FOR RED OCTOBER (Paramount) - 120,709.868 USD
- 5) TOTAL RECALL (Tri-Star) - 118,302.598 USD
- 6) DIE HARD 2: DIE HARDER (20th Century-Fox) - 114,953.573 USD
- 7) DRIVING MISS DAISY (Warner Bros) - 105,953.715 USD
- 8) DICK TRACY (Buena Vista) - 103,738.726 USD
- 9) BACK TO THE FUTURE: PART 3 (Universal) - 86,535.561 USD
- 10) PRESUMED INNOCENT (Warner Bros) - 86,022,020 USD

Upoštevan je samo kumulativni izkupiček od 1.1.1990 dalje. Če bi upoštevali celotni izkupiček pri tistih filmih, ki so startali že konec leta 1989, bi bila lestvica nekoliko drugačna: 3. mesto bi s 137,888.381 USD zasedel LOOK WHO'S TALKING (Tri-Star), na 7. mestu bi bil BACK TO THE FUTURE: PART 2 (Universal) s 118,450.002 USD, BACK TO THE FUTURE: PART 3 in PRESUMED INNOCENT pa bi izpadla iz lestvice.

ČEDNO DEKLE: 2. mesto v ZDA, 1. mesto v Ljubljani.

LJUBLJANA - NAJBOLJ GLEDANI FILMI 1990 (01.01. - 17.12.)

- 1) ČEDNO DEKLE - 59.036 gled.
- 2) DRUŠTVO MRTVIH PESNIKOV - 30.869 gled.
- 3) INDIANA JONES IN ZADNJI KRIŽARSKI POHOD - 30.253 gled.
- 4) GLEJ NO, KDO SE OGLAŠA - 29.860 gled.
- 5) ROJEN 4. JULIJA - 28.357 gled.
- 6) DUH - 28.130 gled.
- 7) DNEVI GRMENJA - 25.178 gled.
- 8) ŠE 48 UR - 19.802 gled.
- 9) VOJNA ZAKONCEV ROSE - 19.736 gled.
- 10) ZAPOSLENO DEKLE - 19.712 gled.

Three Men and A Little Lady - obenem tudi »sequel«, »spin-offov/spofov« (Frankenhooker, Frankenstein Unbound, Repossessed) in sorazmerno številni »re-issues« (The Jungle Book, Fantasia, Adventures of Milo and Otis, Raging Bull, Tom Jones, The Sound of Music, L'Atalante). Zanimivo pri tem je, da so prva 3 mesta na lestvici najuspešnejših filmov v ZDA/Kanadi zasedli izraziti »outsiderji«, kar se tiče koncepta »mega-budžet + superzvezda + B-filmski scenarij«: Ghost in Pretty Woman sta melodrami (Ghost ima sicer vkomponirane elemente fantastike), Teenage Mutant Ninja Turtles pa je še bolj »outsiderski«, ker je New Line i.m. »neodvisna« filmska hiša. Dicka Tracyja, ki je bil predviden, da bi po finančni uspešnosti prekosil Batmana, je med drugimi prehitela komorna drama/komedija - Driving Miss Daisy.

Naše tržišče je v marsičem odraz ameriškega: prvo mesto na lestvici najbolj gledanih filmov v Ljubljani ima ČEDNO DEKLE. DUH je pri nas do 17. 12. priigral 28.130 gledalcev, že sedaj pa je očitno, da bo do konca leta z drugega mesta izrinil DRUŠTVO MRTVIH PESNIKOV. ČEDNO DEKLE je prehitelo RAIN MANA, ki je bil s 55.920 gledalci najuspešnejši film l. 1989 v Ljubljani. Lanskoletni deseto uvrščeni film (SEX, LAŽI IN VIDEOTRAKOVI) je imel le 12.274 gledalcev, letošnji desetouvrščeni pa 19.712; lani je imelo deset prvouvrščenih filmov povprečen obisk 25.879 gledalcev, letos pa 29.093. Precej razveseljav od zgornjih pa je za slovensko kinematografijo podatek, da je v letošnjem letu prišlo do

likvidacije dveh velikih filmskih hiš: distributerja VESNA FILM (v postopku likvidacije) in proizvajalca VIBA FILM (sklep o likvidaciji na sodišču sicer še ni bil sprejet). Paradoksalno je, da je VESNO to doletelo po tistem, ko je pridobila nadpovprečno kvaliteten program filmov (Majestic International), VIBO pa po tem, ko je predstavila svoj film v Cannesu (UMETNI RAJ) in obenem po daljšem času posnela celovečerec, ki ga ljudje očitno želijo gledati (DO KONCA IN NAPREJ).

VESNA
FILM
LJUBLJANA

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

nadaljujejo predvajanje
v Mini - Kinu

ZADNJI ODCEP ZA BROOKLYN

(Last Exit to Brooklyn/Letzte Ausfahrt Brooklyn)

Neue Constantin Film Production/Bavaria Film & Allied Filmmakers, 1989

Režija: Uli Edel.

Scenarij: Desmond Nakano, po kultnem romanu Huberta Selbyja Jr.

Fotografija: Stephen Czapsky, Bob Hanna.

Glasba: Mark Knopfler.

Igrajo: Stephen Lang, Jennifer Jason Leigh, Burt Young,

Peter Dobson, Jerry Orbach.

NATURALISTIČNI PRIKAZ BREZOBZIRNEGA NASILJA IN SPOLNOSTI

MOČ IZPOVED- OVANJA

je te dni po Zlomu in Rdečem alarmu v *Varaždinu* smelo podal koreograf in plesalec Matjaž Farič s premiero svoje nove stvaritve EMOTIONAL, v kateri gre za nakazovanje posebnega »trikota«, ki ga poleg njega tvorita še plesalki Maja Delak in Darja Stanič.

Gre za hotenja, ki se prepletajo. Zdaj zaverovani drug v drugega kot s prividi, kakor da je vse drugo zlomljivo, potem prizori, ko usoda ponuja dve ženski kot izziv obstoječega ter spet kljubovanje med *seboj* in *njima*. Je mar treba ljubezen odgrizniti in z grizljajem pobegniti? Ali izigrati in biti izigran, hladata in biti priča tega pripadanja, zблиževanja, zaganjanja, zdaj spodbujati igro, potem tekati k vogalu zasekanega zidu in se ohraniti na razdalji nevtralne priče...

Vso neizrečenost si bo imela ljubljanska publika priložnost ogledati 11. januarja 1991 v Cankarjevem domu, ko bo tukajšnja premiera predstave. Omeniti še velja, da glasbo izvaja *Borghesia*, scenografijo si je zamislil Andrej Kalamar, za kostumografijo pa je poskrbela Katja Čelič. Matjaž Farič bo takrat spet nastopil v vlogi svoje nove vsebinske zamisli z že skoraj profesionalnim plesnim stilom.

Petra Radovič

OBRAČUN PRI O.K. CORALU

Končno je odjeknil prvi strel revije s homoerotičnim nabojem - REVOLVER - v dolino Šentflorjansko. Revija, ki ni namenjena zgolj tistim drugačne spolne orientiranosti, ampak »išče« bralstvo tudi med tistimi normalno fukajočimi. Revolver predstavlja prvi takšen revijalni projekt v jugovzhodni Evropi, zaradi česar je njegov pomen toliko odmevnejši. Intervju s piscem mladinske literature, o homoseksualni filmski tematiki, gay informacije: izdajatelj revije je ROZA KLUB (MAGNUS LL), urednik pa - kdo drug! - Brane Mozetič. Pred kratkim pa je pri ŠKUC-u izšla knjiga *Modra svetloba* (homoerotična literatura na Slovenskem) kot prvi zvezek pri novopečeni zbirki LAMBDA.

Tadej Čater

Posmehljivost Donalda Byrda

11. decembra smo bili priča enkratnemu plesnemu dogodku DONALD BYRD /THE GROUP iz New Yorka, katerih ples nam je zrušil vse pregrade, ki smo jih še gojili do modernega baleta oz. jazz baleta, ki znotraj plesa samega plesalca v bistvu izpričuje mnogo individualnosti. Predstavili so se v štirih delih. V prvem dokaj temeljito imitirajo kalupe socializacije. Že pri sami pojavitvi gledalce sprovcirajo s ploskanjem in tleskanjem z rokami in to še nekajkrat ponovijo v različnih ideoloških momentih. Seveda nas s tem slepo vržejo v ploskanje, čeravno z namenom, da smo vodeni v njihove mahinacije igre, ki ima na začetku obraten namen kot na koncu. V središču je plesalka, ki se postavlja po robu družbi, ta pa jo prezira. Bit in skrb se tako zapletata, da na koncu izzveni kot senčica ironije na vsa brezuspešna človeška zaganjanja.

Drugi del nas je v JAZZ DOGS ALSO prijetno in predvsem duhovito zabaval.

Foto: Janez Vlachy

Plesalca (Elizabeth Maywell in Andre George) sta v umetelno »zlomljenem« jazz stilu (a'la 19. stol.) imitirala plesne figure. Sledil je BOLLA BLU, spet dvojica (Ruthlyn Salomons in Hector Vega). Tokrat ju deli prepad, ki ga hočeta premostiti, zasuti. V medsebojnem plesnem ljubezenskem dvoboju, kjer se prepletajo občutki, ko ju je strah osamljenosti, se kaže agresivnost ljubljencev, ko se iščeta v ognju samopotrjevanja. Nastane izravnava, pomiritev.

V DARK JOY pleše enajst plesalcev. Tu je šele Byrd zadihal. Telesa so uglasena, prostor pa koreografsko in ritmično obvladan. Varnost se podira. Če je osleparjen, nazadnje zapušča. Vidijo se linije, pritisnjen je ob steno in se trga. Polno je pomenov v vsakem premiku in nepremiku. In to srečevanje nas začinja na koncu v resnici zabavati. Plesalci se odlikujejo po dinamičnih, hitrih, živih in elegantnih gibih ter dajejo vtis živahnosti in skoraj plavajoče breztežnosti. Byrd še vedno išče nove oblike plesnega izražanja. In ni važno ali ga navdihujejo sanje ali življenje. Dejstvo je, da je za tako visoko profesionalnost potrebno trdo delo.

Tisti, ki smo si v napol prazni Linhartovi dvorani Cankarjevega doma ogledali z resničnim plesnim znanjem obogateno predstavo, smo bili mnenja, da Byrd ni naključno tako otroški in posmehljiv...

P.R.

KONCERTIZMI

Foto: Žiga Koritnik

a.) pretekli: dva v Hali Tivoli: Prvi so bili Irci The Dubliners, druga pa Laurie Anderson. V obeh primerih napačno izbran kraj dogajanja. The Dubliners so v nedeljo, 9.12. zvečer naredili spodoben žur v zvrhano polni Hali, verjetno pa se niti sami niso zavedali, pred koliko ljudmi so igrali. V splošnem namreč nastopajo v klubih ali oštarijah s pet do šestkrat manjšimi kapacitetami, kot jih ima mala dvorana HT, in zato bi mogoče bolje funkcionirali v kateri od ljubljanskih pivnic ter vsaj malo odpočili oberkrajnerjev polna ušesa natakarejev. Vendar je bilo veselo tudi v športni dvorani. Irci imajo bogato, predvsem klubsko preteklost, ki pa drugače kot alkoholno ni ravno razgibana; njihov repertoar je več ali manj enak skoraj vsa leta delovanja in to se je vsekakor odrazilo tudi na tukajšnjem nastopu. Leta pač naredijo svoje in The Dubliners so koncert odigrali korektno, jasno pa je, da jim je zmanjkalo svežine, ki bi jo lahko koristno uporabili za preseganje profesionalizma. Slišali smo vse, kar je bilo od njih pričakovati in po dolgem času je tudi Črna Ljubljana rajala. Karseda intenzivno. In da se ne bi slepili - irski folk je sicer čisto v redu, vendar je naslednji korak Plava Trava Zaborava.

Kot že rečeno, je bila druga Laurie Anderson in sicer v sredo, 13.12. Bolj posrečeno prizorišče bi bila vsekakor Festivalna Dvorana, ki se izkaže premajhna glede na število ljudi, zato kot druga možnost Cankarjev Dom. Koncert je kljub temu bil, čeprav bi ga

ga je več kot kore-ktno opravil Jure Potokar. Vse skupaj je Andersonova oblikovala v izredno prijeten show, ki ga je pač treba videti in slišati, se pravi doživeti. In termin preformance večera ne opredeli dovolj, tudi če mu prilepim art. Gre namreč ravno zato. Čisti ar-tizem, kajpada.

b.) prihodnji:

Pobožično prednovoletni Straw Dogs.

Bostonska hard core scena se je v začetku osemdesetih proslavila s kompilacijsko ploščo »This is Boston not LA«. Ob bostonskih hard core legendah so na tem lp-ju predstavili svoje komade tudi FU's, ki so se formirali kot kvartet konec 1981. leta. Hitra, energična, vendar hkrati melodična muzka je navdušila hard core občinstvo v Ameriki kot tudi v Evropi. Prelomnico na njihovi glasbeni poti je predstavljala njihov zadnji lp »Do we really want to hurt you«. Tragična avtomobilska nesreča, v kateri je umrl bobnar Bob Furapples, pa je povzročila razpad te obe-tavne skupine.

Ostali člani so z novim bobnarjem in pod imenom STRAW DOGS nadal-

jevali začrtano glasbeno usmeritev. STRAW DOGS so leta 1986 izdali istoimensko ploščo in z njo upravičili pričakovanja fantov FU's. Muzika, ki močno presega okvire hard cora in posega na področje hard rocka, je poleg hard corovcev osvojila še srca metalcev in celo nekaterih jazzerjev.

Z izidom drugega lp-ja »WE ARE NOT AMUSED« so STRAW DOGS l. 1987 samo še utrdili svoje ime na seznamu najboljših ameriških bendov. Senzibilnost, ki se preliha iz komada v komad, bolj obdelan zvok, boljše obvladovanje inštrumentov in energičnost so le nekatere kvalitete, ki jih ponuja ta plošča.

STRAW DOGS so konec 1989. izdali še 7» »MAN IN THE HIGH TOWER«, ki je požel navdušenje med ameriški rock kritiki, v kratkem pa naj bi izšel njihov nov lp, ki ga bodo promovirali na letošnji evropski turneji. V sklopu te turneje jih bomo lahko 26. decembra v organizaciji Strip cora videli v dvorani prenovljenega KUD France Prešern na Karunovi 14. Koncert se bo pričel ob 21. uri z nastopom berlinske predskupine HAPPY HOUR, ki STRAW DOGS spremlja na njihovi celotni evropski turneji.

Dogajanje v K4

27.12. najavljajo nastop novosadskih gostov NR 9000 Obojeni Program. Bomo videli.

8.1.'91 Messerschmitt. Glej pod Ploščizmi.

17.1. YU reggae zabavljači iz Beograda, Del Arno Band.

PLOŠČIZMI

Chumbawamba so kakšno desetletje star projekt. Kaj čmo!

HINDU LOVE GODS

Sicer pa je prvi nastop v tej rubriki več kot le omembe vreden. Gre za projekt Hindu Love Gods, za katerim se skrivajo Bill Berry, Mike Mills ter Peter Buck, večini bolj znani kot 3/4 zasedbe R.E.M. in pa znani obenem pa ne dovolj priznani Waren Zevon. Zasedba je prvič igrala skupaj že leta '84, takrat brez Zevona in s pevcem Bryanom

Cookom; Zevona so namreč pobrali ob snemanju albuma *Werewolves Of London* in kmalu posneli single, na katerem sta bili priredba *Easybeatsov Gonna Have A Good Time Tonight* in pa *Narrator*. Single je izšel leta '86, naslednje leto pa so se Berry, Mills in Buck spet pridružili Zevonu, tokrat ob snemanju plošče *Sentimental Hygene*. Neko popoldne so se pozabavali in posneli deset skladb, ki so jih letos izdali na plošči. Gre seveda za priredbe, ki jasno kažejo korenine ameriške glasbe, katere tipični predstavniki so, čeprav priložnostno, *Hindu Love Gods*. Vsekakor je najizrazitejši pečat plošči dal blues in seveda avtorji *Robert Johnson*, *Willie Dixon* in *Bo Diddley*; lotili so se rocka in preigrali skladbo skupine *Georgia Satellites*, se ustavili tudi pri folku in *Woodyju Guthrieju* in njegovem *Vigilante Man* ter končali pri rokerski predelavi *Princeove Raspberry Beret*. Dobra zabava ob kvalitetah, ki jih je težko ovreči. *Hindu Love Gods* so materiale posneli v enem popoldnevu brez kakršnihkoli tehničnih obdelav, v katerih se danes, seveda v želji za čimvečjim zaslužkom, izgublja večina izvajalcev.

In kljub takemu pristopu glasba zveni neverjetno prijetno in seveda pristno, pravi roots pa naj gre za blues ali rock. Plošča je torej, čeprav posneta pred tremi leti, ena boljših izdaj letošnjega leta. In kljub temu ji ne morem reči glasba devedesetih, ker je pač ne diči noben trendovski okrasek... ..in ravno zato bo aktualna brez posebnih časovnih omejitev.

MESSERSCHMITT - FOXXIN'

Po daljšem času domača skupina; ploščo so izdali pri zagrebški založbi *Blind Dog Records*, sicer pa so na nosilcih zvoka zapisani že tretjič. Prvič '88. na kaseti *Lussy*, nato pa na kompilaciji *Bombardiranje New Yorka*. *Foxxin'* je njihov prvi vinil, ki je za razliko od *Hindu Love Gods* manj (čeprav tudi) bluesovski in bolj (in še bolj) rokerski. Lekcija rokenrola v enajstih sličicah s klasiko *Route 66* in *Hookerjevimi blues'n'rollom Dimples*. Trdo, ostro in dovolj prepričljivo. Še ena boljših rokerskih zadev, tokrat na domačih tleh. Glede gostovanja pa vsekakor ogleda in žura vredno.

Igor I.J.K.L. Ivanič

RADIO GLAS LJUBLJANE

NOVO NA FREKVENCAH
100,2 in 102,4 MHz

STAMPEDO

oddaja o country glasbi,
ki jo pripravlja Boris Perme

VSAKO SOBOTO OD 19. DO
20. URE

JINGLE

H(Nadaljevanje iz prejšnje številke) ey Ho Let's Go! Večer pred nastopom Dublinersov v Hali Tivoli sem določeni dami, sicer soprogi nekdanjega eminentnega ljubljanskega punkerja, prodajal teorijo, da so omenjeni strički pravzaprav irski ekvivalent naše vrle narodnozabavne glasbe. Ker znam biti jako prepričljiv, je dotična dama čez čas dopustila možnost, da imam prav, je pa pristavila, da imajo Irci srečnejšo roko pri besedilih, saj opevajo viski in pijančevanje namesto teh in onih lepote domovine. Tu sem ji moral dati popolnoma prav.

Hala Tivoli je bila v nedeljo zvrhano polna. Gneča okoli šanka je bila nepopisna.

Obljubljenega Guinness piva ni bilo nikjer (celo Irci so se na odru morali zadovoljiti s Tuborgom!), čez čas pa je zmanjkalo tudi Uniona. Mimogrede, ko sem že omenil Tuborg (sicer samo v oklepaju); Gary Gray si je pred koncertom omislil naslednji cocktail: spiješ dobro dozo Jacka in poplakneš z dobro ohlajeno piksno Tuborga. Cocktailu se reče Butorg.

No ja, v glavnem je bilo v dvorani nadvse veselo. Čeprav so Irci dober del nastopa posvetili baladam, je bil odziv ob posameznih poskočnicah tak, kot bi bili na odru Rolling Stones. Ali pa še hujši, saj take veselice nisem videl na nobenem rock koncertu v Ljubljani. Plesalo in pelo se je v vsem parterju, čeprav dvomim, da so irske folk plošče med najštevilčnejšimi v tukajšnjih domačih diskotekah. Garyu Grayu, ki je bil, kot je bilo že večkrat zapisano, malo v dvomih glede uspešnosti tega gostovanja, je bilo malo nerodno, ker ga je cela scena presenetila. Pa ne preveč, kajti najbolj presenečeni so bili verjetno sami Dublinersi, ki se jim niti sanjalo ni, da jih bo v neki podalpski kvazi-prestolnici tolikšna množica

Kratka vsebina nadaljevanja izpred dveh tednov: Gary-Gray je bil na koncertih v Ljubljani, Zagrebu in Münchnu. Ni pa bil v Milanu. Ne glede na to se je napil. Vozniškega dovoljenja mu niso vzeli, ker se je vozil z avtobusom. Pač pa ni vedel, koliko ljudi bo obiskalo nastop Dublinersov. Pri tem se je zmotil. Ali pa tudi ne.

Foto: Žiga Koritnik

Podvozje Helene Blagne

tako frenetično klicala na bis. V zvezi s tem je treba poudariti, da so prvi gostujoči glasbeniki, ki so na odru priznali slovensko suverenost, saj so se izognili klišeju "Dobro večje, Jugoslavija", ki se dandanes malo čudno sliši in nam v klenu slovenščini zagotovili, da upajo, da bodo še prišli.

Vse v vsemu je bil večer vesel in uspešen za vse: glasbenike, publiko in organizatorje. Z dolgimi nosovi bi iz Tivolija odšli le HenčekBurkat, Lojze Slak, Slavko Avsenik in družčina, ki s svojimi harmonikami desetletja niso uspeli podjarmiti publike, ki so jo na mah osvojili Irci. Ampak tudi za to obstaja rešitev! Če avtorji "dalmatinskih" popevk od pamtiveka posegajo po grškem, mehiškem in kdo ve kakšnem še pristnem domačem zvoku, ne vidim razloga, da naši polkarji ne bi poiskali inspiracije v zeleni Irski.

In sedaj se vračam še bolj v zgodovino. V tam neki davni četrtek, kake štiri dni pred prihodom Dublinersov, ko je bil v Turistu Jack Daniel's Party. Da, da. Jack je tekel v potokih, igral nam je nekakšen ad-hoc Whiskey

a Go-Go Band, na številnih televizorjih pa so nam vrteli poučne filme o proizvodnji omenjenega napitka. Če parafraziram znameniti stavek iz simpatičnega filmčka Die Harder, bil sem pravi človek, na pravem kraju, ob pravem času. No ja, časovno sem morda malce zgrešil, saj sem le za las ujel brezplačno pijačo.

Razlog za to malodane usodno zamudo je bila udeležba na gala prireditvi ljubljanske Založbe kaset in plošč Zlata kasete '90. Ker je šlo obenem za praznovanje dvajsetletnice založbe, je bila zadeva še toliko bolj gala. Morda celo preveč, saj je ser-

viranje večerje po mizah dodobra udušilo družabno dogajanje. Prejšnja leta je bila namreč na tovrstnih feštah organizirana samopostrežna požrtija. Da bi poživili dogajanje po formalnih dodelitvah priznanj, so pri ZKP angažirali tudi nek hotelski bend, ki je igral za ples.

"Igrati za ples je tudi delo in nekdo mora početi tudi to."

Tako nekako nas je nagovoril vodja an-

sambla in Gary Gray se načeloma strinja z njim. Problem je le v tem, da dotični ansambel svoje družbeno koristno delo opravlja v sosednji Avstriji. Zato so svoj program začeli v Festivalni dvorani, kjer se je vse skupaj dogajalo dunajskim valčkom primerno (Na lepi, modri Donavi, kajpak), nadaljevali pa z nekakšno alpsko disko poskočnico, križano z najbolj znano arijo iz Rigoletta. To je zagrele plesalce totalno osupnilo in pregnalo s plesišča.

Toliko o srednjeevropskem glasbenem okusu.

Sicer pa, kaj si drugega zasluži narod, ki s štirimi milijoni pridnih rok najbolj vneto posega po zadnji kaseti Zlatka Dobriča?

Gary G. Gray

BELLS

Gledališče GLEJ

Navodila za opazovanje gledališke instalacije: opzujete posamezne sestavne elemente te instalacije in celoto; posameznim delom se lahko približate do 50 cm; instalacija se aktivira takoj, ko si uzavestite vsa pravila za opazovanje in je aktivirana 30 minut. In najpomembnejše: opazujete jo na lastno odgovornost in morate zato poskrbeti za osebno varnost.

To zadnje je predvsem najpomembnejše, saj lahko utrpíte tudi telesne poškodbe, če niste dovolj pazljivi. Sicer pa je »gledališka« instalacija nekak večpodročni mutant, malce neposrečno izpeljan. Morda še najbolj spominja na lana Fabra (ne vem, zakaj je tako »popularen« v zadnjem času, ko pa je že čisto »mimo«) čeprav ne gre spregledati, da ima tudi nekak živadinovskega, pa še koga in česa...

»Predstava« se drži osnovnega dramaturškega koncepta, ko dinamika postopoma narašča do vrhunca in se nato zaključi. Kar šolski primer idealne drame. Vse ostalo pa... Režiser Igor Štromajer, ki je izbral igralce Polono Juh, Petro Gorc, Borisa Mihalja in Rastka Kroška za svoj projekt, je hotel združiti več zvrsti umetnosti in se pri vsaki, ki jo je povzel, konvencionalno držal uveljavljenih teorij, tako da je ob koncu predstava oz. instalacija

EROS
ARS

Foto: Bojan Golčar

neposrečen mutant vsega. Od osnovne, skorajda kiparske instalacije, ki je bila morda še najboljše (izraba postavitve »živih skulptur« v prostor - diagonala, vertikalna), do »fabrovske igre«, ki pa ji je ušel, ko dinamike ni znal izpeljati drugače kot s kriki, ki so izzveneli skorajda neokusno in skrajno »mimo« predstave. Da o tolčenju s kladivom sploh ne govorimo. Če se nam je še v začetku zdelo, da naj bi z opazovanjem in subtilnim zaznavanjem vendarle ujeli čar predstave in EROS, se je s »kladivom« to še dokončno podrlo. Razbilo je celoten koncept (če bi ga sploh lahko omenjali tukaj) in nas še dokončno prepričalo, da smo popolnoma odveč v našem opazovanju. Instalacija je postalal sama sebi namen in se popolnoma izgubila »v prostoru in času«. Ideja je bila dobra, le izdelava ne. Bili smo priča poskusu, ki pa je še daleč od tega, da bi lahko bil karkoli - instalacija ali predstava.

Nekaj pozitivnega pa bi vendarle omenili. Mladi ustvarjalci navadno ne najdejo možnosti za prikaz svojega ustvarjanja, kar je v vsakem primeru potrebno in zaželeno. Gledališče Glej je bilo v tem primeru odlično odkrilje študentu AGRFT Igorju Štromajerju, ki je pač lahko doživel trenutek, ko »gre zares«.

Nives Klinc

Hamlet, kri in živali
DELIRIJ PSIHO PATOV

»Danska je ječa!«, grad je turobna kletka, njegovi prebivalci pa psihopati, morilci, patološke osebnosti, ki le poredkoma in še to le začasno spoznajo gnusobo lastnih, predvsem pa tujih dejanj. Morilec Klavdij - Hamletov stric in novi kralj, si z razbeljenim železom žge ramo, Ofelija že v očitni blaznosti nese strupena jajca, Hamlet, oblit s krvjo iz lastnih žil samotno objokuje truplo očeta. Njegova mati, zakonolomka in udeleženka pri umoru, skriva svoj pogled za temnimi sončnimi očali v stilu Jokla. Igralska skupina lutkasto poplesuje ob zvokih psihodelične glasbe, ki celotno prizorišče spreminja v Van Goghov enoušesni svet. Neprisotnost dvornega norca ostane tako neopazna, medtem ko lahko izostanek Fortibrasa, ki v izvorniku

na koncu pokoplje vse mrliče - mило rečeno jih je vsaj toliko kot v kakšnem »špageti« westernu - ter Danski napove svetlo prihodnost, pripišemo mračni viziji, ki se mi je nehote prikazovala kar med samo predstavo: Jugoslavija.

Mojster Pandur eksperimentira že s samim začetkom, ki spominja na Faustovski monolog gibov. Notranje napetosti pravzaprav ne gradi na besedilu, temveč predvsem na glasbi, energiji teles (erotičnost spolnih aktov je skorajda popolna), barvnih kontrastih (v turobno črnino, ki nas vodi v nekak, tudi Orwelov svet, vdira le rdeča tekočina in zlati kostumi igralske skupine - interpretatorjev Gonzagove smrti, izganjalcev vesti). Duh mrtvega očeta se ne pojavi v megli na obzidju temveč za

polno obloženo mizo; ultraviolettne svetilke za sončenje kraljice matere... še v srednjeveških kostumih najdemo brutalnost futuristične napovedi apokalipse. Srednjeveška zgodba, ki razbita po prizorih vse bolj spominja na večno gnilobo dežele.

Če so Pandurju ob Faustu namenili besede: *Prišel, videl, zmagal!*, mu po Hamletu brez patetike in zavisti, ki je še kako značilna za narod v Moji državi, spreminjamo poslednji vzklik v nepojemajoči eho; hranjen od stvaritev celotnega ansambla, nošen od požiralcev duhovne hrane (nekateri so sicer med predstavo z očmi požirali le duhovo hrano).

Velika predstava, a kako preseči »višek«?

Gregor Preac

IRWIN RECYCLER II.

Zlezli so teti Historiji v naročje, s svojimi čopiči so jo ščemeli po erogenih tarčah, radovedno vprašujoč: WAS IST KUNST, MUTTI? Molčala je, Sfinga z nasmehom. Razsvetljeni so razumeli. Nasmehnili so se tudi sami...

Irwinov kapital, ki smo ga v začetku decembra lahko prešteli v Equrni pred njegovo Božično Zakotalitvijo s Skalnega Gorovja Art Businessa v brezmejne Prerije Ameriškega Woodoovilla, je prepričal & navdušil z ličnimi, na roko narejenimi obveznicami v obliki dvodimenzionalnih Pandorinih skrinjic, v katerih so natresene relikvije & suvenirji iz grmad in odpadov zgodovine eksotične deželice Boguzaritjo, reciklirane v zatohle Irwinovske okvi-je za spalnice nič hudega slutečih umetniških brokerjev. Irwini so v Ameriki izgubili iluzije, so pa namesto njih našli Humor. Postali so (anti)slikarski Monthly Python, in veselje se je loviti z njimi po zemljevidu umetnosti & se igrati skrivalnice po divjinah interpretacij eksorcizmov kiča s križem.

Tako. Še zadnjič pomahajmo njihovemu novemu korpusu, ki zdaj že križari po Ameriški Razprodaji Spominkov iz Komunističnega Onostranstva in bo v zgodovino zanesljivo parkiral ob bok velikim delom pop-umetnosti 90-tih, kot sta na primer Pinocchio Gorbie (woodoo lutka Ruskega Demona, katerega priljubljenost je zasenčila celo jenki-nadomestek De(vi)ške Marije-Barbie) ali berlinski Cegli (koščki junfra Zahoda, po katerih je povpraševanje večje kot po odpustkih v srednjem veku...).

Ego Soufeater Ltd.

P.S. Slovenski skupščini, ki ji je v kleti zmanjkalo prostora za strmoglavljene Malike Slovenskih Pastirjev predlagam, da jih šenkajo Irwinom za njihovo Hišo Strahov, Lunapark ali samostojne instalacije, npr. Pozlačenega Tita z Žogo v Las Vegasu... Skupščina bi pridobila prostor za nove idole, Irwini pa priložnost za Vonnegutsko Slavo.

GALERIJA ŠKUC

DEKOR ART

Glina, naravni materiali, keramika. Renate Mehlmauer se nam je predstavilo s svojo keramičarsko dejavnostjo, to je s posodo iz keramike, poslikano z ornamentami, poleg tega pa skušala »iti dalje«. Keramiko je poskušala izrabiti kot izrazno sredstvo - torej je poskušala zaplavati na umetniško področje, čeprav ji to ni najbolj uspelo. Glavni vtis razstave je DEKORATIVA. In to je pohvalno. Pohvalili bi tudi zelo dobro izdelavo mize iz lesa, ki je sicer služila eksponentom. Čebelica.

GALERIJA KOMPAS

BON-SAI-»ASÄ«

Japonska umetnost in filozofija sta za naše razmere prava eksotika, ki nas privlačita prav zato, ker ju tako slabo poznamo. Mini drevesa, Bonsai, so prava paša za oči, le malokdo pa ve, da je to prava umetnost, ki zahteva veliko pozornosti in potrpežljivosti, za vsem skupaj pa STOJI japonska kultura. V Galeriji Kompas so se dotaknili tega področja z razstavo BONSAI drevesc v svojih prostorih in poskrbeli celo za predavanje. Posrednik jim je bil g. Genotti iz Italije, od koder so drevesca tudi prišla. DO tukaj še vse dobro. Razstavni prostor pa - popolnoma neprimeren, slabo opremljeno in osvetljeno. V nobenem primeru se ne more kosati s podobno razstavo v Španskih borcih pred časom. Črna pika.

GALERIJA GT

HOOLOOGRAAMI

Vito Oražem & Thomas Lück. Zanimivo. Za tiste, ki so se prvič srečali s to tehniko, ki nudi neizmerne možnosti. Avtorja sta izrabila samo to - **tehniko**. Trodimenzionalni prostor, barve in nenehno spreminjanje slike pred našimi očmi je zelo privlačna zadeva, ki se bo v prihodnosti pojavila tudi na umetniškem področju. Tukaj pa samo kot dokumentarni zapis dosežkov na tehniškem področju. Voilà.

GALERIJA B-51

ZVEZDICA ZASPANKA

Majhen razstaveni prostor na Gerbičevi je tokrat gostil Tino Hauser, brucko na umetnostni zgodovini, z razstavo fotografij. Še en poskus na fotografskem področju, tokrat izrazito »ženski«, senzibilen. Fotografije je mlada fotografinja uvrstila v cikel pomlad, poletje, jesen, zima (portreti), dodala pa je še portrete otrok iz Maroka in reportažni zapis Barcelone. Zelo umirjena in nevsiljiva predstavitev. Pravzaprav ni kaj dodati. ...

in foto Žiga Koritnik

ŠTRBUNKIRANJE KOT
EKSPERIMENTIRANJE

Bojan Krajnc:
HEROJSKI ŠTRBUNKI,
Samozaložba in
ZAT, Ljubljana 1990.

Končno, bi rekli vsi tisti, ki smo tako ali drugače spremljali nastajanje knjige, ki se imenuje nič drugače kot HEROJSKI ŠTRBUNKI in katere avtor ni nihče drug kot bivši atlet, srednje progaš in boksar ter telovadec, zdaj novinar in publicist ter navsezadnje še pesnik Bojan Krajnc. Zakaj končno? Verzi, (kot informacija, gre za pesniško zbirko) zapisani v tej knjigi so namreč nastajali precej let, kar pomeni glede na pesnikovo starost vse od takrat, ko se je sploh naučil abecede. Ali drugače, v zbirki so objavljene vse pesmi, ki jih je kdajkoli pisal ta pesniški samouk in vrhovodec. Seveda so skrbno predelane in zato toliko vrednejše. Ko pravim pesmi, ki jih je vse življenje pisal, mislim s tem na eno samo pesem, kajti pričujoča zbirka je dejansko ena sama samcata pesem. Ne ravno visoka pesem, ampak malce višja, toda še vedno dovolj visoka, da si na teh straneh sploh zasluži objektivne ocene.

Zunanja zgradba zbirke je neke vrste pasé, kar pomeni, da ne gre za nič kaj novega in še manj inovativnega v slovenski literaturi. Uvodna pesem, ki je sestavljena iz osmih verzov, je pravzaprav že sama »štrbunk«: »po dimu vzpenja se berač/ srce pod blatnim nebom/ lestev se iz sna podira/ čvrste niti so verige člen/ preveč balad je o razlitem vinu/ preveč turobna kri/ notranjost votlih loncev/ duh črvi ohromi«. Vsak verz sestavlja in zaokrožuje ter začinja po en cikel, teh je torej sedem plus zadnji verz, zaključuje celoto, torej zbirko. Notranja zgradba pesmi sovпада s trenutno pesniško »tradicijo« na Slovenskem, kar pomeni, da sodi njegova poezija v center sodobne slovenske poezije. Kompariranje s Klečem (eksperimentiranje zaradi eksperimentov samih) in Bitencem (poetike revolta in socialna angažiranost) ponuja postkompariranje s Krstičem, Babačičem, Deklevo, zgodnjim Tauferjem in morda še s kom. Namreč, Krajncova zbirka je ena sama pesem, kot je že bilo rečeno, in kottaka tudi en sam literarni eksperiment različnih poetik. Neke vrste manifest, kar je seveda popolnoma razumljivo, glede na to, da je na izid zbirke čakal in se odločal precej časa - nekako od sedmega leta starosti, kot bi sam neskromno dejal. Tale preplet različnih poetik asociira še drugo dejstvo. Prepletanje poetik kaže na temeljno pomanjkljivost vsakega prvenca: neizoblikovana avtopoetika. Morda Krajnc prepleta zavestno, v kar močno dvomim, toda tole prepletanje je tako »cart« in simpatično, tako nedolžno in všečno, da mu ta spodrsljaj ali primanjkljaj, če hočete, lahko mime duše oprostimo. Morda pa je ravno to namen tiste pozirajoče fotografije na tretji strani, s katere avtor gleda tako resno in tako zamišljeno, da bi mu skorajda verjeli. Ampak kljub vsemu, tudi fotografija je besedilu primerno simpatična in »cart«.

Kot njegova sošolka iz gimnazije vem, da Krajnc ni nikoli kaj preveč rad pisal v šolskih spisih vejic. Sploh vsakršnih interpunkcij se je izogibal, zaradi česar je pogosto prišel v konflikt s profesorico slovenščine. Zato se niti ne čudim, da je tudi v zadnji zbirki vse opustil (morda celo nehote, kdo vé?) ter s tem prešel v prostoverzno dikcijo (morda niti ne pozna verznihtehnik, kdo vé?). Ampak kljub vsemu, tudi to počne very likeable, kot se sam rad izraža.

Marta P. Zahojnik

GLEDALIŠKA PREDSTAVA LETA

Priznam, da sem videla kar nekaj gledaliških predstav, priznam pa tudi, da nisem videla takih predstav, projektov, posloverskih odrih. Zatorej bo tale moja odločitev »pochivala« na tistem videnem in slišnem ter podoživitem. Slovesno razglašam kot najboljšo gledališko predstavo leta 1990 predstavo SLG Celje CAMERA OBSCURA v režiji Vinka Moderndorferja in dramaturga Janeza Žmavca ter igralcev Lierke Belak, Mafjana Batka, Draga Kastelica, Primoža Ekarta, Bvana Umeka in Zorana Moreta. Odločitve ne bi posebej razlagala, dovolj je dejstvo, da se predstava odlična.

Marta P. Zahojnik

KNJIGA LETA

Ponavadi se trudim, da bi zadovoljil uredniške zahteve in želje, kar pa seveda ni vedno popolnoma mogoče. Pred takšno situacijo sem se pravkar znašel, saj mi je naloženo vse prej kot prijetno opravilo - naštetih najboljših slovensko dramsko besedilo. In če grem kar, po vrsti, bi se odločil nekako takole:

1. **Poezija.** Tu je pravzaprav najmanj težav, saj je poezija konec koncev literarna zvrst, s katero se največ ukvarjam in jo izmed ostalih dveh zvrsti še najbolj poznam. Letos je izšlo kar nekaj kvalitetnih pesniških knjig od katerih bi pa posebej izdvojil zbirko Milana Deklevo: PANIČNI ČLOVEK (založba Wieser, Celovec - Salzburg 1990). Mimogrede, v zbirki je v prejšnji številki Tribune pisala Marta P. Zahojnik. Skratka zbirka, ki nekako zaokrožuje literarno poslanstvo tega sodobnega pesnika, zbirka, o kateri je bilo zapisanih in izrečenih že kar nekaj besed. Brez posebnega komentarja.

2. **Proza.** Tu je stvar že nekoliko težja, pa ne zaradi tega, ker ne bi poznal tekoče slovenske literarne produkcije, ampak iz preprostega razloga, ker je enostavno nemogoče prebrati vse, kar izide. Zatorej bo odločitev za najboljšo prozno delo temeljila na tistem, kar sem prebral in spoznal, čeprav menim, da je odločitev karseda koeksistentna. Berta Bojetu: FILIO NI DOMA (založba Wieser, Celovec-Salzburg 1990). Vrhunska ženska pisaval 3. Drama. Pri izbiri najboljšega dramskega besedila leta pa se stvar precej zatakne. Upoštevati je treba namreč naslednje. Drame so lahko enkrat tiskane in predstavljene v knjižni obliki ali pa so pisane posebej za oder in kot take samo uprizorjene. Zatorej bi se odločil takole. Veno Taufer: ODISEJ IN SIN ali SVET IN DOM (Slovenska knjiga, 1990) je drama, ki je bila tako uprizorjena kot tudi natisnjena v knjižni obliki. Drama, ki je dosegla tako literarne kot gledališke "višave".

Takole. Izbor treh najboljših (pogojno rečeno, seveda) slovenskih literarnih zvrstnih besedil je pred vami, kar pa še ne pomeni, da nisem komu izmed pesnikov, pisateljev in dramatikov napravil krivice.

Tadej Čater

RAZSTAVA LETA

MODERNA GALERIJA & ART '80

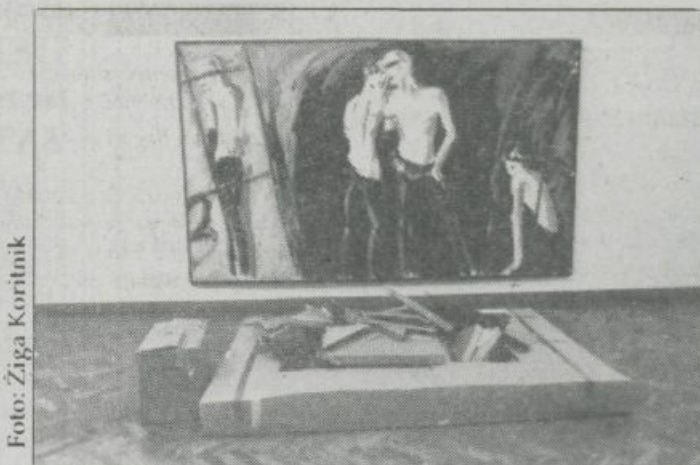

Foto: Žiga Koritnik

V Ljubljano je prišla razstava iz ene največjih Münchenskih zbirk - zbirke Thomas (posredovala je tudi razstavo Piccasovih litografij). Izbor del iz te zbirke je naredila kustosinja Zdenka Badovinac, tako da si v Moderni galeriji lahko ogledamo 30 umetnikov z različnih koncev sveta s 54 deli. To pa še ni vse. Organizirana bodo tudi vodstva po razstavi, okrogla miza o umetnosti 80. let, video projekcije. Razstava bo v Ljubljani do 20. decembra do 20. januarja in je največja in »najsodobnejša«, kar jih je bilo pri nas.

V izboru so zajeti vsi najpomembnejši avtorji pretekle dekade, oz. za kar svet misli, da je najboljšega v umetnosti 80. let. Kaj lahko vidimo in spoznavamo ob umetnikih, kot so Miquel Barcelo, Rainer Fetting, Peter Vogt, Keith Haring, Magdalena Jetelová, A.R. Penck (razstava v Galeriji Cankarjevega doma), Bill Woodrow idr.? Modernizem, ki je »vladal« in se je nagibal že v konceptualizmu, počasi ugaša. Slikarji in kiparji 80. let so se v nasprotju s tem vrnili k čutnemu, torej spet bolj h gledalcem. Če so modernisti svoja dela temeljili na filozofiji in postajali vse bolj odtujeni, gledalci pa se niso bili več pripravljene poglobljati in ukvarjati z njimi, se je z NOVO PODOBO (oznaka za umetniške pojave 80. let) to precej spremenilo. Slikarji in kiparji so se začeli nagibati k »hitrim znakom« v stilu grafitov in se tako približali publiki. To sicer še ne pomeni, da so slike in skulpture postale strip za »instant razumevanje«. Spremenil pa se je pristop. In umetniki, ki si jih lahko ogledamo v Moderni galeriji, so vsekakor prinesli nekaj novega v 80. leta. Po estetski presoji narejen izbor pa jih je pripeljal tudi pred naše duri.

Kaj sploh pomeni estetska presoja? To je merilo za to, kar je dobro, tvori pa ga skupina ljudi, ki so zadositi sengibilni in strokovno kompetentni, da lahko o tem sodijo« (dr. Jure Mikuž). Kljub temu je vsaka umetnina v »sporočevalni verigi«, kar pomeni, da s svojim kodom preko opazovalca tvori zaključeno verigo in je zato, če hočemo ali ne, vezana tudi na nas. Ali znamo sprejemati umetniško delo? To se bo vsekakor pokazalo po tej razstavi. Ne smemo pa zanemariti umetnikov, zato nekaj njihovih misli o njihovem ustvarjanju.

Mimmo Paladino, (italijanski slikar), pravi, da nima nobenega posebnega koncepta, ker se le-ta zlahka pretvori v ideologijo. Ta pa je za umetnost omejujoča. (Pri tem smo se seveda vsi spomnili naših Irwinov.)

A.R. Pencku je pomembna tema, to pa je to, kar ga v določenem trenutku zanima. Slike in misli vedno sodijo skupaj; misli najprej »s slikami« in šele nato »z besedami«.

Ferrán García Sevilla (španski slikar) pri slikanju ničesar ne razmišlja. Pusti, da »roka sama teče po platnu« v nadrealističnem avtomatizmu. Pravi tudi, da slikarstvo ni nič novega; vedno je »predelava nečesa, kar je že bilo«.

Keith Haring (ameriški slikar) pravi, da slike nastajajo »iz njegove fantazije«, ne da bi hotele povedati kaj določenega; vsak znak, ki ga uporabi, pa je »predstava in ritual hkrati«.

Zanimivo je še to, da so vsa platna izrednih dimenzij (npr. 250 x 190 cm ipd.), kar še posebej poudarja to, da si želijo »biti videni«. Tako ogromnih umetniških del ni mogoče spregledati, še posebej zaradi spremenjenega pristopa umetnikov samih do umetnosti. To so predvsem »novi divjaki« iz Nemčije, transavantgardisti iz Italije, »graffiti artists« iz Amerike in predstavniki »novega britanskega kiparstva« (npr. Richard Deacon je pred časom razstavljal v Mali galeriji, a ga ni v tej zbirki).

Torej gre za izbor iz ene najpomembnejših svetovnih zbirk umetnosti tega časa in tega seveda nikakor ne smemo zamuditi. Hkrati je to tudi najboljša razstava leta.

Nives Klinc

BOŽIČ V MONARHIJI

SLOVENEK, 24. december 1900

Božična ideja

Božič je to! Božič z vso svojo mlado poezijo, s svojo gorkoto, s svojo uteho, s svojim mirom za krščanska srca. Zadnji 19. veka. Bilo je žalostnih časov v teh vekih. A Božič je tudi ob najhujših dobah združeval, krepil, bodril in tolažil.

Ali je kaj družega, nego napuh, vsa nemška nacionalna gonja, ki trga našo Avstrijo? Ali je kaj družega nego pojav vse zaupajoče človeške oholosti, vsa socialna demokracija, ki seje razdor in sovražstvo v družabno življenje. Ali je ves naš slovenski liberalizem kaj družega nego izraz silnega napuha?

Bolj, nego kedaj drugič z jasnim umevanjem ponavljamo torej sedaj o Božiču cerkveno prošnjo: »Da sovražnike svete Cerkve ponižaj, prosimo te, usliši nas!«

KRALJEVINI -

JUTRO, 23. december 1925

Božični in novoletni pozdravi naših vojakov

Prav vesele Božične praznike in srečno novo leto žele svojcem, sorodnikom, prijateljem ter vsem ožjim rojakom, zlasti dekletom, slovenski fantje, raztreseni po vseh garnacijah obsežne Jugoslavije.

JUTRO, 24. december 1925

Zopet enkrat zvone božični zvonovi nad našo domovino. Sedem let že uživamo svobodo in mir. Mi, ki smo doživeli strahote nečloveške vojne vemo dobro ceniti, kaj nam pomeni mir. Svoboda pa, kdor ne razume, naj se gre učiti tja, kjer naši bratje ječe pod tujim jarnom.

Dva sta grda sovražnika miru v naši ožji domovini: lažniva hujskarija in zloraba vere za politiko. Preroki iz Zagreba skušajo z izkrivljanjem resnice nadlicirati stare hujskače, ki žalijo znamenje križa, ko ga pripenjajo na svojo politično zastavo. Strašna je ta zloraba in doker bo ona obstajala in dokler bo lažniva hujskarija priljubljeno sredstvo v političnem boju, toliko časa ne bo koristnega miru v naši državi, posebno pa ne v Sloveniji. Pokvarjeni služabniki cerkve so kakor težak strup v narodnem telesu in prav je rekel srbski

politik, ko je ceneč slovenske sposobnosti vzkliknil: »Kolika moč v naši državi bi bili Slovenci, da jih Bog ni udaril s šibo klerikalizma!«

Brez dela ni miru. Zato hočemo užiti božični mir, da se utrdimo za nadaljnje delo. V tem znamenju iskreno želimo vsem našim prijateljem širom Jugoslavije, pa tudi nasprotnikom: vesel in srečen Božič!

FEDERACIJI -

SLOVENSKI POROČEVALEC,
23. december 1950

Dnevne vesti

Ponedeljek, 25. decembra: Božič.

DELO,
23., 24., 25., 26. december 1975

(Beseda božič v teh časopisih ni zapisana.)

DNEVNIK, 24. december 1988

Janez Drolc (nekdanji pleterski prior)
Božič je preveč skomercializiran. Tako

deluje v zahodni Evropi. Ostati mora družinski praznik.

Vesel Božič in srečno novo leto (novoletna in božična poslanica Jožeta Smoleta, predsednika RK SZDL Slovenije)

V imenu Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije voščim vesel božič vsem, ki ga praznujete, bodisi kot verski bodisi kot tradicionalni ljudski praznik. Velik del človeštva praznuje mir, dobroto in družinsko srečo. Torej troje vrednosti, ki predstavljajo temelj bogati kulturi in vrsti starih običajev. Vsem, ki ste intimno navezani na to bogato tradicijo, želim, da bi praznovanje minilo v zadovoljstvu in sreči. Voščilo pa velja tudi vsem, ki praznujete drugače in ob drugih priložnostih po vsej Jugoslaviji.

DNEVNIK, 27. december 1988

Močni krik

Mojstri za skrajnosti smo. Desetletja za božič vedeti nismo mogli (ali smeli?) zdaj pa se je vse sprevrglo na drugo plat. Domala ni bilo radijske in TV oddaje, kjer se ni dalo čutiti, kako

strumno in urno sta se oba medija zasukala po vetru. Roko na srce: tudi v časopisih nismo zaostajali. Le da smo prej začeli...

Močni krik smo torej prestali. Pravi izbruh »božičevanja« je morda samo impulz po dolgem zatajevanju. V prihodnje pa: malo tiše, prosim, in brez »ofenzive«.

DRŽAVI?...

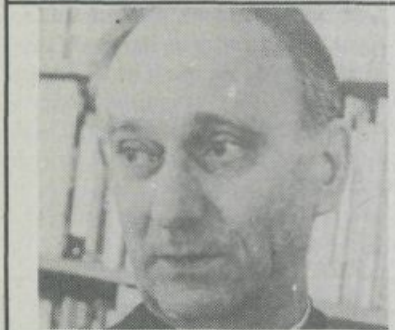
D.H.

NAGRADNA BOŽIČNA KRIŽANKA

SESTAVIL:
SIMON
BIZJAK

	13	24	13		3	6	23		6	1	4	13
	18	1	14	13	6	5	8	18	5	6	5	3
	10	6		21	1	11	23	8	18	5	18	13
14	25	1	14	23	25	5	15		13	7	13	18
25	23	2	4	13	18							13

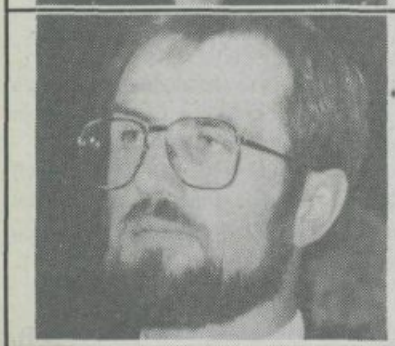
		18	13							13	7	
13	21	23	15	16	5	15	9	12	9	6	13	25
25	1	3	18	5	20	23	21	15	12	24	18	23
	3	6	13	21	5	18		1	7	13	6	1

3	7		25	13	7	13		10	1	25		25
11	23	25			13	3		13	15	13		
	6	1	7								4	23
11	13	11	1	2	15	13	18	1	16	11	13	8

26	25	13	18	15	23	7	12	17	13	25	5	22
						20	6		7	23	4	1
			26	1	10	1	25			4	23	25
		24	25	5	23	18	5		14	1	18	1

	7	13	5			6	15		12	18	5	15
21	23	15	16	1			13	21	4	13	10	1
11	1	6	1	25	21	1		11	13	10	1	20
	18	13	25	13	3	6			25	13	3	

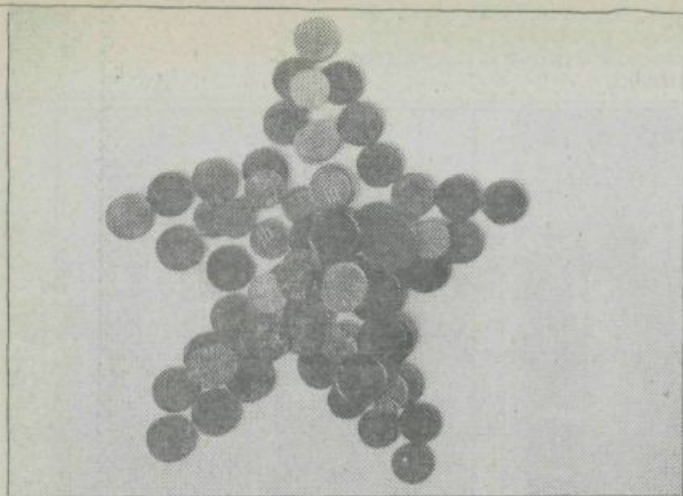
računalniško postavljanje:
Viljem Fabčič

Tokrat smo pripravili poslastico za vse tiste, ki bi radi sestavljali križanke, pa tega niso še nikoli počeli. Najprej ugotovite, kdo se skriva na fotografijah, potem pa izpolnite lik po načelu ista številka - ista črka. Vsaka črka se pojavi v križanki najmanj dvakrat. Vse, ki nam bodo poslali pravilno rešene (sestavljene) križanke, bomo nagradili s štirimesečno naročnino na našo revijo.

5					4	11				26	13					
		15	13	10	1	5	6		11	1	25	21	13			
	3	5	18	13	6	25	13		6	25	13	23	25	1		
3	6		6	25	23	5	21	23		23	18	15	1	14	5	18
25	5	18	13		10	17	13	4	13		20	16		3		19
1	3	1					19	13	23		7	5	18	5	7	
22	7		7	7		23	23				25	15	13	16	13	18
7	13	3	5	18		3	6	13	25		13	3	20	23	21	5
1	21	10	25	12	14	5					4	6		21	1	9
	18	13	3	6	13	18	1	7		13	24	1		13	20	13
6	5		6	13	18	15	14	13			1	11				
5	20	1			22	1	7			11	25	5	3	5	21	13
25	13	20	5	15	13			11	25	1	14	18	13	18	1	20
13		13	25	13	18		18	12	7	21	1	13	25	7	13	
18		25	5	18	5	6	5	3		5	25	20	5		10	13
	25	6	13	22		9	7	13	25	23			6	8	1	25
	3	1	18	1			13	25	23	18			13	7	25	13

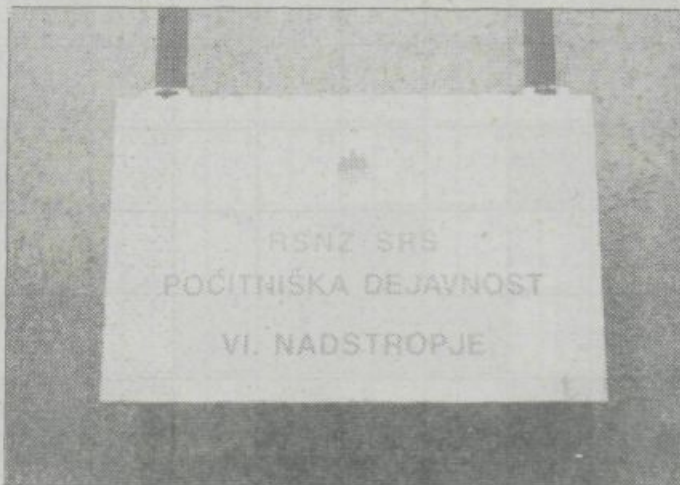
Zlobni jeziki pravijo, da se bo v nedeljo, 23. decembra na nebu prikazala zvezda repatica.

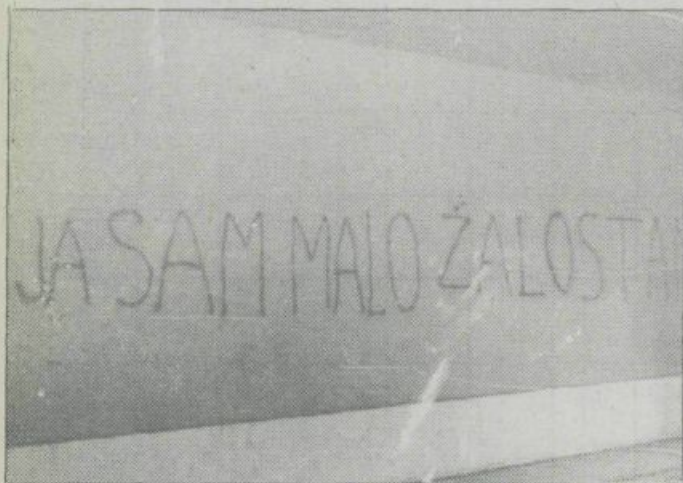
Naš afriški prijatelj Toby Zarnik je obljubil, da bo Sloveniji po plebiscitu primaknil še kakšne 4 milijone pridnih rok.

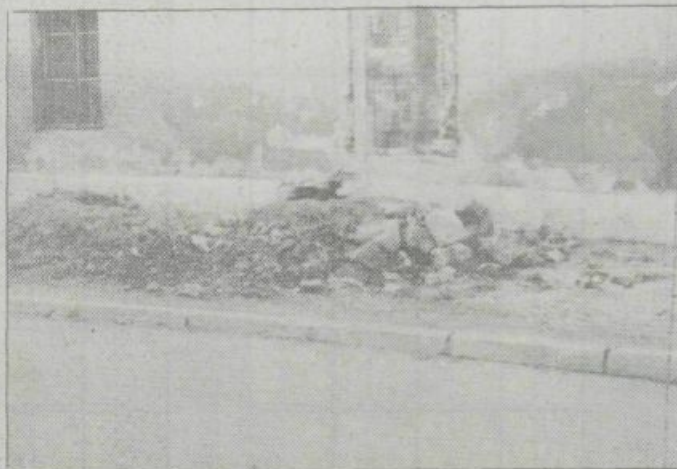
Tudi nova slovenska oblast je padla na trenutno finto leasing prodaje. Pri Sandiju Grubeliču so namreč naročili izgradnjo zidu na Kolpi. ... še vedno čakajo!

Republiški sekretariat za notranje zadeve pa se ukvarja s počitniško dejavnostjo.

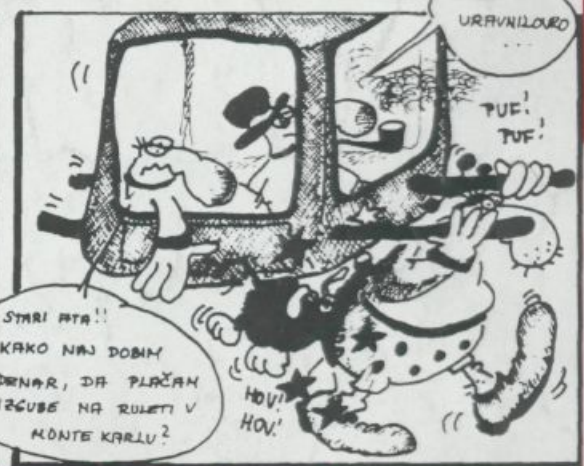

Plebiscitni grafit...

Odkrivanje komunističnih zverinstev se nadaljuje. Občani »najditelji« so se demokratično odločili, da bodo svojo ulico imenovali »Cesta komunističnih porednežev.«

Človek zver

nadaljevanje v prihodnji številki